

› Verneforslag og konsekvensutredning for Ytre Hvaler nasjonalpark

www.fylkesmannen.no/ytrehvaler

> Fylkesmannen i Østfold

Fylkesmannen har oppgaver som Kongens og regjeringens representant i fylket og arbeider for at Stortingets og regjeringens, mål, retningslinjer og vedtak blir fulgt opp. Sentrale oppgaver er å:

- ivareta rettssikkerheten for enkeltpersoner
- formidle og bidra til gjennomføring av nasjonal politikk
- sørge for samordning av statlige styringssignaler rettet mot kommunesektoren og bidra til at formidlingen av statlige forventninger er konsistent og helhetlig
- spille en aktiv rolle i det regionale plan- og utviklingsarbeidet
- være talerør for Østfold overfor sentrale myndigheter

> Fagområde miljøvern

Fagområde miljøvern hos Fylkesmannen er den statlige miljøvernforvaltningens forlengede arm på fylkesnivå. Den er et viktig bindeledd mellom stat og kommune- og mellom offentlig myndighet og allmennheten. Hovedoppgavene er:

- Overvåking av forurensing
- Tilsyn og kontroll med forurensende virksomheter
- Forvaltning av vann og vassdrag
- Vurdering av arealplaner
- Vern og forvaltning av naturområder, samt truede og sårbare arter
- Vern og forvaltning av vilt- og fiskeressurser
- Sikre befolkningen adgang til friluftsliv

Rapport nr. 2/2007
ISBN-nr. 978-82-7395-201-01

Emneord:

Nasjonalpark, verneforslag, konsekvensutredning, marint vern, Hvaler, Fredrikstad

Referanse til rapporten:

Fylkesmannen i Østfold 2007: Verneforslag og konsekvensutredning for Ytre Hvaler nasjonalpark.

Fylkesmannen i Østfold, område miljøvern, rapport nr. 2/2007: Ca. 72 sider + vedlegg

Foto omslag: Rolf Sørensen

> Rapporter utarbeidet for arbeidet med Ytre Hvaler nasjonalpark

Fagrappporter

- Rapport 1/2004 Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Verneverdier
- Rapport 2/2004 Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Naturfaglige undersøkelser
- Rapport 3/2004 Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Fagvurdering av kulturminner i ytre Hvaler
- Rapport 4/2004 Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Marin flora og fauna
- Rapport 4/2005 Ytre Hvaler nasjonalpark. Kulturminner under vann
- Rapport 5/2005 Marint miljø og ressurser i Hvaler-området.
- Naturfaglige undersøkelser av skog i Hvaler kommune. NINA Oppdragsmelding nr. 801
- Stiregistrering. Registrering av stier og mindre veier i planområdet.- Fylkesmannen i Østfold (upubl.)

Delrapporter i konsekvensutredningen

- Rapport 3/2006 Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for landskapet
- Rapport 4/2006 Forslag om Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for naturmiljø på land
- Rapport 5/2006 Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for kulturhistorie
- Rapport 6/2006 Forslag om Ytre Hvaler nasjonalpark.
 - Konsekvenser for landbruk
 - Konsekvenser for løsmasser og steinmaterialer
- Rapport 7/2006 Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for friluftsliv, reiseliv og fritidshytter
- Rapport 8/2006 Ytre Hvaler nasjonalpark.
 - Konsekvenser for motorferdsel på land
 - Konsekvenser for motorferdsel på sjøen
- Rapport 9/2006 Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for naturmiljø i sjøen
- Rapport 10/2006 Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for fiskeri- og havbruksnæringen

FORORD

Den ytre delen av Hvalerskjærgården er et unikt naturområde langs kysten av Sør-Norge. Området er svært populært for friluftslivsaktiviteter. Skjærgården i Østfold er samtidig et attraktivt område for fritidsboliger med et betydelig byggepress knyttet til videreutvikling av eksisterende fritidsboliger og nye bolig- og næringsområder.

Dette høringsdokumentet beskriver verneplanen med forslag til vernebestemmelser og avgrensning av området samt konsekvensutredningen. I høringsdokumentet består konsekvensutredningen av en sammenstilling av delrapportene for de 11 temaene som er utredet. Høringsdokumentet, delrapportene i konsekvensutredningen og andre fagrapporter er tilgjengelig på prosjektets nettside: www.fylkesmannen.no/ytrehvaler.

Verneplanen

Verneplanen skal bidra til å sikre de store natur- og landskapsverdiene i området. Avgrensningen er gjort etter en avveining mellom brukerinteresser, verneverdier og de konsekvensene et vern vil kunne ha. Forslaget til vern omfatter:

- vern som nasjonalpark
- de 4 eksisterende naturreservatene oppheves og blir en del av nasjonalparken
- det etableres soner for å ivareta sårbare naturverdier i særskilte områder (bl.a soner med restriksjoner på aktiviteter som berører sjøbunnen, ferdselsforbudssoner knyttet til hekkende sjøfugl og kasteplasser for sel, to mindre områder med jaktforbud og områder med fartsbegrensninger for motorbåter).

Vernemotivene er både det marine miljøet, landskapsmessige forhold og plante- og dyrelivet for øvrig. Sentralt har vært områdets store betydning for friluftslivet. St. meld. nr.62 (1991–92) «Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder» innbefattet forslag om vern av Hvaler skjærgård. I meldingen heter det at «Departementet er innstilt på å fremme forslag om vern av Hvaler skjærgård».

Noe av det spesielle med dette forslaget er de marine naturverdiene man ønsker å ta vare på ved å foreslå et vern som nasjonalpark. Dette er i tråd med forslag til marin verneplan for marine beskyttede områder i Norge.

I 2002 ble det igangsatt en verneprosess for 10 områder som del av Oslofjordverneplanen. Det var likeledes utpekt 7 områder med ferdselsforbud i hekketiden for sjøfugl som del av sjøfuglverneplanen. Disse ble tatt ut av Oslofjordverneplanen og er nå inkludert i vernefor-slaget for nasjonalpark.

Medvirkning

Fylkesmannen inviterte Fredrikstad og Hvaler kommune, Østfold fylkeskommune, Fiskeridirektoratet, Oslofjordens friluftsråd samt representanter fra fiskerorganisasjonene, frivillige organisasjoner og grunneier-representant til å delta i et rådgivende utvalg. Utvalget har bistått fylkesmannen under prosessen. Fylkesmannen har lagt stor vekt på de synspunkter og råd utvalgets medlemmer har kommet med.

Det har kommet mange innspill underveis i prosessen, ved melding om oppstart og senere. Det har vært flere befaringer for grunneiere og andre hjemmelshavere med godt oppmøte. Dette viser at det er stort engasjement i denne saken.

Høringen – hva skal du ta stilling til?

Det er viktig at høringspartene tar stilling både til innholdet i verneforslaget og delene av høringsdokumentet, og samtidig til planene som helhet. Dette er en felles lokal og sentral høring.

Høringen omfatter dette:

1. Konsekvensutredningen. Er utredningsprogrammet oppfylt? Har det kommet fram de riktige opplysningene om bruken av områdene og konsekvensene av forslaget? Vi ønsker tilbakemelding på om spørsmålene i utredningsprogrammet er besvart.
2. Verneplanen. Hva mener du om forslaget? I høringa ønsker vi tilbakemelding på den foreslåtte verneformen, grenser, bestemmelser (forskrifter) og grepet med soner for å ivareta spesielle verdier. Det er også viktig å se på helheten i forslaget. Du kan også komme med forslag til navn for området.

Frist for uttalelse er 30. juni 2007 for den lokale høringen. Frist for den sentrale høringen er 15. august 2007. Bruk gjerne prosjektets nettside for å sende uttalelsen din elektronisk (www.fylkesmannen.no/ytrehvaler).

Moss, 28. mars 2007

Med hilsen

Anne Enger
fylkesmann i Østfold

Frist lokal høring:

30. juni 2007

Frist sentral høring:

15. august 2007

Elektronisk høring:

www.fylkesmannen.no/ytrehvaler

Uttalelser kan også sendes:

Fylkesmannen i Østfold
PB 325
1502 MOSS

INNHALDSFORTEGNELSE

DEL A		
INNLEDNING OG BAKGRUNN FOR FORSLAGET	5	
1. Innledning	6	
1.1 Bakgrunn for planen/forslaget	6	
1.2 Kort beskrivelse av planområdet	7	
1.3 Formålet med vern	7	
1.4 Lovgrunnlag for planarbeidet	7	
1.5 Erstatning	9	
1.6 Planprosess og framdriftsplan	9	
1.7 Organisering	10	
1.8 Medvirkning	10	
1.9 Arbeidskraftsbehov i planleggingen	11	
2. Presentasjon av samfunnsforhold	12	
2.1 Befolkning og bosetting	12	
2.2 Kommunale planer	12	
2.3 Andre planer	13	
Oslofjordverneplanen	13	
Marin verneplan for marine beskyttede områder i Norge	15	
2.4 Inngrepsfrie områder (INON-områder)	15	
2.5 Eiendomsforhold	16	
3. Beskrivelse av verneverdier og brukerinteresser	17	
3.1 Miljø	17	
Landskap	17	
Naturmiljø på land	18	
Naturmiljø i sjøen	19	
Kulturhistorie	20	
3.2 Naturressurser	20	
Landbruk	20	
Fiskeri- og havbruksnæringen	20	
Løsmasser og steinmaterialer	20	
3.3 Samfunn	21	
Reiseliv	21	
Friluftsliv	21	
Fritidshytter	21	
Motorferdsel på land	22	
Motorferdsel på sjøen	22	
DEL B		
KONSEKVENsutredning	23	
4. Grunnlaget for konsekvens- utredningen	24	
4.1 Lovgrunnlaget for konsekvens- utredningen	25	
4.2 Fastsatt utredningsprogram	25	
4.3 Utredninger og rapporter	25	
4.4 Alternativer i konsekvens- utredningen	26	
Nullalternativet	26	
Vernealternativet	26	
4.5 Metode	26	
5. Konsekvenser	28	
5.1 Miljø	28	
Landskap	28	
Naturmiljø på land	29	
Naturmiljø i sjøen	30	
Kulturhistorie	32	
5.2 Naturressurser	32	
Landbruk	32	
Fiskeri- og havbruksnæringen	33	
Løsmasser og steinmaterialer	34	

Mølodden, Vesterøy.

Foto: Aase Richter

5.3	Samfunn	34	8.3	Forslag til verneforskrift	51
	Reiseliv	34		Verneforskrift	51
	Friluftsliv	34	8.4	Kommentarer til	
	Fritidshytter	35		vernebestemmelser	55
	Motorferdsel på land	36	8.5	Navnsetting	61
	Motorferdsel på sjøen	36	8.6	Forvaltning	61
5.4	Konsekvenser for annen stat	37		Forvaltningsmyndighet	61
6.	Sammenstilling			Samarbeid om forvaltningen	61
	av konsekvenser	38		Forvaltningsplan	61
6.1	Oppfylging av utredningsplikten	39	8.7	Ressursbehov i en	
7.	Forslag til avbøtende tiltak			forvaltningsfase	62
	og restriksjonsnivå	40		Forvaltningsplan	
7.1	Miljø	40		og forvaltningsoppgaver	62
	Landskap	40		Oppsynsbehov	62
	Naturmiljø på land	41		Samlet ressursbehov	
	Naturmiljø i sjøen	42		i forvaltningsfasen	63
	Kulturhistorie	43	8.8	Nasjonalparksenter	
7.2	Naturressurser	44		og informasjonsbehov	63
	Landbruk	44	8.9	Forholdet til andre stater	64
	Fiskeri- og havbruksnæringen	44	8.10	Nærmere undersøkelser	64
	Løsmasser og steinmaterialer	44	8.11	Forslag til overvåkning	
7.3	Samfunn	44		og klargjøring av virkninger	64
	Friluftsliv, Reiseliv				
	og Fritidshytter	44			
	Motorferdsel på land	46			
	Motorferdsel på sjøen	46			
	DEL C			DEL D	
	VERNEFORSLAGET	47		KART OG VEDLEGG	65
8.	Verneforslaget	48	9.	Kart, vedlegg og kilder	66
8.1	Valg av verneform	48	9.1	Kilder	66
8.2	Forslag til avgrensning	49	9.2	Vedlegg	67
	Sonering	50	9.3	Kart	84

› INNLEDNING
OG BAKGRUNN
FOR FORSLAGET

A

Badeliv på Storesand, Kirkøy.

Foto: Rolf Sørensen

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for planen/forslaget

Planene om et større verneområde i Hvaler-Fredrikstad-skjærgården bygger på Stortingsmelding nr. 62 (1991–92) «Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge». Denne stortingsmeldingen trekker opp linjene for det videre arbeidet med større verneområder i Norge. Den tilrår opprettelse av 37 nye verneområder og utvidelse av 9 eksisterende. Stortinget behandlet meldingen 19. april 1993, Inst. Stort. nr. 124 (1992–1993).

Bakgrunnen for stortingsmeldingen var NOU 1986:13 «Ny landsplan for nasjonalparker». Ved behandlingen av NOU-en og stortingsmeldingen kom det fram forslag om å utrede mulighetene for vern av et større område i Hvaler-Fredrikstad-skjærgården. Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag som bl.a. innbefattet forslag om vern av Hvaler skjærgård. I meldingen heter det at «Departementet er innstilt på å fremme forslag om vern av Hvaler skjærgård».

Fylkesmannen har flere ganger siden 1993 blitt bedt om å igangsette arbeidet med å utrede et verneområdet i tråd med stortingsmeldingen. Det har derfor i denne perioden vært kontakt med kommunen og spesielt fiskerinæringen og -myndighetene om dette. Arbeidet har imidlertid blitt stoppet i påvente av sentrale avklaringer knyttet til bruk og vern av kysten, havområdene og marine ressurser. Stortingsmelding nr. 43 (1998–99) «Vern og bruk av kystsona»

avklarte viktige forhold i skjæringspunktet mellom vern og utnytting/bruk av ressursene i havet. Også Stortingsmelding nr. 12 (2001–02) «Rent og rikt hav» ga viktige føringer og avveininger på dette området.

Det pågår også et nasjonalt arbeid for marine beskyttede områder (Marin verneplan). På bakgrunn av forslag fra «Rådgivende utvalg for marin verneplan» (Skjoldalutvalget) har Miljøverndepartementet fastsatt en bruttoliste på 48 områder, hvorav ett på Østfoldkysten. Utvalget har videre forutsatt at for Østfoldområdet må spørsmålet om referanseområder der de spesifikke verneverdiene blir ivaretatt, avklares gjennom nasjonalparkplanprosessen.

Nasjonalparkarbeidet startet formelt opp i 2004. Fylkesmannen inviterte kommunene og andre parter jf. brev av 10. februar 2004 til å delta i et rådgivende utvalg (se kap. 1.7). Det ble avholdt et orienteringsmøte 2. mars 2004 for kommunestyrene i Fredrikstad og Hvaler kommune og fiskeriinteressene. Det ble videre sendt brev den 26. juni 2004 med oppstart av planarbeidet og konsekvensutredningen: «Verneplan for Ytre Hvaler. Melding om oppstart av plan- og utredningsarbeid, og melding med forslag til konsekvensutredningsprogram» til berørte grunneiere og andre hjemmelshavere og offentlige etater, lag og foreninger med oppfordring til å komme med innspill til forslag til verneplan og melding om utredningsprogram til konsekvensutredningen (se kap. 3 om konsekvensutredningen). Frist

for innspill var 15. september 2004. Det rådgivende utvalg for Ytre Hvaler nasjonalpark har bistått fylkesmannen ved utarbeidelse av denne meldingen.

På svensk side er det planer om en lignende nasjonalpark med utgangspunkt i Kosterøyene, naturkvalitetene på land og det marine miljøet. Det svenske planområdet «Kosterhavets nationalpark» henger samme med det norske langs store deler av riksgrensen. Det har vært jevnlig kontakt med den svenske prosjektledelsen.

1.2 Kort beskrivelse av planområdet

Planområdet kalt Ytre Hvaler ligger i sørvestre del av Østfold, i Hvaler og Fredrikstad kommuner med grense mot Sverige i sør. Vernemotivene er både det marine miljøet, landskapsmessige forhold og plante- og dyrelivet for øvrig. Sentralt har vært områdets store betydning for friluftslivet.

Planområdet innehar store verneverdier knyttet til flora, fauna, strand og kysttyper, kystbarskog, lyngheier og det intakte storslagne kystlandskapet. Det er en høy andel sjeldne arter i områder (rødliste-arter) og flere sjeldne og verdifulle naturtyper.

Området har spesielle marine egenskaper pga. Glommas utløp og en meget variert undersjøisk topografi og bunnforhold. Det er registrert et stort korallrev ved Tisler. Det mer enn 1200 m lange revet skal være et av verdens største innomskjærs korallrev man kjenner til. Det er også kartlagt flere korallrev ved Søsterøyene.

Planområdet strekker seg fra Seilø og Struten i nord. I vest avgrenses området av en linje fra vest for Struten sørover forbi Torbjørnshjørn til riksgrensen. Denne følges nordøstover frem til Hærføl. Herfra går grensen tilbake til Seilø. På denne strekningen inngår ubebygde sørvendte arealer på øyene Hærføl, Kirkøy, Asmaløy, Spjørøy og Vesterøy. I sør grenser planområdet mot et tilsvarende planlagt område på svensk side (planene om Kosterhavets nationalpark).

Utredningsområdet for nasjonalparken har et totalareal på ca 354 km², hvorav ca 14 km² er landareal (4,2 %). Det meste av landområdene ligger i Hvaler kommune (94 %), landområdene i Fredrikstad kommune tilsvarer 6 %. Utredningsområdet er vist på plankartet bak i høringsdokumentet.

1.3 Formålet med vern

Det er få store verneområder knyttet til kysten i Norge og spesielt i Sør-Norge. Her har menneskene i stor grad tatt i bruk naturen slik at det er lite igjen av urørte områder. Mens det ofte er etablering av infrastruktur som veier og kraftlinjer som har vært en viktig årsak til oppsplittingen og reduksjonen av urørte fjellområder, er det i større grad utbygging til bolig og hytter som har tatt i bruk naturområdene langs kysten. I de marine områdene er deler av havbunnen påvirket av tråling som har foregått i lang tid.

Villmark (område mer enn 5 km fra større tekniske inngrep) i Sør-Norge er redusert fra 48 % i 1900 til 11,7 % i 2002 (Direktoratet for naturforvaltning, www.dirnat.no). Ifølge Stortingsmelding. nr. 62 (1991–92) er følgende motiver sentrale i arbeidet med å verne store områder i Norge:

- vern av villmark
- vern av store økosystemer
- vern av vakre og urørte landskap
- vern av dyre- og planteliv
- vern av naturområder for friluftsliv

Vern av slike verdifulle naturområder der naturen skal ha prioritet, er eksempel på en «førevar»-strategi som skal sikre økosystemer og arter, samt en større del av de gjenværende inngrepsfrie områdene i Norge.

Tankene om større verneområder i ytre Oslofjord har eksistert lenge og er bl.a nevnt ved behandlingen av NOU 1986: 13 «Ny landsplan for nasjonalparker» og NOU 1986:21 «Ytre Oslofjord».

Vernemotivene har vært både det marine miljøet, landskapsmessige forhold og plante – og dyrelivet for øvrig. Sentralt har også vært områdets store betydning for friluftslivet. Planområdet innehar store verneverdier knyttet til flora, fauna, strand- og kystnaturtyper, kystbarskog, lyngheier og det intakte storslagne kystlandskapet. Området har spesielle marine egenskaper pga. Glommas utløp og en meget variert undersjøisk topografi og bunnforhold. Det har spesielle kvaliteter og god tilgjengelighet for utøvelse av friluftsliv på land og sjø.

1.4 Lovgrunnlag for planarbeidet

Naturvernloven skal sikre viktige naturverdier. Ved vern etter naturvernloven ønsker man å sikre områder med store regionale, nasjonale eller internasjonale verneverdier i et langtidsperspektiv.

Sump ved Guttormsvauen, Vesterøy.

Foto: Siste Sjanse

Båthavn.

Foto: Oslofjorden friluftsråd

Utsikt fra Vesterøy mot Søster.

Foto: Aase Richter

Naturvernlovens § 3 gir hjemmelen for opprettelse av nasjonalparker. Formålet er å ta vare på et større, sammenhengende, urørt eller vakkert naturområde. Ofte er det også et ønske å sikre allmennheten tilgang til rekreasjon og friluftsliv i mest mulig urørt natur. I en nasjonalpark skal naturmiljøet med plante- og dyrelivet vernes mot utbygging, andre typer inngrep og forurensning. Det er en forholdsvis streng verneform som brukes på områder som er en del av den nasjonale naturarven. Nasjonalparker kan opprettes på statlig grunn, og på privat grunn som grenser inn til statlig grunn og som er av samme karakter som denne.

I en nasjonalpark er det forbud mot alle typer tekniske og irreversible inngrep, for eksempel hyttebygging, kraftutbygging og vegbygging. Det vil likevel være mulighet for vedlikehold av bygninger, veier og anlegg som allerede finnes i området. Det settes vanligvis ikke spesielle restriksjoner for jakt, fiske. Også husdyrbeite kan fortsette som før vernet. Friluftsliv har ofte en sentral plass i nasjonalparkene. Det tradisjonelle friluftslivet som krever liten tilrettelegging vil ha prioritet framfor mer ressurskrevende aktiviteter.

Naturvernloven er den eneste loven som gir hjemmel for å gi et område et varig og generelt vern mot all virksomhet av betydning for miljøet og verneverdiene i et område. Vern etter naturvernloven vedtas av Kongen i statsråd.

I dette planområdet er nasjonalpark (naturvernloven § 3) den mest aktuelle verneformen. Det har vært vurdert å verne mindre lokaliteter som naturreservat (jf. Oslofjordverneplanen). Et slikt alternativ vil ikke gi den helheten i landskapet over og under vann som vern som nasjonalpark vil gi. Det har vært et mål å finne en verneform som sikrer at verneverdiene blir tatt vare på i et langtidsperspektiv og som gir brukerne en god opplevelse av naturkvalitetene i området.

Bruk av naturvernloven på sjøarealer/sjøbunn

Gjeldende naturvernlov gjelder både på land og i sjø, selv om dette ikke uttrykkelig fremgår av lovteksten. Dette fremgår imidlertid klart både i praksis og teori. I NOU 2004: 28 Ny Naturmangfoldlov fremgår dette bl.a. på s. 336 hvor det også heter at:

«En klar begrensning for marint vern har ligget i lovens geografiske virkeområde, særlig før territorialgrensen og naturvernlovens virkeområde med denne ble utvidet til 12 nm. Med denne utvidelsen dekker virkeområdet til naturvernloven de aller fleste områdene som er anbefalt som marint beskyttet av Skjoldalutvalget.»

NOU 2004:28 fremhever også betydningen av muligheten til et mer varig og generelt vern mot all virksomhet av betydning for miljøet og verneverdiene i et område. På s. 333 heter det at:

«Forvaltningen av det marine miljøet skjer i dag gjennom en rekke loven som regulerer næringsvirksomhet og annen aktivitet. Dette gjelder særlig saltvannsfiske, petroleumsløven, loven om undersjøiske naturforekomster, sjødyktighetsloven, forurensningsloven, oppdrettsloven og havbeiteløven. I tillegg kommer plan- og bygningsloven som samordnende areallov, men hittil med begrenset betydning i praksis. De enkelte lovene hjemler restriksjoner av ulik karakter ut fra sitt formål og saklige og geografiske virkeområde. Naturvernloven er den eneste loven som gir hjemmel for å gi et område ved vedtak av Kongen i statsråd et mer varig og generelt vern mot all virksomhet av betydning for miljøet og verneverdiene i et område»

Rådgivende utvalg for marin verneplan (Skjoldalutvalget) har også redegjort for dette i sine utredninger (foreløpig tilråding). De konkluderer med at av miljøvernforvaltningens lovverk vil naturvernloven være best egnet når formålet er vern av rent marine naturverdier av regional eller nasjonal verdi. Fiskeridepartementets lovverk kan regulere fiske og fangst for å sikre verneverdiene dersom disse er knyttet til gyte, oppvekst og leveområder for fisk og

skalldyr. For området i Østfold sier rådgivende utvalg videre at naturvernloven (nasjonalpark) bør vurderes med utgangspunkt i aktuelle arealer i nasjonalparkplanen.

1.5 Erstatning

Erstatning for eventuelt økonomisk tap som følge av opprettelsen av nasjonalparker og landskapsvernområder reguleres av naturvernloven § 20 b som lyder:

«Økonomisk tap som følge av vedtak etter §§ 3, 5 og 18 nr. 4 i denne lov kan i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger kreves erstattet av staten. Med mindre annet blir avtalt, avgjøres spørsmålet ved rettslig skjønn etter begjæring av en av partene innen ett år etter at vedtaket er kunngjort. Departementet kan forlenge fristen. Reglene i domstoloven §§ 153-158 gjelder så langt de passer.»

Som det fremgår må normalt grunneiere og rettighetshavere selv begjære skjønn for vedkommende tingrett dersom man mener å ha krav på erstatning. En skjønnsbegjæring må fremsettes innen ett år etter at vedtaket blir kunngjort i Norsk Lovtidend.

Fylkesmannen gjør oppmerksom på at det etter gjeldende rettspraksis kun unntaksvis blir gitt erstatning etter denne bestemmelsen.

Det er fremmet et forslag i Stortinget om å endre erstatningsordningen ved opprettelse av nasjonalparker og landskapsvernområder jf. st. prp. nr. 1 (2003–2004) for Miljøverndepartementet. Det foreslås å harmonisere erstatningsreglene for nasjonalparker og landskapsvernområder med erstatningsreglene i naturvernlovens § 20b som gjelder naturreservater. Denne endringen vil også gjelde en eventuell Ytre Hvaler nasjonalpark.

1.6 Planprosess og framdriftsplan

Fylkesmannen fikk i 2001/2002 i oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning å igangsette arbeidet med et forslag om nasjonalpark i Hvaler-skjærgården. Etter utarbeiding av faglige rapporter og et forslag til avgrensning av vurderingsområdet ble arbeidet formelt startet opp våren 2004. Fylkesmannen opprettet et rådgivende utvalg for å bistå fylkesmannen i arbeidet med utforming av verneforslaget (se kap. 1.7) tidlig i 2004. Det formelle brevet med

varsel om oppstart av verneprosessen og melding med forslag til program for konsekvensutredningen ble sendt til berørte grunneiere og hjemmelshavere og offentlige etater, lag og foreninger 26. juni 2004. Dokumentet «Verneplan for Ytre Hvaler. Melding om oppstart av plan- og utredningsarbeid, og melding med forslag til konsekvensutredningsprogram» beskriver starten på verneprosessen og arbeidet med konsekvensutredningen. Det rådgivende utvalget har deltatt i utarbeidelsen av dette dokumentet. Frist for innspill til verneplanarbeidet og forslag til program for konsekvensutredningen var 15. september 2004. Det ble arrangert et åpent møte om verneplanarbeidet og konsekvensutredningsprosessen 9. september 2004.

Program for konsekvensutredningen ble godkjent av Direktoratet for naturforvaltning 14. april 2005 med enkelte unntak. Det endelige utredningsprogrammet for alle deltema ble godkjent av Direktoratet for naturforvaltning 20. januar 2006. Arbeidet med konsekvensutredningen har pågått i 2005 og 2006. Direktoratet for naturforvaltning skal som ansvarlig myndighet godkjenne konsekvensutredningen. Konsekvensutredningen er en del av beslutningsgrunnlaget for verneplanen.

Verneforslaget inneholder forslag til avgrensning av området, forslag til bestemmelser og beskrivelse av verneverdiene. En sammenstilling av konsekvensene er framstilt i verneforslaget (se del B). Verneforslaget oversendes Direktoratet for naturforvaltning i løpet av 2006 for faglig vurdering. Den videre framdriftsplanen er å sende planen på lokal og sentral høring vinter/vår 2007 med gjennomgang av høringsuttalelsene og fylkesmannens tilråding høsten 2007. Videre skal Direktoratet komme med sin tilråding til Miljøverndepartementet før saken forberedes for vedtak i regjeringen.

Høringsdokumentet består av verneforslaget og konsekvensutredningen. Del A inneholder en beskrivelse av verneverdiene. En sammenstilling av konsekvensene er framstilt i høringsdokumentets del B. Forslag til avgrensning av området og bestemmelser er gitt i del C. Høringsdokumentet ble oversendt Direktoratet for naturforvaltning i januar 2007 for faglig vurdering. Den videre framdriftsplanen er å sende planen på lokal og sentral høring våren 2007 med gjennomgang av høringsuttalelsene og fylkesmannens tilråding høsten 2007. Videre skal Direktoratet komme med sin tilråding til Miljøverndepartementet før saken forberedes for vedtak i regjeringen.

Sammensetningen av utvalget:

- Ordfører Paul Henriksen, Hvaler kommune
- Ordfører Ole Håbeth, Fredrikstad kommune
- Fylkespolitiker Helge Kolstad, Østfold fylkeskommune
- Bernt Erik Larsen, Hvaler kommune
- Arnfinn Nypan, Fredrikstad kommune
- Magnar Tveit, Østfold fylkeskommune
- Hans Henrik Grundtvig, Fiskeridirektoratet region sør, (til des. 2005)
- Gunnar Larsen, Fiskeridirektoratet region sør, (fra jan. 2006)
- Jørn Mikkelsen, Oslofjordens fiskerlag (til juni 2005)
- Magnar Fjellbakk, Fiskerlaget sør (fra juni 2005)
- Frank Askeli, Hvaler fiskerforening
- Henning Aall, Forum for natur og friluftsliv (til des. 2004)
- Morten Viker, Forum for natur og friluftsliv (fra jan. 2005)
- Trygve Lie, grunneierrepresentant
- Rune Svensson, Oslofjordens Friluftsråd

Strandnellik..

Foto: Aase Richter

1.7 Organisering

Ved oppstarten av verneplanarbeidet ble kommunene, fiskeriinteressene og frivillige organisasjoner invitert (jf. brev av 10.02.2004) til å delta i et rådgivende utvalg for å bistå fylkesmannen ved utarbeidelsen av verneforslaget og konsekvensutredning jf. rundskriv T-3/99 «Saksbehandlingsregler etter naturvernloven.»

Det rådgivende utvalget har bestått av representanter for begge kommunene, fylkeskommunen, fiskerimyndighetene, fiskerorganisasjonene, de frivillige organisasjonene, en representant for grunneierne og Oslofjordens friluftsråd.

Utvalget har hatt 11 møter (pr. 31.12.2006). I tillegg har det vært 2 samordningsmøter med de svenske myndighetene og deres utvalg ang. planene om «Kosterhavets nationalpark». Disse samlingene har vært for å orientere hverandre om prosessene og bli kjent med områdene og verneverdiene på begge sider av grensen. Fylkesmannen har i tillegg hatt egne møter med länsstyrelsen i Västra Götalands län med formål å orientere hverandre om de respektive planene.

Mandat for rådgivende utvalg

Følgende mandat for rådgivende utvalg ble vedtatt i møte 31. mars 2004:

- Utvalget skal være rådgivende for fylkesmannen i forbindelse med utarbeidelsen av et forslag til nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner
- Utvalget kan gi råd i alle spørsmål, innenfor fylkesmannens ansvarsområde, som har med saken å gjøre
- Utvalget skal legge til grunn de rammer som er satt i St. meld. nr. 62 (1991–92), Stortingets

behandling av denne, senere retningslinjer for verneplanarbeidet gitt av Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning samt St. meld. nr. 43 (1998–99)

- Medlemmene i utvalget skal gjennom sine organisasjoner/etater informere om utvalgets arbeid. De skal også bringe aktuelle tema inn til diskusjon i utvalget.
- Fylkesmannen er sekretær for utvalget
- Fylkesmannen oppløser utvalget når arbeidet anses for utført

1.8 Medvirkning

Fylkesmannen har lagt stor vekt på medvirkningsaspektet i prosessen med verneforslaget og konsekvensutredningen. Det ble tidlig tatt kontakt med kommunene og de viktigste næringsinteressene (fiskeorganisasjonene og fiskerimyndighetene). Etter den formelle oppstarten av verneplanarbeidet og konsekvensutredningen har det vært avholdt møter med en rekke ulike organisasjoner og foreninger. Berørte parter har blitt invitert på befaringer og oppfordret til å komme med innspill til planene. Totalt er det kommet inn 57 innspill ved melding om oppstart og 61 innspill i løpet av planprosessen. Fylkesmannen har egne nettsider for dette prosjektet (www.fylkesmannen.no/ytrehvaler) med en kart-innsynsløsning. Av de henvendelser og innspill fylkesmannen har mottatt ser vi at denne er mye benyttet. Fagrapporter utarbeidet som del av vernearbeidet samt delutredningene i konsekvensutredningen har blitt lagt ut på prosjektets hjemmeside. Fylkesmannen har dermed mottatt synspunkter på enkelte av disse forut for høringen.

Av formelle møter kan nevnes:

- Orienteringsmøte. Hvaler kommune og fylkesmannen i Østfold arrangerte et orienteringsmøte den 2. mars 2004 i Hvalerhallen for politikere og administrasjon i Hvaler og Fredrikstad kommuner, Østfold fylkeskommune og fiskerisektoren. Hovedvekten ble lagt på å presentere miljøverdier knyttet til havbunnen.
- Åpent møte 9. september 2004 på Skjærhalden, arrangert av fylkesmannen. Møtet ble annonsert i lokalavisene. Orientering om verneverdier, konsekvensutredning og verneplanen.
- Redegjørelse for Hvaler kommunestyre 26. april 2006. Fylkesmannen orienterte om vernearbeidet og om konsekvensutredningen.
- Informasjonsmøte 16. juni 2006 for yrkesfiskerne. Fiskere i Hvaler og Fredrikstad kommuner var invitert for å bli informert om arbeidet med verneplanen og om konsekvensutredningen med spesiell fokus på de tema som var relevante for fiskerne.
- Redegjørelse for Fredrikstad kommunestyre 19. oktober 2006. Fylkesmannen orienterte om vernearbeidet og om konsekvensutredningen.

I tillegg har det blitt holdt flere orienteringsmøter med båtforeninger, Hvaler hytteforening, jeger og fiskeforeninger, grunneierlag m.fl. underveis i prosessen.

Det er gjennomført 14 befaringer med grunneiere og andre berørte hjemmelshavere

i 2005. Hensikten med befaringsene har vært å klargjøre planområdets avgrensning, orientere om verneplanprosessen og få innspill og informasjon om dagens bruk av planområdet. I etterkant av befaringsene har det kommet 61 innspill med informasjon om bruken av området, forslag til endringer og synspunkter på delrapportene til konsekvensutredningene.

1.9 Arbeidskraftsbehov i planleggingen

Arbeidet med verneplanen skjer hos Fylkesmannen i Østfold. Direktoratet for naturforvaltning har bevilget midler for gjennomføring av arbeidet.

Fylkesmannens arbeidsinnsats er knyttet til eget arbeid med verneplanen og konsekvensutredningen, den løpende kontakten med det rådgivende utvalget og utarbeidelse av fagrapporter. Det rådgivende utvalgets arbeidsinnsats er knyttet til utvalgets møter samt forberedelser til disse. Kommunene har i tillegg bidratt med faglige innspill og opplysninger som fylkesmannen har etterspurt. I tillegg til disse deltakerne i prosessen vil alle innspillene og forventede høringsuttalelser medføre en betydelig arbeidsinnsats. I de 11 delutredningene i konsekvensutredningen er det også nedlagt et betydelig arbeid.

Behov for arbeidsinnsats i forvaltningsfasen er omtalt i kap. 8 Verneforslaget.

Befaringer i 2005	
7.–8. april	Kirkøy: Kloberget-Store Rød-Storefjell/Rødshue
22. april	Hurføl
28.–29. april	Vesterøy: Barm-Bastangen,
21. juli	Asmaløy: Vikertangen
18. august	Spjærøy
19. august	Spjærholmen
22. september	Vesterøy: Guttormsvauen til Papperhavn
23. september	Kirkøy: Rødshue til Homlungen,
27. september	Asmaløy: Brattestø til Vikerkilen,
28. september	Vesterøy: Kasa-Utgårdskilen-Stangholmen,
28. september	Vesterøy: Papper-Seilø
29. september	Søndre Lauer og Tisler

Samlet arbeidsinnsats i planfasen	årsverk
Fylkesmannens arbeidsinnsats	3
Rådgivende utvalg	1,6
Kommunene	0,1
Høringsinstanser	0,9
Konsekvensutredningen	0,8
Sum	6,4

Fiskebåt i åpen sjø, syd for Vesterøy.

Foto: Rolf Sørensen

2. PRESENTASJON AV SAMFUNNSFORHOLD

2.1 Befolkning og bosetting

Det aller meste av området som berøres av planene ligger i Hvaler kommune i Østfold.

De ubeboede øyene Nordre og Søndre Søsster og Struten med tilhørende sjøareal ligger i Fredrikstad kommune. Dette utgjør ca. 6 % av landarealene i planområdet. Kommunen er grunneier på disse øyene. Deler av Søndre Søsster er sikret som naturreservat. Fredrikstad kommune er på ca. 290 km² og har ca. 70 000 innbyggere. 90 % av befolkningen bor i tettbygde strøk. 65 % av befolkningen er sysselsatt hvorav 74,5 % er sysselsatt i tertiærnæringene mens bare 0,9 % er sysselsatt i primærnæringene.

Hvaler kommune omfatter fire store øyer med fast vegforbindelse (Vesterøy, Spjørøy, Asmaløy og Kirkøy), noen mellomstore øyer med fergeforbindelse (bl.a Herføl og Søndre og Nordre Sandøy) og hundrevis av mindre holmer og skjær. Kommunen grenser i nord til Fredrikstad, i øst til Sarpsborg og Halden kommuner og i sør til Sverige. Hvaler har ca 3800 innbyggere og landarealet utgjør 87 km².

På Hvaler er det i dag ca 4700 hytter (KULdelrapport for friluftsliv, reiseliv og fritidshytter) og dette gjør kommunen til en av de største hyttekommuner i landet. I Fredrikstad kommune er det ca. 4400 hytter. (SSB 2006).

Av Hvalers befolkning er 67 % sysselsatt. En stor andel av de sysselsatte er ansatt i tertiærnæring, mens andelen som er sysselsatt i primærnæring (landbruk og fiske) er relativt lav sammenlignet med resten av landet. Det er registrert ca 90 yrkesaktive fiskere i kommunen som er regionens største fiskerikommune. I 2001 var det hele 953 personer som hadde arbeid utenfor kommunen, og sannsynligvis er Fredrikstad viktigste arbeidssted/-kommune.

2.2 Kommunale planer

Det er relativt nye kommuneplaner i begge kommunene. Begge kommunene har igangsatt rullering av kommuneplanen. Kommunene har tatt hensyn til nasjonale føringer nedfelt i stortingsmeldinger, rundskriv fra Miljøverndepartementet og rikspolitiske retningslinjer. I forbindelse med arealbruken ved kysten gir Rikspolitiske retningslinjer for Oslofjorden viktige føringer. Hovedmålet med retningslinjene er at naturverdier, kulturminner og rekreasjonsverdier skal forvaltes som en ressurs av nasjonal betydning. Dette er blant annet vist ved fastsetting av strandsonengrensen som dekker det meste av planområdet for Ytre Hvaler nasjonalpark.

I Fredrikstad er landområdene vist som områder sikret for friluftsmål (Søssterøyene) og LNF-område (Struten) i kommuneplanen fra 19. juni 2002. Deler av Søndre Søsster er båndlagt som naturreservat.

I Hvalers kommuneplan vedtatt 21. april 2004 er den alt vesentlige delen av planområdet vist som LNF-område-prioritert friluft. De eksisterende naturreservatene er vist som båndlagt etter lov om naturvern. Mindre områder er regulert bl.a ved Utgårdskilen/Kasebukta (Vesterøy) og Vikerhavn (Asmaløy) ved moloen. Reguleringsformålet endrer ikke dagens bruk av områdene.

Utover dette er det ikke kjent nye planer som berører selve planområdet.

Fylkesmannen er ikke kjent med planer i Fredrikstad kommune som vil være i konflikt med planforslaget. Det foreligger en søknad om skjelloppdrett med flere lokaliteter i Fredrikstad kommune. Saken er til vurdering i Fiskeridirektoratet. Ingen av lokalitetene er i nærheten av planområdet for vern.

I Utgårdskilen, Hvaler kommune finnes den største fiskerihavnen øst for Lindesnes. Her er det planer om utvidelser for å tilrettelegge bedre for fiskerivirksomhet. Havneområdet ligger utenfor planområdet for Ytre Hvaler nasjonalpark. Hvaler kommune har blitt eget havnedistrikt og er i ferd med å overta flere mindre havner fra Kystverket (Vikerhavn, Brattestø, Nordre Lauer etc). Planen er å sikre disse til bruk for allmennheten og fastboende på øyene. Ingen av disse kaianleggene ligger innenfor men flere ligger tett opptil avgrensingen av planområdet.

I 2002 bevilget Østfold fylkeskommune 2,0 mill. kr. statlige midler (kap. 551.51) til utvikling av Utgårdskilen regionale fiskerihavn. Begrunnelsen for dette var at det er viktig å legge forholdene til rette for utviklingen av fiske- og havprodukt næringen i Østfold. Utgårdskilen regionale fiskerihavn har videre blitt løftet frem som et prioritert regionalt prosjekt i Regionalt Utviklingsprogram (RUP) for Østfold for 2003.

I fylkesplanen for Østfold 2004–2007 – «Grenseløse Østfold» – er Kyst og vassdrag et prioritert satsingsområde. Forslaget til nasjonalpark på Østfoldkysten er en av fylkesplanens strategier på dette området.

Østfold Fylkesting vedtok i april 2006 en revidert Kystsoneplan for Østfold som fylkesdelplan. Planen har dette målet for Østfoldkysten:

«Østfoldkysten skal forvaltes gjennom bruk og vern i et bærekraftig perspektiv. Kysten skal nyttes som områder for opplevelse, friluftsliv, båtliv, fritidsboliger, helårsboliger, næring og transport, samtidig som kystens spesielle landskaps-, natur-, og kulturverdier bevares.

Rekreasjonsverdier, naturverdier og kulturminneverdier skal forvaltes som en ressurs av nasjonal betydning, til beste for befolkningen i dag og i fremtiden og tillegges avgjørende betydning i all forvaltning og planlegging.»

Kystsoneplanen fokuserer både på bruk og vern, og gir en rekke føringer for utviklingen av Østfoldkysten. Etablering av Ytre Hvaler nasjonalpark er en av de sentrale forutsetningene i kystsoneplanen, og planen er utformet i samsvar med dette.

2.3 Andre planer

Det foreligger også andre planer som er av betydning for nasjonalparkforslaget. Dette er bl.a nasjonale planer for vern etter naturvernloven (Oslofjordverneplanen) og plan for beskyttelse av marine områder (Marin verneplan). Begge er av betydning for utformingen av 0-alternativet i konsekvensutredningen for nasjonalparkforslaget. Konsekvensutredningen og utredningsalternativene er omtalt nærmere i kap. 3.

Kystverket har planer om utbedring av hovedfarleden til Fredrikstad. Denne går gjennom planområdet og opp Løperen (mellom Asmaløy og Kirkøy) der grensen for planområdet går. Videre fortsetter farleden forbi Øra naturreservat og til Glommas munning der det er flere større kaianlegg fra Fredrikstad til Sarpsborg. Det er flere trange passasjer i kombinasjon med grunner. Kystverket har ytret ønske om å fjerne noen av grunnene for gjøre farleden tryggere (jf. Handlingsprogram for Kystverket 2006–2015 – Farled Borg havn). Dette gjelder bl.a noen grunner i området mellom Kvernskjær og Vidgrunnen, ytterst i Løperen. Planene ligger langt fram i tid.

Forsvaret har et øvingsområde som berører de nordvestre sjøarealene i planområdet.

Oslofjordverneplanen

Oslofjordverneplanen

Oslofjordverneplanen er forankret i ulike politiske dokumenter. Sentralt står Ytre Oslofjordutredningen (NOU 1986:21) og oppfølgingen av denne i flere stortingsmeldinger. Videre må nevnes Norges forpliktelser ved oppfølging av internasjonale avtaler om bevaring av biologisk mangfold.

Et fagutvalg ledet av DN ble oppnevnt i 1992, med mandat å utarbeide en verneplan for Oslofjordområdet. Da arbeidet ble avgrenset geografisk – og ikke tematisk – er et bredt spekter av

Spissvokssopp

Foto: Siste Sjanse

Lyngholmen lykt

Foto: Aase Richter

Heia.

Foto: Geir Hardeng

ulike naturtyper og plante- og dyregrupper vurdert. Utvalget baserte arbeidet på undersøkelser i regi av utvalget og på tidligere registreringer. For flere plante- og dyregrupper er kunnskapsgrunnlaget likevel tynt. Med unntak for helt strandnære gruntvannsområder, har marine livsmiljøer i sjø ikke vært tema i denne sammenheng. Utvalget avsluttet sitt arbeid i 1999 med en utredning og anbefalinger til DN (Utredning for DN nr. 8, 1999) som forelå tidlig i 2000.

Fylkesmannen i Østfold fikk i likhet med de andre fylkene rundt Oslofjorden i oppdrag å legge fram et verneforslag for viktige naturområder, som en del av en verneplan for Oslofjorden og Telemarkskysten. Planområdet sammenfaller med virkeområdet til Rikspolitiske retningslinjer for planlegging i kyst- og sjøområder i Oslofjordregionen. I Østfold omfatter dette deler av kystkommunene, fordelt på fastland, øyer og sjøareal. Hvaler kommune ligger i sin helhet innenfor planområdet. Verneforslaget for Østfoldkysten foreligger som Fylkesmannens rapport nr. 6-2005.

Oslofjord-regionen har i norsk målestokk et stort mangfold av ulike landskaps- og naturtyper, plante- og dyrearter. Særlig strand- og skjærgårdsområdene har mange særpregede naturmiljøer med et betydelig antall arter som er sjeldne eller er i tilbakegang i Norge. Østfoldkysten er en verdifull del av dette. Ikke minst innehar den sterkt buktede og varierte

kystlinjen med tilhørende fjord- og skjærgårdsområder spesielle natur- og landskapskvaliteter. Bl.a. har Jeløya og Rauer avvikende berggrunn fra fastlands-Østfolds grunnfjell, og disse øyene har naturtyper av særlig interesse.

Da arbeidet med forslag til nasjonalpark for deler av Hvaler-skjærgården startet opp var det naturlig å inkludere de aktuelle verneområdene i Oslofjordverneplanen i nasjonalparkarbeidet. Når Oslofjordverneplanen ble sendt på høring 15. september 2005 ble det samtidig forutsatt at dersom ikke nasjonalparken ble vedtatt skulle verneprosessen for Oslofjordverneplanen gjenopptas for de områdene som ble tatt inn i nasjonalparkarbeidet.

Innenfor planområdet for nasjonalparken ble en verneprosess igangsatt for 10 områder: Rognhavn (Herføl), Ørekroken (Kirkøy), Spjørøykilen (Spjørøy), Skipstad-Vikerkilen, (Asmaløy), Barmtjern, Guttormsvauen, Bastangen, Kasakilen-Sandholmen-Sauholmen, Prestegårdsmyra og Grytvika (Vesterøy). I tillegg var Tisler nevnt som et mulig landskapsvern område og Heia-området pga. marint vern, sjøfugl og sel i fagutredningen som lå til grunn for verneplanen.

Fylkesmannens anbefaling til Direktoratet for naturforvaltning ang. Oslofjordverneplanen omfatter 24 reservater, 3 biotopvern-områder og 1 landskapsvern område, samt 9 større rerservatutvidelser, 7 mindre revisjoner

og 2 områder med endret verneform. Dette omfatter ikke områder i planområdet for nasjonalpark i Hvaler kommune.

Sjøfuglverneplanen

Sjøfuglverneplanen er en del av den såkalte «Oslofjord-verneplanen», som er nevnt i flere stortingsmeldinger. Grunnlaget for verneplanen er omtalt i rapporten «Vern av viktige naturområder rundt Oslofjorden og Telemarkskysten».

Utvelgelsen av lokaliteter er basert på sjøfugltellinger gjennom mange år. Overvåkningsen startet i 1974 og førte til opprettelsen av 11 sjøfuglreservater i 1978, hvorav 5 var deler av øyer for å imøtekomme store friluftsjøfuglinteresser. Tellinger har pågått nokså jevnt fram til og med 2004. Sammenlignet med de eksisterende sjøfuglreservatene ligger en stor del av de nye forslagene i den midtre og de indre delene av skjærgården. Objektene i Moss og Rygge omfatter deler av øyer av hensyn til friluftsjøfuglinteressene. Sarpsborg og Halden kommuner har til nå ingen vernete sjøfuglholmer.

Presset på kystsonen har økt i samme periode, med flere hytter, boliger og friluftslivutøvere. Antall registrerte småbåter i Østfold er nå mer enn det dobbelte av antall hekkende sjøfuglpar i fylkets skjærgård.

Fylkesmannens anbefaling til Direktoratet for naturforvaltning omfatter 19 holmer/deler av øyer:

2 reservater og 5 fuglefredningsområder etter naturvernloven, samt 12 biotopvernområder med ferdelsforbud etter viltloven. Samlet areal for alle områder er ca 0,4 km² landareal og ca 1,3 km² sjøareal. 6 etablerte sjøfuglreservater foreslås også revidert.

Det var høring bl.a. på ferdelsforbud i alle områder, med flg. 2 alternativer:

- 15.4. –31.7. (alternativ A), eller
- 15.4. –15.7. (alternativ B).

Når arbeidet med nasjonalpark i Hvaler-skjærgården startet opp var det naturlig å innlemme de foreslåtte sjøfuglområdene i dette planarbeidet. Følgende områder er derfor tatt ut av Sjøfuglverneplanen og inkludert i nasjonalparkarbeidet: Alne, Store Ølbergholmen, Tangen NV (Tisler), Kvernskjær, Skjellholmen, Kobbernaglen, deler av Nordre Søster.

Når sjøfuglverneplanen ble sendt på høring 10. mai 2005 ble det samtidig forutsatt at dersom ikke nasjonalparken ble vedtatt skulle verneprosessen for sjøfuglverneplanen gjenopptas for de områdene som ble tatt inn i nasjonalparkarbeidet.

Marin verneplan

Arbeidet med «Marin verneplan for marine

beskyttede områder» er en oppfølging av Stortingsmelding nr. 43 (1998–99) Vern og bruk i kystsona (kystmeldingen), og vil bidra til å følge opp intensjonene i meldingen om biologisk mangfold og meldingen om et rent og rikt hav. I mai 2001 ble det opprettet et rådgivende utvalg (Skjoldalutvalget) som har kommet med forslag om hvilke områder som bør inngå i verneplanen. Arbeidet har vært basert på eksisterende kunnskapsgrunnlag og føringer i kystmeldingen. Skjoldalutvalgets forslag er grunnlaget for det videre planarbeidet med marine beskyttede områder.

På bakgrunn av råd fra Skjoldalutvalget, fastsatte Miljøverndepartementet i februar 2002 en bruttoliste med 48 kandidatområder. Ett av disse dekker større deler av Østfoldkysten. Det foreslåtte området i Østfold strekker seg fra Rauerfjorden og følger kystlinjen inn Iddefjorden til riksgrensen, videre følges riksgrensen i sjøen til en rett linje nordover mot Torbjørnsholmen og Struten. Denne er sammenfallende med vernforslaget for nasjonalpark i Ytre Hvaler-området. Grensen for det marine området fortsetter forbi Missingen og videre til Rauer. Nasjonalparkforslaget utgjør den sydvestre delen av det marine området.

Skjoldalutvalget har forutsatt at verneverdiene i de ytre delene av Østfoldområdet avklares i forbindelse med nasjonalparkarbeidet. Utvalget foreslår at det i Østfold-området opprettes referanseområder der tråling etter reker og sjøkreps ikke tillates.

2. 4 Inngrepsfrie områder (INON-områder)

Små arealer i Østfold kvalifiserer til status som inngrepsfrie områder. Inngrepsfrie områder er definert av Direktoratet for naturforvaltning som områder i en viss avstand fra tyngre inngrep som veger, jernbane, kraftlinjer, vassdrag-sutbygginger etc. Bygninger som fritidsboliger og fyr er ikke vurdert som tyngre inngrep i definisjonen av inngrepsfrie områder. Hvaler er en av kommunene i fylket med mest INON-areal. Videre er det interessant at så å si alt (ca 99 %) av «villmarkspregete områder» (>5 km fra tyngre tekniske inngrep) i fylket ligger innenfor utredningsområdet for nasjonalpark i Ytre Hvaler nasjonalpark. Det er også interessant at hele 82 % av INON sone 1 areal (3–5 km fra tyngre teknisk inngrep) i Østfold ligger innenfor utredningsområdet. Totalt må altså utredningsområdet sies å utpeke seg som et viktig INON område i Østfold. Dette er takket være mange ubebygde holmer og øyer i god

2. 4 Definisjon: INON

Inngrepsfrie naturområder:

Alle områder som ligger mer enn en kilometer (i luftlinje) fra tyngre tekniske inngrep. Inngrepsfrie naturområder er inndelt i soner basert på avstand til nærmeste inngrep:

Inngrepsfri sone 2: 1–3 km fra tyngre tekniske inngrep

Inngrepsfri sone 1: 3–5 km fra tyngre tekniske inngrep

Villmarkspregede områder: > 5 km fra tyngre tekniske inngrep

Områder som ligger mindre enn en kilometer fra tyngre tekniske inngrep betegnes som inngrepsnære.

Kilde: Direktoratet for naturforvaltning

avstand fra fastland og øyer med fastlandsforbindelse.

Det er ingen store tekniske inngrep i utredningsområdet, men avstanden til slike inngrep er <1 km i så godt som hele den delen av utredningsområdet som befinner seg på Hvalers «hovedøyer». Områder som kvalifiserer som INON-soner utgjøres i sin helhet av de mindre holmene og øyene: Søsterøyene, Akerøy, Tisler, Heia, Lauer og Torbjørnsskjærene. Arealer i INON sone 2 (1–3km fra tyngre tekniske inngrep) utgjør 1973 daa eller 13,4 % av landarealene i utredningsområdet, arealer i INON sone 1 (3–5 km fra tyngre tekniske inngrep) utgjør 1071 daa, eller 7,3 % av landarealene i utredningsområdet. Kun de ytterste øyene, dvs. Torbjørnsskjær, Heia, hoveddelen av Tisler, Struten og ytterste del av Nordre Søster kvalifiserer som «villmarkspregete områder» (>5 km fra tyngre tekniske inngrep). Villmarkspregete områder utgjør omtrent 590 daa eller 4 % av utredningsområdet.

I området finnes 5 strekninger med «inngrepsfrie strandlinjer»; Vikertangen-Brattestø, Bastangen-Kuvauen, Akerøya og Søsterøyene (Nordre og Søndre søster). Disse er beskrevet i utredningen om Oslofjordverneplanen som strandlinjer lengre enn 3 km uten inngrep. Dette utgjør ca. 15,5 % av strandlinjen i planområdet.

2.5 Eiendomsforhold

Oversikten over offentlig areal innefor verneforslaget (Hvaler kommune) viser eiendommer der det offentlige er grunneier. Oslofjordens friluftsråd (OF) og Opplysningsvesenets fond er her regnet som offentlig eier mens arealer der OF har servituttavtaler ikke er medregnet.

Landarealet i Fredrikstad kommune er i sin helhet eid av det offentlige (Søsterøyene eies av Fredrikstad kommune, Struten av Kystverket). Fredrikstad kommune er i tillegg grunneier av en eiendom i Hvaler kommune innenfor planområdet.

Totalt er 4862 da av landarealene offentlig grunn (se oversikt nedenfor). De resterende landarealene er private som i hovedsak består av en blanding av landbrukseiendommer av svært varierende størrelse og fritidseiendommer. Sjøarealene betraktes som statens grunn, og fylkesmannen finner derfor at kravet i naturvernloven § 3 om at en vesentlig del av arealet i nasjonalparker skal være på statens grunn er oppfylt.

Offentlige grunneiere	Totalt (da)
Fredrikstad kommune	31,9
Hvaler kommune	1 822,8
Oslofjordens friluftsråd	824,1
Opplysningsvesenets fond	357,8
Staten (DN, Kystverket m.fl)	886,3
Totalt Hvaler kommune	3 922,9
Totalt Fredrikstad kommune	939,1
Sum offentlig landareal	4 862,0

3. BESKRIVELSE AV VERNEVERDIER OG BRUKERINTERESSER

Planområdet Ytre Hvaler ligger i sørvestre del av Østfold, i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Det strekker seg fra Seilø til Struten i nord. I vest avgrenses området av en linje fra vest for Struten og sørover forbi Torbjørnskjær til riksgrensen. Denne følges nordøstover frem til Herføl. Herfra går grensen tilbake til Seilø. På denne strekningen inngår ubebygde sørvendte arealer på øyene Hærføl, Kirkøy, Asmaløy, Spjørøy og Vesterøy.

Utredningsområdet for nasjonalparken har et totalareal på ca 354 km², hvorav ca 14 km² er landareal. Det meste av området ligger i Hvaler kommune, Søsterøyene og Struten med tilliggende sjøareal ligger i Fredrikstad kommune. Utredningsområdet er vist på plankartet bak i høringsdokumentet.

Planområdet ligger ved kysten i det sørøstlige Norge. Klimaet preges av sørlig beliggenhet med relativt mild vinter og god varm sommer. Nedbørmengden i vekstsesongen er forholdsvis sparsom og sannsynligvis en begrensende faktor for mange jordbruksproduksjoner og enkelte ville vekster. Gjennomsnittlig årsnedbør er 765 mm, med relativt lite nedbør om sommeren og mer om høsten. Gjennomsnittlig årstemperatur er 6,9^o C med høyeste gjennomsnittstemperatur i juli 16,5^o C.

Temaene beskrevet videre er sammenfallende med utredningstemaene. Beskrivelsene er hentet fra sammendragene i delrapportene til konsekvensutredningen, jf. del B og kap.4.

3.1 Miljø

Landskap

Landskapet i foreslått planområde for Ytre Hvaler nasjonalpark omfatter mange områder med mange ulike landskapskvaliteter, og *landskap av stor verdi*. Gjennomgående er området lite berørt av inngrep til tross for sin attraktive beliggenhet inn mot et av de mest populære hytteområdene langs Oslofjorden. Landskapet tilhører den østligste delen av den landskapsregionen som i Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (NIJOS) inndeling av Norge betegnes som Skagerrak-kysten. Det er preget av oppstykkede lavlandsområder med marine avsetninger i senkningene og skjærgårdskyst med isskurte svaberg utenfor. Landskapet på Hvaler er preget av et lavt terreng der det høyeste punktet – Bankerødkollen – er 72 moh.

Landskapet har i utgangspunktet en åpen karakter i møtet med sjøen, dels på grunn av klimapåvirkningen fra vær og vind, dels på grunn av beitingen av arealene som har foregått frem til nyere tid, og som enkelte steder fortsatt opprettholdes gjennom beiting, først og fremst i regi av Hvaler Beitelag. Imidlertid ser man tendenser til økt gjengroing også her, som så mange andre steder.

Området kan naturlig deles inn i fire delområder med forskjellig topografi og karakter: Søstrene og Struten, de vestre hovedøyene, Kirkøy og ytterøyene. Innenfor disse delområdene er det også naturlige underområder. For

Skuringsstriper fra siste istid, Akerøya.

Foto: Rolf Sørensen

Hornvalmue, en svært sjelden plante, finnes på Hvalerøyene.

Foto: Rolf Sørensen

eksempel er hver av de store vestre hovedøyene (Vesterøy, Spjørøy og Asmaløy) definert som egne underområder (Vesterøy til og med inndelt i to), og områder som Herføl/Søndre Lauer, Tisler og Torbjørnskjær/Heia er også karakterisert som hver sine underområder. Akerøya er helt spesiell, og er også karakterisert som et eget underområde. Nær Brattestø på Asmaløy er det spesielt fine rullesteinstrender, og ved Herfølørøset på Herføl ligger en mektig rullesteinsås/gravrøys.

Hvert av delområdene/underområdene har sine særpreg, som til sammen gir landskapet i Ytre Hvaler en stor spennvidde i mangfold og uttrykk samtidig som det utgjør en helhet. På samme tid som landskapet er typisk for Skagerrakregionen, har den også sine særpreg. Blant annet er de mange innslagene av mer eller mindre avsnørte vik og kiler i veksling med den værharde ytterkysten karakteristisk og til dels egenartet for landskapet i Ytre Hvaler. Områder som Søstrene, Tisler og Heia med sin værharde beliggenhet i den ytre kyststripen har en egenartet topografi og karakter. Akerøya har et egenartet kulturmiljø spunnet rundt nordisk og norsk grenselandshistorie. Landskapet er rikt på blikkfang og landemerker, har flere steder fine utsiktspunkter, og mange innslag av vakre og attraktive landskap, blant annet knyttet til maritim tradisjon, sjøliv og fritid.

Noen innslag av forstyrrelser finnes i landskapet i og rundt planområdet. Blant annet går det en god del kraftledninger på stolperekker innenfor nasjonalparken, til dels sterkt eksponerte. Enkelte hytter er også eksponerte mot omgivelsene, og noen hytteområder ligger slik

til innenfor nasjonalparkens naturlige avgrensning at de bryter opp sammenhenger i et ellers lite berørt landskap. Det finnes også eksempler på kulturhistorisk verdifull bebyggelse innenfor planområdet som det er verdt å ta vare på for ettertiden, som ledd i å synliggjøre den kulturhistoriske tradisjonen, slik som blant annet i Kuvauen på Vesterøy.

Naturmiljø på land

Klimatisk og vegetasjonsmessig ligger planområdet i klart oseanisk seksjon i boreonemoral sone. Over 80 % av arealet består av berg i dagen med meget sparsomt eller intet vegetasjonsdekke. Disse områdene er gjennomskåret av sprekker og «dråg» med til dels meget rik og interessant vegetasjon. Det er 4 verneområder i utredningsområdet, og ytterligere 18 er foreslått vernet i Oslofjordverneplanen.

Berggrunnen nord i området skiller seg fra resten ved at det her er rombeporfyrkonglomerat, en globalt sjelden bergart. Forekomsten er verdisatt med stor verdi. To lokaliteter er verdisatt høyt p.g.a. kvartærgeologisk verneverdi, og dette er morenerygger som tilhører Hvalertrinnet.

Hele området inneholder høy tetthet av lokaliteter som er verdifulle og interessante for bevaring av biologisk mangfold. 20 av de 56 naturtypene definert i DN-håndbok 13 «Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold» er registrert i utredningsområdet. Det er i alt 93 naturtypelokaliteter, og disse dekker om lag 25 % av fastlandsarealet. Materialet domineres av naturtypene strandeng og strandsump (17), kalkrike enger (15), sandstrender (10) og

dammer (15). Areal naturtypelokaliteter fordeles seg med 74 % svært viktig, 16 % viktig og 10 % lokalt viktig. 30 viltlokaliteter er kartlagt i området, og av disse er 17 vurdert som svært viktige (stor verdi), de resterende som viktige (middels verdi). De fleste viltlokalitetene er hekkeholmer for sjøfugl. Området inneholder viktige hekkebestander av sjøfugl. Tre avsnitt av sjøområdene er kartlagt som viktige myte/raste/trekk-/overvintringsområder, og av disse er sjøområdet mellom Heia og Torbjørnskjær det klart viktigste. I dette området inngår også kaste plass for steinkobbe. Utredningsområdet for nasjonalpark er det viktigste leveområdet for steinkobbe i Skagerrak/Oslofjordområdet. Våtmark- og strandeng/sumpområdene ved Skipstadkilen og Vikerkilen på Asmaløy er også viktige områder for fugl, særlig som trekk/rasteområder.

Oversikter viser i alt 131 rødlistearter (Nasjonalt rødliste 1998) innenfor utredningsområdet. De to artsgruppene som yter størst bidrag til dette tallet er sommerfugler (48 arter) og karplanter/karsporeplanter (32 arter). Mange av artene er i høye rødlistekategorier. Hvaler er den aller viktigste kommunen i Østfold når det gjelder forekomst av trua og sårbare karplantarter.

Det er ingen store tekniske inngrep i utredningsområdet. 4 % av utredningsområdet kvalifiserer som «villmarkspregete områder» (>5 km fra tyngre teknisk inngrep), mens h.h.v. 7,3 % og 13,4 % kvalifiserer som INON sone 1 (3–5 km fra inngrep) og 2 (1–3 km fra inngrep). Hvaler er en av kommunene i Østfold med mest inngrepsfrie områder, og så og si alt areal «villmarkspregete områder» (>5 km fra tyngre tekniske inngrep) i fylket ligger innenfor utredningsområdet for nasjonalpark på Ytre Hvaler. 5 strekninger med «inngrepsfrie strandlinjer» finnes i området.

Samlet kvalifiserer 8,0 km², eller 54 % av landareal i utredningsområdet med store naturmiljøverdier, 1,7 km² (12 %) av området vurderes å ha middels verdi og 1,0 km² (7 %) av området vurderes å ha liten verdi. 4,0 km² (27 %) av landarealet vurderes å ha liten/ingen verdier for naturmiljø.

Utredningsområdet for nasjonalpark i Ytre Hvaler utgjør et område med *svært store naturmiljøverdier*. Verdiene er spredt på ulike temaer og ulike deler av utredningsområdet, og en overvekt andel av områdene med naturmiljøverdi er klassifisert som høyeste verdiklasse. Bidraget fra temaene viktige naturtypelokaliteter og rødlistearter er særlig betydningsfullt.

Naturmiljø i sjøen

De topografiske og oseanografiske forholdene i sjøen utenfor Hvalerøyene skaper et stort mangfold av marine habitater innenfor planområdet for den foreslåtte nasjonalparken. Utredningsområdet for nasjonalparken Ytre Hvaler inneholder derfor et stort mangfold av marine naturtyper både på grunt og dypt vann.

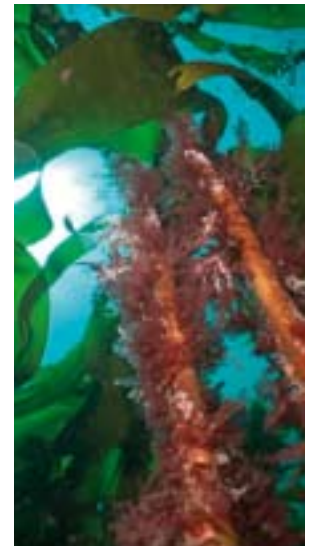
Med sin plassering innerst i Skagerrak og nord for Kattegat, er planområdet influert av utstrømmende vann med lavere saltholdighet fra Østersjøen og Glomma og den hydrografiske variabiliteten er stor i området. Vannmassenes egenskaper er en viktig del av grunnlaget for det biologiske mangfoldet, og vannmassene i planområdet vurderes derfor til å være av stor verdi for naturmiljøet i sjøen. Det er de eksponerte og middels eksponerte områdene som dominerer i planområdet. Til sammen utgjør de 97,4 % av området og ca 26 % av dem er grunnere enn 30 m. Dype områder, mellom 200–500 m dyp utgjør ca 10 % av planområdet.

Forekomstene av koraller med assosiert fauna, og funn av andre sjeldne dyrearter på hardbunn og til dels på bløtbunn, gjør dette området unikt ikke bare i Skagerrak men også internasjonalt. Korallrevene vurderes å være av meget stor verdi. De grunne eksponerte hardbunnsområdene mellom Heia og Torbjørnskjær har forekomster av tareskog som er av stor verdi.

De dype bløtbunnsområdene kan karakteriseres som av middels til stor verdi ut i fra det faktum at området har en svært varierte bunntopografi med en variert og spesiell bunnsfauna. På de grunne bløtbunnsområdene forekommer ålegras og bløtbunnsstrender. Disse vurderes å representere naturområder av stor verdi. Det taes forbehold om at utstrekningen av disse naturtypene ikke er kartlagt, men at modelleringen indikerer et det finnes ganske mye av disse to naturtypene.

Til tross for to virusepidemier og liten grad av vern i dag har det de senere år vært en levedyktig bestand av sel i Østfold, hvor det foreslåtte tiltaksområdet ved Torbjørnskjær og Heia er spesielt viktig for rekruttering (kaste- og oppholdssted). De øvrige deler er imidlertid også viktige som områder for næringssøk. Totalt sett har hele tiltaksområdet en middels/stor verdi for selbestanden i Østfold, men er ikke på noen måte kritisk i nasjonal eller internasjonal sammenheng.

Den samlede verdien av dette temaet er summen av verdien av enkelttemaene beskrevet ovenfor samt det forhold at det er et sjeldent stort mangfold av marine naturtyper både

Stortare.

Foto: Arne Pedersen, NIVA.

Koraller (*Lophelia pertusa*).

Foto: Tomas Lundälv, Tjärnö marinbiologiska Laboratorium.

Torsk.

Foto: Øystein Paulsen

Sjøkreps.

Foto: Øystein Paulsen

på grunt og dypt vann innenfor vurderingsområdet.

Verdien av det marine naturmiljøet er meget stort.

Kulturhistorie

Innen undersøkelsesområdet er det beskrevet automatisk fredete kulturminner, nyere tids kulturminner og kulturmiljø samt marine kulturminner. Planområdet er inndelt i 11 delområder. Innen disse er de kulturhistoriske lokalitetene beskrevet og verdisatt.

Lokalitetene har store verdier knyttet både til det unike og det typiske ved den øst-norske kystkulturen og *området er samlet vurdert å ha stor kulturhistorisk verdi*, særlig knyttet til autentisitet, miljø/sammenheng, variasjon/mangfold, tidsdybde og pedagogisk verdi. Som eksempler på det unike kan Akerøy fort og Hvalertuftene trekkes fram. Som eksempler på det typiske kan småbruket på Tisler, havnemiljøet i Kuvauen og de mange sjømerkene og fyrlyktene trekkes fram. I tillegg til en rekke automatisk fredete kulturminner er Torbjørnskjær fyr, Homlungen fyr og havnemiljøet Kuvauen vedtaksfredet. Samlet illustrerer de kulturhistoriske lokalitetene i landskapet svært godt hvordan natur og kultur sammen danner helhetlige miljøer.

3.2 Naturressurser

Landbruk

Det foreslåtte verneområdet omfatter ca 14 500 daa landareal. Nesten 12 000 daa av dette er fjell i dagen, ca 1100 daa skog (hovedsakelig barskog) og ca 300 daa er jordbruksareal (hovedsakelig husdyrbeite). 7 driftsenheter blir berørt av planforslaget. Flere av disse driver med husdyr og har beitemråder innenfor planforslaget.

Det meste av skogen er av låg bonitet – furuskog og barblandingsskog (900 da), bare 14 da er registrert som høg bonitet – forsenkninger med rikere skog med gran, bjørk og svartor i tresjiktet. Det tas ut noe ved i planområdet. Landbruksnæringen utgjør en relativt lav andel av sysselsatte i Hvaler kommune. Området har *liten samfunnsmessig verdi* for landbruket.

Fiskeri- og havbruksnæringen

Det foreslåtte verneområde omfatter et sjøareal på ca 340 km². Sjøområdet har en svært variert topografi med en blanding av grunnvannsområder, trange, dype renner og større, dype bløtbunnsområder. I området er det store bestander av sjøfugl. De viktigste er ærfugl og

skarv. Skarven hekker ikke her, men bruker området til matsøk. Det er en bestand av kystsel på 2–300 dyr i området. Området påvirkes sterkt av Glomma-vassdraget når det gjelder tilførsel av partikulært materiale og av denne og den baltiske strømmen når det gjelder saltholdighet. Det pågår et aktivt fiske i området, både innenfor og utenfor den foreslåtte sone A (sone med restriksjoner på bruk av fiskeredskap). Det viktigste fiske er helt klart rekefiske, men også fiske etter kreps, torsk og pigghå er av betydelig størrelse. Området benyttes primært av fiskere fra Østfold, spesielt fra Hvaler. Totalt utgjør fisket i Ytre Oslofjord en første-håndsverdi i overkant av NOK 50 mill. Det er pr i dag ingen aktivitet innen havbruk, havbeite eller kultivering innenfor det foreslåtte verneområdet. Den samfunnsmessige verdi av rekefisket er vurdert som *stor*, for krepsefisket og annet fiske som *middels* og for en potensiell havbruksvirksomhet som *middels-liten*.

Løsmasser og steinmaterialer

Det meste av Hvaler består av Iddefjordgranitt, en del av det sørøstnorske grunnfjellsområdet. De ytre øyene i verneområdet Herføl, Tisler, Heia og Torbjørnskjær består av gneisbergarter. Søsterøyene og Struten består av et permisk konglomerat dannet i forbindelse med Oslofeltet. Selv om det tidligere har vært uttak av granitt i mange mindre steinbrudd på ytre Hvaler, er det i dag ingen steinbruddsdrift i dette området, og ingen planer om å ta driften opp igjen. Det kan teoretisk sett være mulig å åpne enkelte steinbrudd for produksjon av pukkstein til lokal bruk der det ikke stilles høye krav til steinkvalitet.

Moreneavsetningene i Hvalertrinnet er ikke egnet til produksjon av grus og sand i større målestokk, men lokale grunneiere tar ut mindre mengder til eget forbruk. Området har *liten verdi* for utnyttelse av berggrunn og løsmasser.

3.3 Samfunn

Reiseliv

Reiselivsnæringen i området er betydelig, selv om den omfatter relativt få større overnattingsbedrifter. Reiselivsnæringen er sammensatt av en rekke varierte bedrifter som yter service og tjenester til båtfolk, hyttefolk, tilreisende som overnatter på mer typiske reiselivsbedrifter og dagsturister. Reiselivsnæringen er meget betydelig for Hvaler kommune. Reiselivsnæringen både lokalt og regionalt er imidlertid svakt organisert og har i liten grad utviklet en bevisst strategi for området. Utredningsområdet

Fig. 1. Ringene på kartet viser lokaliteten til veiene som blir berørt av Nasjonalparkforslaget, dvs ligger innenfor planområdet. Planområdet tar for seg sjø og landområdene begrenset av den røde stiplede streken som vist på kartet.

representerer på mange måter en kjerneattraksjon for reiselivsnæring i kommunen, først og fremst gjennom de opplevelsesmuligheter som området gir grunnlag for. Samlet sett vurderes området å ha *stor verdi for reiseliv*.

Friluftsliv

Samlet sett fremstår utredningsområdet som et område som har *svært stor verdi for friluftslivet*, både i en lokal, regional og nasjonal sammenheng. Omfang, mangfold i aktiviteter og brukergrupper og rike opplevelsesmuligheter er de sentrale begrunnelser for denne vurderingen. Både bruksomfang og mangfold øker. Tabellen nedenfor viser de viktigste brukergruppene og verdivurderingene i lokal, regional og nasjonal sammenheng.

Fritidshytter

Hvaler kommune er en av de aller viktigste kommunene for fritidshytter i hele Norge, med

ca. 4700 hytter. I tillegg er det ytterligere ca 500 hytter i den delen av Fredrikstad som grenser opp mot Hvaler. Innenfor planområdet ligger det ca. 55 hytter. Samlet sett har utredningsområdet *svært stor verdi for fritidshytter*, både gjennom at et vesentlig antall hytter ligger i nærheten av og inne i verneforslaget, og fordi utredningsområdet fyller en meget viktig funksjon som rekreasjonsområde for hyttebrukere i hele influensområdet, først og fremst i Hvaler kommune, men også for mange hytter i vestre del av Fredrikstad kommune.

Motorferdsel på land

Innenfor planområdet er det registrert 16 veier og kjørbare traktorveier/stier (se fig. 1, s. 21). Alle er private med unntak av vei 4 som er riksvei. Veiene går for det meste til enkelt-hytter eller grupper av hytter og benyttes i liten grad av allmennheten. Flere av veiene har enkel standard og uklar formell status. Mange er

Aktivitet	Lokal verdi	Regional verdi	Nasjonal verdi
Båtliv (motor- og seilbåter)	Svært stor	Svært stor	Svært stor
Jakt	Stor	Stor	Liten
Fritidsfiske	Svært stor	Svært stor	Liten
Kajakkpadling	Stor	Stor	Middels
Seilbrett/Kiting	Stor	Stor	Middels
Telting	Liten	Stor	Liten
Turmuligheter	Stor	Stor	Liten
Bading og soling	Svært stor	Svært stor	Svært stor
Dykking	Stor	Stor	Middels
Samlet vurdering – friluftsliv	Svært stor	Svært stor	Svært stor

også stengt med kjetting eller lignende. Området har *liten samfunnsmessig verdi*, men kan ha *stor verdi* for brukerne av de aktuelle veiene.

Motorferdsel på sjøen

Området som planlegges vernet som nasjonalpark har en fritidsbåttrafikk som er stor i nasjonal målestokk. Båter som bruker området har i stor grad en «lokal» opprinnelse, over 50 % fra Østfold (undersøkelse utført av selskapet Reiselivsrådgivning i 2001). De viktigste utfartsstedene for båt innenfor nasjonalparkgrensen er naturhavner som Fredagshølet, Alholmen, Akerøya, Tisler og Herføl. I tillegg vil mange båter kjøre gjennom planområdet på vei til båt-

havner i Hvaler og på vei til Kosterkjærgården i Sverige. Besøkende til Herføl Marina kan også brukes for å anslå omfanget av båttrafikk i området. I høysesongen 2005 ble det estimert 200–300 besøkende båter pr. dag. I småbåtregistret er det registrert 21 700 båter i Østfold.

Det er flere viktige farleder for skipstrafikk (nyttetraffic) i planområdet, bl.a farleder til havnene i Fredrikstad, Sarpsborg og Halden. Fiskefartøy som skal til Utgårdskilen må også gjennom planområdet. Dette er den viktigste fiskehavnen øst for Lindesnes. Det er registrert 65 fiskefartøy på Hvaler. Området har samlet *stor verdi* for motorferdsel på sjøen.

› KONSEKVENSENTREDNING

B

Hummer i skallsifte. Foto: Rolf Sørensen

Kajakktreff på Storesand,
Kirkøy.

Foto: Aase Richter

4. GRUNNLAGET FOR KONSEKVENsutredningen

Forslag om nasjonalpark i Hvalerskjærgården omfattes av forskrift om konsekvensutredning pga størrelsen og betydningen forslaget kan ha for primærmæringene og reiselivet i området. Første del av konsekvensutredningsprosessen består av melding med forslag til utredningsprogram. Neste fase starter etter at utredningsprogrammet er godkjent og konsekvensutredningen utarbeides. Denne skal så på høring sammen med verneforslaget. Konsekvensutredningen er en del av beslutningsgrunnlaget for vernevedtaket.

Grunnlaget for konsekvensutredningen er utredningsprogrammet og den verneforskriften som er utarbeidet for å sette en ramme for verneforslaget (se vedlegg). Det endelige forslaget til vernebestemmelser er beskrevet i kap. 8 Verneforslaget. Det er videre benyttet Statens vegvesens håndbok 140 som metode

for utredningene. Konsekvensutredningen kan beskrives i 3 trinn: Beskrivelse av status/verdi for de ulike utredningstemaene, virkning av utredningsalternativene og vurdering av konsekvensene. Dette er beskrevet nærmere i kap. 4.6. Det er vanlig å utrede flere alternativer. Utredningsalternativene er beskrevet i kap. 4.5.

Godkjent utredningsprogram for konsekvensutredningen stiller krav til innholdet i konsekvensutredningsrapporten. Tiltaket dvs. verneforslaget og samfunnsforhold skal presenteres. Mange av de samme forholdene skal også presenteres som en del av verneforslaget.

Oversikten nedenfor viser kravet til innhold i konsekvensutredningen slik det fremkommer i utredningsprogrammet. Det er henvist til hvilket kapittel i høringsdokumentet de ulike punktene er omtalt:

Krav til konsekvensutredning	Kapittel
Presentasjon av verneplanen	
Bakgrunn og mål med verneplanen	1.1
Omtale av verneplanen og de ulike alternativene	2, 3 og 4
Forslag til forskrifter	8
Kart som viser den aktuelle avgrensingen	vedlegg
Beskrivelse av verneplanprosessen	1.6
Tidsplan for gjennomføring av arbeidet	1.6
Vurdering av behov for arbeidskraft i planleggingsfasen og i forvaltningsfasen	1.9
Presentasjon av samfunnsforhold framstilling av administrative og demografiske forhold	2.3
Ev. off. eller private tiltak som er nødvendig for gjennomføringen	2.4
Kommunale, fylkeskommunale og statlige planer og retningslinjer som berører saken	2.4
Beskrivelse av området	2 og 3
Vurdering av de direkte og indirekte konsekvensene av et vern og av 0-alternativet for miljø, naturressurser og samfunn	5

4.1 Lovgrunnlaget for konsekvensutredningen

Bestemmelser om konsekvensutredning (KU) følger plan- og bygningsloven (PBL) kap. VII – A. Det ble fastsatt forskrift om KU 21.mai 1999. I forskriftens Vedlegg 1 pkt. 4.2, sies det at «planer om opprettelse av nasjonalparker og andre verneområder større enn 500 km² skal konsekvensutredes» og videre at «nasjonalparker og andre vernetiltak på mer enn 250 km² skal konsekvensutredes dersom tiltaket fører til en vesentlig endring i dagens bruk for primærnæringene eller reiseliv i lokalsamfunnet». Det foreløpige vurderingsområdet overstiger denne grensen på 250 km².

Da forslaget ble startet opp 26. juni 2004 følger konsekvensutredningen den daværende forskriften med tilhørende rundskriv om konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven. Det ble vedtatt ny konsekvensutredningsforskrift i 2005.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) er ansvarlig myndighet for tiltak som medfører vern etter naturvernloven. Fylkesmannen er tiltakshaver. En rekke oppgaver er i saksbehandlingsreglene for KU lagt til ansvarlig myndighet (DN), men de skal likevel ved gjennomføring av KU ivaretas av fylkesmannen.

4.2 Fastsatt utredningsprogram

DN har som ansvarlig myndighet fastsatt programmet for konsekvensutredningen og hvilke tema som skal utredes. Selve utredningsprogrammet er vedlagt.

Rådgivende utvalg for Ytre Hvaler nasjonalpark har bistått fylkesmannen i utarbeidelsen av forslag til utredningsprogram. Program for konsekvensutredningen ble godkjent av ansvarlig myndighet 14. april 2005 med enkelte unntak. Det endelige utredningsprogrammet for alle deltema ble godkjent av Direktoratet for naturforvaltning 20. januar 2006.

Det ble sendt brev med varsel om oppstart av verneplanarbeidet og konsekvensutredningen til berørte grunneiere og hjemmelshavere og etater, lag og foreninger 26. juni 2004. Dokumentet «Verneplan for Ytre Hvaler. Melding om oppstart av plan- og utredningsarbeid, og melding med forslag til konsekvensutredningsprogram» beskriver oppstartsmeldingen. Frist for innspill til verneplanarbeidet og til forslag om program for konsekvensutredningen var 15. september 2004.

Fylkesmannen valgte å bruke uavhengige konsulenter for utarbeiding av delutredningene (Sweco Grøner, NINA, NIVA, Havforskningsinstituttet og Siste Sjanse). Under arbeidet med utredningen fant fylkesmannen og konsulentene ut at det var hensiktsmessig å splitte tema motorferdsel i 2 rapporter da dette er relativt forskjellige temaer. Man fant det også hensiktsmessig at utredningen av temaene Friluftsliv, Reiseliv og Fritidshytter ble beskrevet i en rapport fordi mye av bakgrunnsstoffet er felles. Konsekvensene ble vurdert separat for hvert tema.

4.3 Utredninger og rapporter

Det er utarbeidet flere faglige registreringer og undersøkelser før og i løpet av planarbeidet. Disse rapportene har dannet noe av grunnlaget for beskrivelsen og vurderingen av de ulike bruks- og verneinteressene i konsekvensutredningene. De fleste rapportene er å finne på internett på www.fylkesmannen.no/ytrehvaler. De er utarbeidet av enkeltpersoner og fagmiljøer med stor kompetanse innen sitt felt. Følgende fagrapporter er utgitt i rapportserien til fylkesmannen – område miljøvern:

- Rapport 1/2004 Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Verneverdier
- Rapport 2/2004 Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Naturfaglige undersøkelser
- Rapport 3/2004 Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Fagvurdering av kulturminner i ytre Hvaler
- Rapport 4/2004 Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Marin flora og fauna
- Rapport 4/2005 Ytre Hvaler nasjonalpark. Kulturminner under vann
- Rapport 5/2005 Marint miljø og ressurser i Hvaler-området.

I tillegg er følgende undersøkelser gjennomført:

- Naturfaglige undersøkelser av skog i Hvaler kommune. NINA Oppdragsmelding nr. 801
- Stiregistrering. Registrering av stier og mindre veier i planområdet. Fylkesmannen i Østfold (upubl.)

Utredningsprogrammet inneholder følgende tema som er utredet:

- **Miljøverdier:** Landskap, naturmiljø på land, naturmiljø i sjøen, kulturhistorie
- **Naturressurser:** Landbruk, fiskeri- og havbruksnæringen, løsmasser og steinmaterialer
- **Samfunn:** Friluftsliv, reiseliv, fritidshytter, motorferdsel på land og i sjøen

4.4 Alternativer i konsekvensutredningen

I utredningsprogrammet er det bestemt at det skal utredes et null-alternativ og et alternativ med vern som nasjonalpark. Noe av hensikten med konsekvensutredninger er å få belyst ulike alternativer. Ett vanlig alternativ beskriver utviklingen av området dersom verneforslaget (tiltaket) ikke gjennomføres. Dette kalles ofte for null-alternativet (0-alternativet). I denne konsekvensutredning utredes verneforslaget og 0-alternativet.

Nullalternativet

Nullalternativet (0-alternativet) beskriver hva som skjer i utredningsområdet dersom verneforslaget ikke blir gjennomført. Dette vil være videreføring av dagens utvikling med gjennomføring av kjente planer og tiltak. Dagens forvaltning av området blir lagt til grunn samt kjente planer eller politiske føringer for området. Plan- og bygningsloven vil være førende for arealbruken på land spesielt. Dette inkluderer også rikspolitiske retningslinjer for Oslofjorden. I tillegg kommer særlover innen landbruk, friluftsliv m.m. For sjøarealene vil saltvannsfiskeloven og havbruksloven gi viktige føringer for bruk av arealene og naturressursene.

Innenfor planområdet var gjennomføringen av *Oslofjordverneplanen* igangsatt ved at berørte grunneiere og hjemmelshavere ble varslet om mulige naturreservater i 2002. I tillegg var arbeidet med nye sjøfuglreservater kommet langt. Disse forholdene er derfor en kompliserende del av 0-alternativet.

0-alternativet inkluderer derfor et forslag om 11 naturreservater (3784 da) og 7 sjøfuglreservater 347 da (landareal). Fylkesmannen har forutsatt at dette arbeidet gjennomføres dersom forslag til nasjonalpark ikke blir vedtatt.

I kommuneplanene er det vesentlige av landarealene vist som LNF-områder med prioritert friluftsliv. De 4 eksisterende verneområdene (Heia, Møren, Akerøya og Søndre Søster naturreservater) er vist som båndlagt av vern etter naturvernloven.

Marin verneplan vil påvirke 0-alternativet, spesielt på tema knyttet til utredningene av «Naturmiljø i sjøen» og «Fiskeri- og havbruksnæringen». Det rådgivende utvalg for marin verneplan (Skjoldalutvalget) har i sine utredninger av 17. februar 2003 og 30. juni 2004 foreslått et område i Østfold. Sjøområdene i forslag til nasjonalpark ligger i sin helhet innenfor det foreslåtte marine verneområdet.

Det foreslåtte marine verneområdet omfatter i tillegg sjøområdene fra Rauerfjorden til innerst i Iddefjorden. Skjoldalutvalget anbefaler at de viktigste verneverdiene ivaretas ved nasjonalpark som verneformål og videre at dette gjøres i forbindelse med nasjonalparkplanen. Fylkesmannen har derfor lagt til grunn at 0-alternativet inkluderer et fremtidig vern som en del av en marin verneplan. Det er imidlertid vanskelig å si hvor omfattende dette ev. kan bli. I konsekvensutredningene er det derfor skissert 2 scenarier. Det ene der et vern vil bli like omfattende som forslag til nasjonalpark. Det andre scenariet forutsetter at verneverdiene innenfor Østfoldområdet blir ivaretatt gjennom Marin verneplan på arealer utenfor foreslått nasjonalparkområde.

Vernealternativet

Rammene for utredningen av vern har tatt utgangspunkt i et forslag til verneforskrift som er utarbeidet for konsekvensutredningen. Det har vært nødvendig å tilpasse standardforskriften for nasjonalparker (utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning) på flere områder, da forslag om nasjonalpark i Ytre Hvaler-området byr på mange nye utfordringer sammenlignet med andre nasjonalparker. Forslaget til verneforskrift inneholder en relativt omfattende sonering for å kunne ivareta viktige naturverdier. Det har blitt utredet flere typer soner for å ivareta de ulike interesser, f.eks. sone med spesielle restriksjoner på sjøbunnen, ferdselsforbud av hensyn til hekkende sjøfugl og kasteplasser for sel og fartsbegrensninger for båter.

Forslaget til verneforskrift for konsekvensutredningen har vært utgangspunkt for den verneforskriften som er del av verneforslaget i kap. 8.

4.5 Metode

Konsekvensutredningen for Ytre Hvaler er gjennomført på følgende måte:

Som grunnlag for konsekvensvurderingen er det utarbeidet et forslag til verneforskrift som en ramme for vernealternativet. Det er videre henstilt til utredningene å bruke Statens vegvesens håndbok 140 (revidert forslag) som metode for utredningene. Det er vist til eksempler fra andre utredninger av nasjonalparkforslag (Lomsdal–Visten i Nordland) og relevante veiledere for konsekvensutredninger fra aktuelle departementer og direktorat.

Gjennomføringen av konsekvensutredningen kan beskrives i 3 trinn:

Trinn 1: Beskrivelse av status/verdi

Her er verneinteressene og brukerinteressene for de ulike deltemaene beskrevet ut ifra foreliggende rapporter og dokumentasjon. Det er også tatt hensyn til fremtidig utnytting basert på foreliggende planer. For verneinteressene er dette en omtale av dokumenterte naturverdier. For brukerinteressene gis en omtale av eksisterende interesser og bruk. Også planlagt bruk er tatt med der det finnes konkrete planer for fremtidig aktivitet. Alle interessene er så langt det er mulig gitt en verdivurdering fordelt på lokal, regional, nasjonal og internasjonal verdi.

Trinn 2: Virkning av utredningsalternativene

Trinn 2 består i å beskrive og vurdere type og omfang av mulige virkninger/effekter på bruken hvis nasjonalparken blir vedtatt, uttrykt gjennom de alternativene som finnes i vernebestemmelsene. For verneinteressene er dette en omtale av hvordan et vern kan ivareta de dokumenterte verdiene, og hva som vil skje som følge av vernevedtaket. For brukerinteressene beskrives hvilke faktiske følger et vern vil få for eksisterende aktivitet og for aktuell framtidig bruk. Omtalen må få fram om vernet utelukker den aktuelle bruken, eller om vern og bruk kan kombineres gjennom unntaksregler

i forskriften. Her er det også prøvd å få fram hvordan bruken kan utvikle seg. Virkningen av 0-alternativet beskrives på tilsvarende måte.

Trinn 1 og 2 er mest mulig verdi-nøytral, og basert på fakta.

Trinn 3: Vurdering av konsekvensene

Det siste trinnet består i å gi en samlet konsekvens for hvert av alternativene ved å kombinere verdien av utredningsområdet og virkningen på utredningstemaet. Med konsekvenser menes de fordeler og ulemper et tiltak medfører for berørte områder eller utredningstemaer.

Dette kan illustreres slik som vist i tabellene nedenfor, hentet fra delutredningen om Friluftsliv, Reiseliv og Fritidshytter hvor kriterier for vurdering av konsekvens er vist sammen med forklaring av skalaen.

Virkning	Verdi			
	Svært stor	Stor	Middels	Liten
Svært stor negativ	-----	----	--	-
Stor negativ	----	--	-	-
Middels negativ	--	-	-	0/-
Liten negativ	-	-	0/-	0
Ingen/ubetydelig	0	0	0	0
Liten positiv	+	+	0/+	0
Middels positiv	++	+	+	0/+
Stor positiv	+++	++	+	+
Svært stor positiv	++++	+++	++	+

Svært stor positiv konsekvens	++++
Stor positiv konsekvens	+++
Middels positiv konsekvens	++
Liten positiv konsekvens	+
Ubetydelig/ingen konsekvens	0
Liten negativ konsekvens	-
Middels negativ konsekvens	--
Stor negativ konsekvens	---
Meget stor negativ konsekvens	-----

Svaner ved Lille Rødshue, Kirkøy.

Foto: Aase Richter.

5. KONSEKVENSER

5.1 Vurderingene i dette kapitlet er hentet fra sammendragene i den enkelte delutredningen. Vurderingene gjelder dersom hele utredningsområdet ble foreslått vernet etter bestemmelsene som var en del av konsekvensutredningsprogrammet. Konsekvensene er vurdert med hensyn til det aktuelle temaet, uten å foreta en avveining i forhold til de andre utredningstemaene. Konsekvensvurderingene i dette kapitlet passer derfor ikke med det endelige verneforslaget.

I dette kapitlet om konsekvenser av verneforslaget er det flere steder vist til forvaltningsplanen. Konsekvensene kan variere avhengig av hva som tillates i forvaltningsplanen. Det er et mål at forvaltningsplanen skal vedtas snarest mulig etter et vernevedtak. Forvaltningsplanen er beskrevet nærmere i kap. 8. Det har også vært forutsatt at det skulle utarbeidets forvaltningsplan for naturreservatene i Oslofjordverneplanen jf. 0-alternativet.

Det endelige verneforslaget er beskrevet i kapittel 8. Verneforslaget inneholder en rekke justeringer for å unngå negative konsekvenser. Det er foretatt endringer av både avgrensning og forslaget til forskrifter. Endringene er kommentert i kapittel 8.

Utredningene under skal synliggjøre konsekvensene for miljø, naturressurser og samfunn av 0-alternativet og verneforslaget med bestemmelsene utarbeidet for konsekvensutredningen.

5.1 Miljø

Landskap

Konsekvenser av 0-alternativet

I 0-alternativet vil det i det store og hele gjelde tilsvarende strenge bestemmelser som for nasjonalparken, innenfor de arealene som er foreslått vernet gjennom «Oslofjordverneplanen». For øvrig gir Rikspolitiske retningslinjer for Oslofjorden (RPR-O) og kommuneplanenes arealdeler føringer for arealbruken i områdene som

ligger innenfor foreslått nasjonalparkgrense, men utenfor verneområdene i Oslofjordverneplanen. Dagens forvaltningspraksis gir ikke rom for omfattende arealutnyttelse som vil virke ødeleggende inn på landskapet, men på enkelte områder, slik som for formgivning og farge-setting av fritidsboliger og bruk og utnyttelse av utearealene på fritidseiendommene, vil styringsverktøyene være begrensede. For de forholdsvise store arealene som er sikret som friluftsområder, vil utviklingen neppe bli særlig forskjellig om det etableres nasjonalpark eller ikke.

Innholdet i en forvaltningsplan kan ha stor betydning for utviklingen av landskapet. Ved vurdering av konsekvensene er det forutsatt at forvaltningsplanen legger til rette for en skjøtsel som ivaretar viktige landskapsverdier. Dette vurderes som positivt.

For 0-alternativet vurderes konsekvensene som *små positive* uten forvaltningsplan, og *middels positive* med forvaltningsplan.

Konsekvenser av vernealternativet

Verneplanbestemmelsene gir rammer for hvordan landskapet innenfor eventuell Ytre Hvaler nasjonalpark skal forvaltes.

Det vil være en rekke utfordringer i landskapet innenfor foreslått nasjonalpark som vernebestemmelsene og forvaltningen av dem må bryne seg på. Blant annet kan det være innbyrdes motstrid mellom ulike verneinteresser når det gjelder skjøtsel, hogst og vegetasjonsrydding (naturlig gjengroing kontra aktiv skjøtsel for å holde landskapet åpent).

For de hyttene og fritidseiendommene som eventuelt blir innlemmet i nasjonalparken, blir det en utfordring å utforme en konkret forvaltningspraksis som gir rammer for hva som blir tillatt og ikke. Det gjelder både bygninger og bruk av utearealer.

Bryggeanlegg, stupebrett osv. som ligger innenfor foreslått grense for nasjonalparken er andre eksempler på slike utfordringer. Det kan være verdt å samle fritidsbåtparken i fellesanlegg fremfor å ha dem spredt slik de delvis er i dag. Det bør inn et eget punkt om fortøyningsbøyer i vernebestemmelsene.

Tradisjonelle ankringsplasser med fortøyningsbolter, sjømerker osv. vurderes som en integrert del av kystkulturen som det er positivt å videreføre. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for dette.

Det er viktig for opplevelsen av landskapet at vedlikehold og renhold i skjærgården videreføres slik som i dag.

Eksponerte luftledningsstrekker er et visuelt problem enkelte steder. Disse bør over tid rigges ned og kables. Vernebestemmelsene, både for bevaring av sjøbunnen og for restriksjoner på graving, må ikke bli til hinder for dette.

Alt i alt vurderes forventet utvikling av landskapet i planområdet ikke å bli dramatisk forskjellig i nasjonalparkalternativet og i 0-alternativet, selv om førstnevnte gir sterkere virkemidler når det gjelder styring av utviklingen.

Like viktig som selve verne- eller planstatusen blir skjøtselen av området. For landskapet er det viktig og ønskelig å opprettholde det åpne landskapet i de sentrale delene av områdene der dette i dag er en vesentlig del av særpreget og karakter. Innholdet i en forvaltningsplan kan ha stor betydning for utviklingen av landskapet. Ved vurdering av konsekvensene er det forutsatt at forvaltningsplanen legger til rette for en skjøtsel som ivaretar viktige landskapsverdier. Dette vurderes som positivt.

Samlet vurderes konsekvensene av verneplanbestemmelsene som *middels til små positive* uten forvaltningsplan, men som *middels til store positive* med forvaltningsplan.

Naturmiljø på land

Konsekvenser av 0-alternativet

0-alternativet for tema naturmiljø på land er dagens situasjon framskrevet ca 20 år fram i tid. Konsekvensvurderingen av 0-alternativet gjenspeiler altså dagens situasjon samt summen av virkningen av alle tiltak som forventes realisert i utredningsområdet ca i år 2025. Disse tiltakene og utviklingstendensene er hentet fra de andre deltemaene.

Utviklingstendensene for temaene landbruk, løsmasser og steinmaterialer, reiseliv, fritidshytter, friluftsliv, motorferdsel til sjøs og motorferdsel på land er skissert med tilhørende vurdering av virkning og konsekvens for naturmiljø. Virkning for de ulike tiltak som er diskutert spenner fra middels positiv (vern etter naturvernloven, inkludert arealer med jaktforbud og ilandstigningsforbud) til middels negativ (skogsdrift i ett nærmere spesifisert område og økt båttrafikk med forstyrrelse av hekkende sjøfugl). Vern etter naturvernloven i 18 områder er et omfattende og positivt tiltak. Likevel er styrken av de positive virkningene ved vern nokså usikre, da nettoeffekten sammenliknet med dagens situasjon står og faller på hvordan skjøtselssituasjonen utvikler seg. Virkningen av vern er i stor grad avhengig av hvordan forvaltningsplanen for reservatene utformes, og hvordan den følges. En forvaltningsplan som legger til rette for å redusere de negative effektene av bl.a gjengroing vurderes som positivt. En del utviklingstrekk i området som virker negativt inn på naturmiljø «nuller ut» noe av den påregnede positive virkningen av vern. Totalt vurderes derfor virkningen av 0-alternativet på naturmiljø som *liten/ingen til liten positiv*.

Sett i sammenheng med de store naturverdiene som er dokumentert i området tilsier dette ingen til *liten positiv konsekvens (0/+)* for naturmiljø under 0-alternativet.

Konsekvenser av vern

Avviket mellom 0-alternativet og vernealternativet (forslåtte vernebestemmelser) uttrykker netto virkningen som konsekvensvurderes under vernealternativet. De enkelte vernebe-

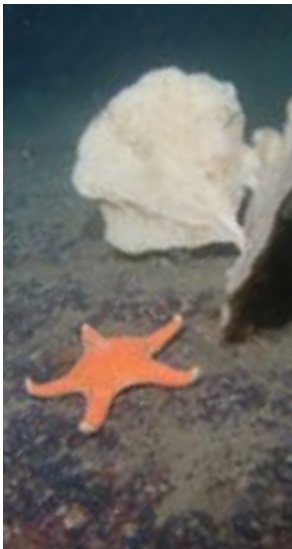
Sauholmen, Vesterøy.
Foto: K. M. Olsen

Strandkjeks.
Foto: Siste Sjanse

Landskap			
	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Konsekvenser	Små/middels positive	Middels/små Middels/store	u/forvaltningsplan m/forvaltningsplan

Naturmiljø på land			
	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Konsekvenser	Ingen/Liten positiv	Middels positiv	

Hestestjerne og viftesvamp.
Foto: Tomas Lundälv, Tjärnö marinbiologiska Laboratorium.

Rød hornkorall.
Foto: Tomas Lundälv, Tjärnö marinbiologiska Laboratorium.

stemmelsene vurderes å gi fra liten/ingen virkning på naturmiljø (dyreliv, kulturminner) til middels positiv virkning (planteliv, ferdsel og motorferdsel). Positive virkninger dominerer. Vurderingen av total virkning av vernebestemmelsene ligger mellom liten og middels positiv, men med støtte i tilleggs kriterier vurderes den totale virkningen av vernebestemmelsene som *middels positiv*.

Sammenholdt med de store naturmiljøverdiene i området vurderes total konsekvens av vernebestemmelsene som *middels positiv* (+ +).

Naturmiljø i sjøen

Konsekvenser av 0-alternativet

0-alternativet omfatter her en vurdering av virkninger og konsekvenser på det marine naturmiljø i planområdet dersom verneforslaget ikke blir innført.

Det er forutsatt at verneområdet ved en eventuell innføring av Marin Verneplan i Østfold, tilsvarer det grad vern som er foreslått for planområdet for nasjonalparken. 0-alternativet i denne utredning er derfor en vurdering av virkninger og konsekvenser på naturmiljøet i sjøen hvis *verken verneforslaget for Ytre Hvaler eller Marin Verneplan blir innført*.

Virkningen av fortsatt fiskeri med bunnredskaper i planområdet er *middels til stor negativ* fordi det er fare for skader på korallrev og andre hardbunnsorganismer i bunnområdene utenfor dagens trålfrie soner. Det er omfattende tråling i de dype bløtbunnsområdene og en fortsatt tråling vil dessuten redusere mulighetene for restituering av disse biologiske samfunnene.

Dagens omfang av mudring og dumping i planområdet er begrenset og vurderes som godt regulert. Myndighetene har også en økt

oppmerksomhet mot de negative miljøsidene ved mudring og dumping og dette forventes å få effekter for saksbehandlingen. Fremtidig virkning fra mudring og dumping vurderes derfor som *liten til middels negativ* i planområdet.

Dagens reguleringer av bygging i strandsonen i Hvalerområdet vil til en stor grad ivareta vernet av de marine naturtyper når de håndheves i tråd med sine intensjoner. Den største trusselen mot marine naturtyper i strandsonen på Hvaler er utfylling og mudring av grunne bløtbunnsområder samt større nye bryggeanlegg for småbåter. Virkning av utbygging i strandsonen vurderes derfor som *liten til middels negativ*.

Lokale inngrep i sjønære omgivelser kan gi økt erosjon og avrenning fra land til sjø. Dette har imidlertid bare en lokal påvirkning. Utbygging av brygger og moloanlegg endrer strømningsmønstre og kan også gi lokale virkninger som erosjon i noen områder og økt sedimentasjon i andre. Store deler av planområdet er tilpasset periodevis stor tilførsel av partikler via Glomma og vår vurdering er at 0-alternativet gir ingen til *liten negativ virkning* fra erosjon på de marine naturverdier.

Med den økende båtutrustningen kan det forventes noe økt lokal tilførsel av næringsalter (overgjødning). Utviklingen hos de langtransporterte og dominerende tilførselene er mer usikker, men med bakgrunn i vedtatte internasjonale konvensjoner og gjennomførte tiltak antas de ikke å være økende. Virkning av overgjødning etter 0-alternativet vurderes derfor som *liten til middels negativ*.

Det forventes et økende friluftsliv og dette vil medføre et stigende press på naturverdiene innenfor nasjonalparken. Det er særlig båtutrust-

Tabellen viser aktiviteter/problemstillinger i planområdet og deres enkeltvis og samlede virkning på naturmiljøet i sjøen, gitt 0-alternativet:

Aktivitet	Virkning
Fiskerier	Middels/stor negativ
Dumping og mudring	Liten/middels negativ
Utbygging i strandsonen	Liten/middels negativ
Erosjon	Ingen/liten negativ
Overgjødning	Liten/middels negativ
Friluftsliv	Liten/middels negativ
Samlet	Middels negativ

Konsekvens er kombinasjonen av vurdert verdi og vurdert virkning (jf. kapittel 4.5):

0-alternativet			
Tema	Verdi	Virkning	Konsekvens
Naturmiljø sjø	Meget stor	Middels negativ	Stor negativ konsekvens

men som har betydning for de marine naturtyper. Det er en tendens til at båtens størrelse og fart er økende. Virkningen av det antatt økende friluftsliv i planområdet vurderes som *liten/middels negativ*.

Det er av *stor negativ konsekvens* for det marine naturmiljø hvis ikke nasjonalparken Ytre Hvaler innføres (og heller ikke marin verneplan).

Konsekvenser av verneforslaget

Vernebestemmelsene, slik de er foreslått, vil utgjøre et godt vern av de eksisterende naturverdier i sjøen. Virkningen av de viktigste vernebestemmelsene for det marine naturmiljø er vurdert hver for seg og samlet. Følgende punkter i bestemmelsen vurderes som viktigst for naturmiljøet i sjøen:

- pkt. 1.1 Vern mot inngrep i landskapet og på sjøbunnen
- pkt. 3.1 Vern av dyrelivet
- pkt. 5.2 Organisert ferdsel
- pkt. 5.4 Regulering av ferdsel
- pkt. 6.1 Forbud mot motorferdsel
- pkt. 7.1 Forbud mot forurensning

Dagens reguleringer av mudring, dumping og bygging i strandsonen i Hvalerområdet vil til en stor grad ivareta vernet av de marine naturtyper i forhold til inngrep i landskap og sjøbunn. Punkt 1.1 i vernebestemmelsene er en ytterligere skjerpning av disse reguleringene og vurderes derfor å ha en *liten til middels positiv* virkning.

En innføring av de to områdene med spesielt fredet sjøbunn (sone A) innenfor planområdet, under punkt 3.1 «Vern av dyrelivet», vurderes å gi *stor positiv* virkning fordi de

verner et bredt mangfold av habitater og naturtyper.

Turvirkosomhet til fots skal i henhold til vernebestemmelsene være tillatt, så sant den ikke skader naturmiljøet, mens annen organisert ferdsel kan skje etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten, punkt 5.2. Dette kan vise seg å bli en viktig bestemmelse i forhold til forventet økt utvikling av organisert friluftsliv i planområdet. Vernebestemmelsenes krav til tillatelse fra myndighetene for organisert ferdsel vurderes å gi en *liten/middels positiv* virkning for naturmiljø i sjøen.

Punkt 5.4 i vernebestemmelsene, om «Regulering av ferdsel», vurderes til å ha ingen/liten positiv virkning for naturmiljø i sjøen siden ferdsel allerede er regulert i de eksisterende sjøfuglreservater. Punktet åpner imidlertid for en rask effektivering av ytterligere ferdselsregulering hvis det oppdages ikke-forventet negativ påvirkning fra ferdsel. Denne mulighet gjør at vi vurderer punktet til å kunne ha en *liten positiv* virkning.

Vernebestemmelsens punkt 6.1 «Forbud mot motorferdsel» foreslår 2 alternativer for fartsbegrensning til sjøs: 1) I en sone på 100 m fra land er høyeste tillatt hastighet 5 knop, 2) I avgrensede områder er høyeste tillatt hastighet 5 knop. Vi anser alternativ 2 for å være det beste for det marine naturmiljø fordi det kan tilpasses sårbare områder, og fordi det er enklest å håndheve. For naturmiljøet i sjøen er det erosjon av løsmassestrender og forstyrrelse av dyrelivet som kan begrenses ved innføring av fartsbegrensninger. Virkningen vurderes derfor som *middels positiv*.

Punkt 7.1 «Forbud mot forurensning» forbyr all bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet, påbyr at avfall skal tas med ut av

Tabellen viser de viktigste av de foreslåtte vernebestemmelser og deres enkeltvise og samlede virkning på naturmiljøet i sjøen hvis de blir innført:

Vern	Virkning
Vern mot inngrep i landskapet og på sjøbunnen	Liten/middels positiv
Vern av dyrelivet	Stor positiv
Organisert ferdsel	Liten/middels positiv
Regulering av ferdsel	Ingen/liten positiv
Forbud mot motorferdsel	Middels positiv
Forbud mot forurensning	Liten positiv
Samlet	Middels positiv

Konsekvens er kombinasjonen av vurdert verdi og vurdert virkning (jf. kapittel 4.5):

Vernetiltak – nasjonalpark			
Tema	Verdi	Virkning	Konsekvens
Naturmiljø sjø	Meget stor	Middels positiv	Stor positiv konsekvens

5.2 Vurderingene i dette kapitlet er hentet fra sammen- dragene i den enkelte delutredningen. Vurderin- gene gjelder dersom hele utredningsområdet ble foreslått vernet etter bestem- melsene som var en del av konsekvensutrednings- programmet. Det vises til de innledende kommentarene til kap.5 som forklarer hvordan dette kapitlet skal leses.

Barken Christiania.
Foto: Ukjent fotograf, repro- foto: Dag Nævestad

området eller legges i godkjente søppelkasser, samt forbyr tømning av septik/kloakkvann i sjøen i planområdet. Forslaget understreker, samt gir en ytterligere skjerping av eksisterende lov- og regelverk rundt forsøpling og forurensning (f.eks. håndtering av septik fra båter), og vurderes derfor å ha en *liten positiv* virkning for det marine naturmiljø

Det er av *stor positiv konsekvens* for det ma- rine naturmiljø hvis vernebestemmelsene for nasjonalparken Ytre Hvaler innføres (eller marin verneplan).

Kulturhistorie

Konsekvenser av 0-alternativet

0-alternativer er vurdert på grunnlag av Oslo- fjordverneplanen og gjeldende regionale og kommunale planer. Dagens situasjon beskrives i forhold til utmarksdrift, planer om vern, fred- ning og slitasje/inngrep på kulturhistoriske lokaliteter.

En vurdering av den fremtidige utviklingen innen de enkelte delområdene viser at 0-alter- nativet vil kunne føre til at viktige kulturhis- toriske lokaliteter forringes eller ødelegges av nye utbyggingstiltak. *0-alternativet vurderes derfor å gi en svak negativ konsekvens.*

Konsekvenser av vern

Utgangspunktet for å vurdere konsekvenser av vern er de foreløpige vernebestemmelsene for ytre Hvaler nasjonalpark. Disse verne- bestemmelsene kan synes svært knappe, men er trolig tilstrekkelige sett i sammenheng med vernebestemmelsene som er foreslått for te- maene «*landskapet og sjøbunnen*», «*plante- livet*» og «*ferdsel*». Imidlertid bør det vurderes om ikke verneforskriftene skal henviser til en forvaltningsplan for å sikre en helhetlig og systematisk vernestrategi for kulturminner og kulturmiljø i planområdet. Det er derfor konsekvensvurdert to scenarier; med og uten forvaltningsplan. Virkningene er vurdert både i forhold til delområdenes enkelte lokaliteter og på mer generell basis.

Vurderingene viser at opprettelsen av en na- sjonalpark i seg selv vil ha *svakt positive kon- sekvenser* for de fleste kulturhistoriske locali-

tetene. En forvaltningsplan som legger til rette for ivaretagelse av de kulturhistoriske lokalite- tene vil medføre større positive konsekvenser for alle de kulturhistoriske lokalitetene.

5.2 Naturressurser

Landbruk

Konsekvenser av 0-alternativet

Det meste av området som blir berørt av verne- forslaget, er i kommuneplanens arealdel avsatt til LNF-områder, hovedsaklig LNF-Friluft hvor oppføring av varige bygg og anlegg ikke tillates. Fire områder er vernet som naturreser- vat i dag og 15 områder er foreslått vernet som naturreservat i Oslofjordverneplanen. Av disse ligger 8 områder på eller ved de store øyene og kan berøre landbruksinteresser, mens 7 er sjø- fuglreservater. To områder berører beiteinte- resser: Kasakilen – Sandholmen – Sauholmen og Skipstadkilen – Vikerkilen. Vernes disse som naturreservat med standard vernebestem- melser for naturreservat, kan det få driftsmes- sige konsekvenser ved at skjøtsel/rydding av beite (fjerning av busker og trær) blir forbudt. Spesielt rundt Skipstadkilen kan det få negati- ve konsekvenser for et stort fellesbeiteprosjekt som er i oppstartfasen. Samlet vil 0-alternati- vet med nye naturreservater få liten/middels negativ konsekvens for husdyrbruk.

0-alternativet får ingen vesentlige conse- kvenser for skogbruket.

Konsekvenser av vern

Det foreslåtte nasjonalparkområdet berører eiendommer tilhørende 6 driftsenheter som i 2005 søker om produksjonstilskudd og en driftsenhet som ikke søker slikt tilskudd. Verneforslaget vil ikke medføre varig tap av are- alressurser for landbruket. De foreslåtte verne- bestemmelsene forbyr fjerning av levende og døde trær og busker. Dette vil være begren- sende for nødvendig skjøtsel av utmarksbeiter og vil med dagens bestemmelser om tilskudd medføre reduserte tilskuddsmuligheter for sauehold. Dette er spesielt aktuelt for beiting på Sauholmen, Stangholmen, Akerøya, Søster- øyene, Tisler, Herføl og for det nye fellesbeitet

Naturmiljø i sjøen			
	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Konsekvenser	Stor negativ	Stor positiv	

Kulturhistorie			
	0-alternativ	Verneforslag	Merknader
Konsekvenser	Svakt negativ	Svakt positive	Større positive m. forvaltningsplan

ved Huser (Skipstadkilen mm). Dette vil sannsynligvis ikke alene medføre vesentlig reduksjon av saueholdet, men det vil kunne begrense inntektsmulighetene og en videre utvikling av husdyrbeiting i utmark.

For husdyrbruk medfører nasjonalparkalternativet *middels negative konsekvenser*.

Vern av skogområdene ved Barm – Vardefjell og Rødshue – Storefjell kan medføre redusert vedproduksjon med til sammen 25–40 favner pr år, men gir ingen konsekvenser for tømmeruttak. Dette vil ha størst negative konsekvenser for de berørte eiendommene på Vesterøy, da verneforslaget omfatter store deler av eiendommene. Vernebestemmelsene vil ha følelsesmessig *negative konsekvenser* for eierne/brukerne og dette kan redusere motivasjonen for å drive aktivt landbruk på Hvaler.

For skogbruk medfører nasjonalparkalternativet *små til middels negative konsekvenser*.

Fiskeri- og havbruksnæringen

Konsekvens av 0-alternativet

0-alternativet er den forventete utviklingen i planområdet dersom verneforslaget ikke blir gjennomført. Denne utviklingen vil da reguleres av «Oslofjordverneplan», kommune og fylkesdelplan. Forslag til marin verneplan anses i denne sammenheng å ha tilnærmet samme effekt for fiskeri og havbruksnæringen som forslag til nasjonalpark.

Fiskerinæring

0-alternativet vil totalt sett kunne bidra til å sikre ressursgrunnlaget for denne del av fiskerinæringen i området og har i utgangspunktet ingen negative effekter for næringen som sådan. Samfunnsmessig konsekvens vurderes som *«liten positiv konsekvens»*.

Havbruksnæringen

0-alternativet innebærer i utgangspunktet lite eller ingen formelle inngrep i rammebetingelsene for havbruksnæringen, men bidrar heller ikke med noen vesentlige positive elementer. Samfunnsmessig konsekvens vurderes som *«ubetydelig/ingen konsekvens»*.

Konsekvens av forslag til vern

Vernealternativet innebærer for næringene at en innenfor den foreslåtte sone A ikke vil kunne benytte trål eller bunngarn som fiskeridskap. Videre innebærer det at ingen form for havbruk tillates innenfor verneområdet. Dessuten innebærer det foreslåtte vernet en bedret beskyttelse for gyte og oppvekstområder. Effektene av verneforslaget for fiskerinæringen er derfor svært sammensatte og kompliserte da en i forslaget påvirker alle ledd i næringen og påvirker på både positive og negative måter.

Fiske med flytegar, line, krok, teine

Etableringen av nasjonalparken vil i hovedsak være positivt for et fiskeri med flytegar, krok og line. En sikring av strandsonen mot ytterligere nedbygning vil være viktig for å sikre oppvekstområder for marin yngel. Gjennom etablering av sone A, vil en også muligens kunne se effekter på bestander av fiskeslag som torsk på grunn av reduserte bifangster i trål. Samfunnsmessig konsekvens av verneforslaget for fiske med flytegar, krok og line er anslått til *«Ubetydelig/liten positiv konsekvens»*.

Reketråling

Når det gjelder forslag til nasjonalpark, vil reketrålerne i området helt klart få redusert sine fangstmuligheter gjennom innføring av de trålfrie sonene. For reketrålerne er tap av tilgjengelige tråldrag beregnet til i underkant av 8 % av tilgjengelige tråldrag innenfor planområdet. I tillegg påvirkes ytterligere 11 % i vesentlig grad. Om opprettelse av sone A på sikt kan bidra til en bedret rekruttering også for de trålbare lokalitetene i nærheten av sone A gjenstår å se. Også i forslag til marin verneplan antydes det trålfrie områder uten at areal er konkretisert (Rådgivende utvalg for marin verneplan 2003). Samfunnsmessig konsekvens av verneforslaget for rekefiske er anslått til *«Middels negativ konsekvens»*.

Krepsetråling

Krepsetrålerne i området vil helt klart få redusert sine fangstmuligheter gjennom innføring av de trålfrie sonene. Men da disse har tilgang til alternativ teknologi, er det ikke kvantifisert

Reketråling.

Foto: Øystein Paulsen

Salg av reker.

Foto: Aase Richter

Landbruk			
Konsekvenser	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Husdyrbruk	Middels negative	Middels negativt-Hvaler	Samlet for verneforslaget – liten/ingen negativ
		Ubetydelig-Østfold	
Skogbruk	Ubetydelige	Lite/middels negative-Hvaler	Samlet for verneforslaget – ingen/liten negativ
		Ubetydelig-Østfold	

noe konkret tap for disse. Om sone A på sikt kan bidra til en bedret rekruttering også for de trålbare lokalitetene i nærheten av den trålfrie sone gjenstår å se. Samfunnsmessig konsekvens av verneforslaget for krepsefiske er anslått til «Liten negativ konsekvens».

Bunngarn («stolpegarn»)

Bruk av bunngarn strengt definert, d.v.s. ledegarn festet til stolper på grunt vann, har i dag så liten anvendelse at et forbud mot dette vil ha «Ubetydelig/ingen konsekvens». Alternativt vil et forbud mot forankrete garn (eks. flyndregarn og trollgarn) i sone A ikke bare påvirke fiskerier næringen, men også sannsynligvis fritidsfiskere i stor grad. Det er ikke utarbeidet en egen konsekvensvurdering for dette alternativet.

Havbruksnæringen/havbeite/kultivering

Vernealternativet utelukker havbruk innenfor det foreslåtte verneområde. Samfunnsmessig konsekvens av verneforslaget er likevel vurdert til «Middels-liten negativ konsekvens» fordi verneområdet er vurdert til lite aktuelt for havbruksaktiviteter.

Samlet konsekvens for fiskeri og havbruk

Fordi ulike fiskeri- og havbruksaktiviteter påvirkes på ulike måter, vurderes det som uhen-siktsmessig å summere samlet konsekvens i et eller to korte utsagn. For en oversikt henvises til kapittel 6 i delrapporten om konsekvensutredning for fiskeri- og havbruksnæringen.

Løsmasser og steinmaterialer

Konsekvenser av 0-alternativet

0-alternativet vil ikke medføre store endringer i forhold til dagens bruk av området. Det er lite sannsynlig at det blir åpnet nye steinbrudd eller massetak. Dette alternativet vurderes å gi ingen konsekvenser.

Konsekvenser av vern

Vern av området vil føre til at grunneierne må hente sand og grus fra områder utenfor verne-sonen, og sannsynligvis fra fastlandet. Dette har neppe stor økonomisk betydning. Et eventuelt potensial for uttak av pukkstein vil ikke kunne utnyttes. Konsekvensen av verneforslaget vurderes å være liten negativ

5.3 Samfunn

Reiseliv

Konsekvenser av 0-alternativet

Det erkjennes fra næringsaktører og lokale og regionale myndigheter at den planmessige og organisatoriske stillingen til reiselivet er svak. Det antas at denne vil styrkes fremover. Dette gjenspeiles også i kommuneplanen for Hvaler med en forsiktig satsing på utleiehytter og gårdsturisme. Det antas at dette vil bidra til en noe større vekst i reiselivsnæringen på Hvaler enn ellers i regionen. Samlet sett vil 0-alternativet ikke gi noen konsekvenser.

Konsekvenser av vern

Konsekvensene for reiselivet er sammensatt av indirekte konsekvenser gjennom at området trolig vil få økt attraktivitet som nasjonalpark og de mulighetene dette medfører til å ivareta og utvikle opplevelseskvalitetene i området, og mer direkte, negative virkninger gjennom visse begrensninger på virksomhet i området. Samlet vurderes virkningene for reiselivet til positive. Det legges til grunn at det vil være mulig med kommersielle aktiviteter inne i verneområdet så lenge at dette ikke er i strid med øvrige vernebestemmelser og at forskriftene gis en utforming som ikke legger unødige hindringer i veien for reiselivsmessig bruk. Indirekte antas det at vernet vil gi en økt attraktivitet til hele området, som vil gavne reiselivs-bedriftene både på Hvaler og i Fredrikstad.

Fiskeri- og havbruksnæringen			
Konsekvenser	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Havbruk	Ubetydelig/ingen	Middels/liten negativ	
Fiskerier næringen	Liten positiv		
Fiske med flytegarn, line, krok og teine		Ubetydelig/liten positiv	
Reketråling		Middels negativ	
Krepsetråling		Liten negativ	
Bunngarn		Ubetydelig/ingen	
Løsmasser og steinmaterialer			
Konsekvenser	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Konsekvenser	Ingen	Liten negativ	

5.3 Vurderingene i dette kapitlet er hentet fra sammendragene i den enkelte delutredningen. Vurderingene gjelder dersom hele utredningsområdet ble foreslått vernet etter bestemmelsene som var en del av konsekvensutredningsprogrammet. Det vises til de innledende kommentarene til kap.5 som forklarer hvordan dette kapitlet skal leses.

Friluftsliv

Konsekvenser av 0-alternativet

Rekreasjonsbruken på Hvaler øker i omfang og blir mer mangfoldig. Det finner sted en rekke aktiviteter både innenfor det tradisjonelle friluftslivsbegrepet og gråsonaktiviteter mot idrett, motorferdsel og alminnelig rekreasjon og kulturliv. Fortsatt vekst uten klarere styring og mer ressurser til forvaltning av rekreasjonsinteressene medfører en fare for at arealenes verdi i en allsidig rekreasjonssammenheng gradvis reduseres. Faren for mer uttalte konflikter mellom forskjellige brukerinteresser vil øke. *Samlet sett vil 0-alternativet gi svak negativ konsekvens.*

Konsekvenser av vern

Økt omfang og mangfold, fra en situasjon som allerede innebærer omfattende bruk tilsier at konflikter, reduserte opplevelseskvaliteter og muligheter for ulykker vil kunne bli et økende problem for friluftslivsinteressene på Hvaler, selv om dette ikke er spesielt uttalt i dag.

I et slikt perspektiv representerer verneforslaget etter vår vurdering et strategisk grep som kan:

- øke fokuset på områdets betydning som friluftslivsområde,
- redusere presset fra andre bruksinteresser og
- øke mulighetene for en forvaltning som kan løse eller redusere konfliktene mellom ulike fritids- og friluftslivsinteresser i området, og
- sikre en langsiktig bevaring og forvaltning av opplevelses- og aktivitetskvalitetene i området.

Det er faglig grunnlag for å mene at verneforslaget i større grad burde synliggjøre en helhetlig sonering av verneområdet, slik at en vil få et spekter av rekreasjons- og opplevelsesmuligheter som i større grad enn i dag tar hensyn til mangfoldet av aktiviteter og opplevelsesønsker blant friluftsfolket. *Samlet sett*

vurderes verneforslaget som positivt for friluftslivsinteressene. Grad av positive effekter vil i stor grad avhenge av i hvilken grad verneforskrifter og forvaltningsplan evner å legge føringer som fremmer friluftslivsinteressene og reduserer interne konflikter mellom ulike typer fritidsaktiviteter. Vernet vil gi enkelte lokale negative effekter for visse aktiviteter og brukergrupper (se nedenfor), men sammenlignet med de overordnede virkningene er disse å betrakte som begrensede.

Fritidshytter

Konsekvenser av 0-alternativet

Det er lite som tyder på store endringer i bruk eller utvikling av eksisterende hytter inne utredningsområdet. Med dagens kommunale planer er muligheten for nybygging og utvidelser begrenset. I et langsiktig perspektiv vil kravene til hyttene trolig endres betydelig. Man må forvente krav til økende standard og størrelse på hyttene bl.a i tilknytning til utbedring av stier og veier samt fremføring av V/A-nett. *Samlet sett vil 0-alternativet ikke gi noen konsekvenser.*

Konsekvenser av vern

Verneområdet vil øke opplevelses- og rekreasjonsmulighetene for hyttene i hele influensområdet, men særlig de i nær tilknytning til utredningsområdet for vern. Begrensningene og de negative virkningene av et vern for de hyttene som ligger inne i et verneområde forutsettes å bli begrensede. De praktiske konsekvensene knyttet til utbedring og oppgradering av tomt og hytte antas det at i all hovedsak vil finne sin løsning gjennom forskrifter og forvaltningsplan som absolutt bør ha et eget avsnitt som tar opp utfordringene mellom hytter og vern. Samlet for fritidshytter i hele influensområdet vurderes verneforslaget som svakt positivt. Til grunn for denne vurderingen legges også at det antas at områdene aktuelle for vern uansett er lite aktuelle som utbyggingsområder for nye

Reiseliv			
	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Konsekvenser	Ingen	Middels positiv	

Friluftsliv			
	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Konsekvenser	Liten negativ	Liten positiv	Stor positiv ved tilrettelegging og sonering

Fritidshytter			
	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Konsekvenser	Ingen	Liten positiv	

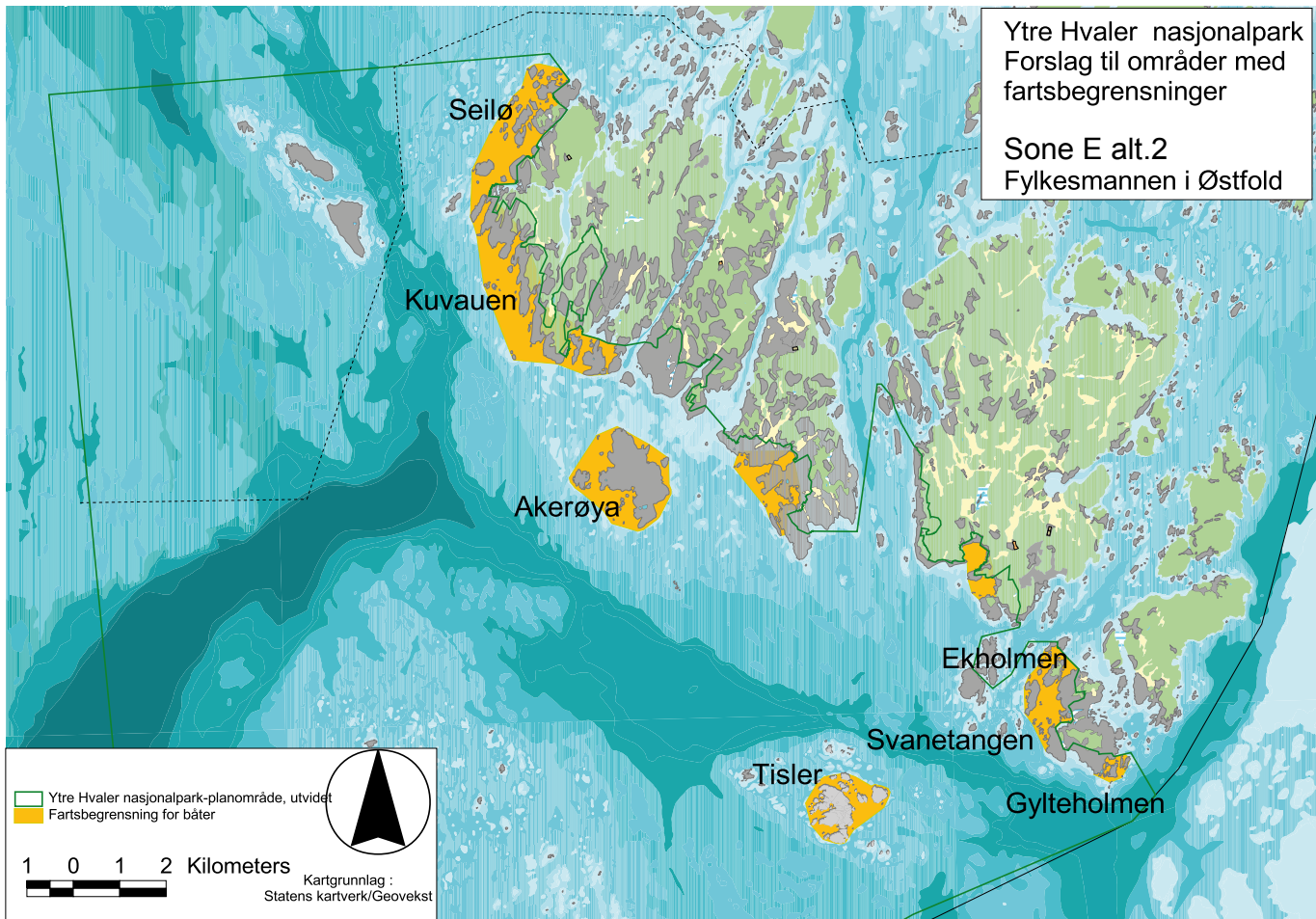

Fig. 2. Kartet viser sone E alt. 2 med enkeltområder der det foreslås fartsbegrensninger

fritidshytter, gjennom de rammer og føringer som er lagt av lokale, regionale og nasjonale plan- og miljømyndigheter.

Motorferdsel på land

Konsekvenser av 0-alternativet

Utgangspunktet for 0-alternativet er dagens situasjon beskrevet i kapittel 3. 0-alternativet er her definert som hvordan motorferdsel på land vil utvikle seg de nærmeste 5–10 år med dagens bestemmelser.

Hvaler kommune har en målsetning om å nå innbyggertall på inntil 5000 innbyggere innenfor planperioden til kommuneplanen. Det er i dag 3700 fastboende på Hvaler. Økt boligbebyggelse vil gi større belastning på eksisterende infrastruktur og økt behov for vedlikehold. Veiene i planområdet er i utkanten av boligområdene som er planlagt fortettet. Det antas at veiene innenfor planområdet i noe grad blir berørt av dette. *Konsekvensene vurderes samlet som ingen til liten negativ konsekvens.*

Konsekvenser av vern

Vei nr 1, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11 og 14 (se fig.1 i kap. 3.3.) er adkomstvei for eiendommer (enkelte boliger og en del hytter) som blir berørt av forslag om vern som nasjonalpark, ved at det ikke blir tillatt med motorisert ferdsel fram til disse eiendommene slik planområdet nå er avgrenset og med de bestemmelser som ligger til grunn for konsekvensutredningen.

Veiene nr 1, 2, 6, 12, 13, 15 og 16 (se fig.1 i kap. 3.3.) er adkomstveier til bl.a friluftsområder / badestrand / parkeringsplass / skytebane, og blir berørt av forslag om vern som nasjonalpark, det betyr at disse ikke vil kunne benyttes til motorisert ferdsel.

For 6 av 16 vurderte veier/ferdselsårer er konsekvensgraden vurdert som *stor negativ*. Samlet for tema motorferdsel på land vurderes konsekvensene som *middels negativ*.

Motorferdsel på sjøen

Konsekvenser av 0-alternativet

0-alternativet, mao. utviklingen i motorferdsel til sjøs i Ytre Hvaler skjærgården uten innfø-

Motorferdsel på land			
	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Konsekvenser	Ingen/Liten negativ	Middels negativ	Sumvirkning av de 16 veistrekningene som er beskrevet

ring av nasjonalpark, vurderes å forbli omtrent som i dag. En viss utvikling i form av flere og større båter må imidlertid forventes. I tillegg oppleves utviklingen i kunnskap om og holdninger til det å ferdes på sjøen å være negativ. Økt trafikk vil medføre et større press på utfartssteder og havner, med de negative konsekvenser dette innebærer med hensyn på kapasitetsproblemer i høysesongen og forstyrrelser for de som søker stillhet og ro. Kombinert med økende mangel på sjøveit vil utviklingen forsterkes og i tillegg innebære redusert sikkerhet i forhold til det å ferdes på sjøen.

0-alternativet vil høyst sannsynlig også innebære en økende grad av vern, gjennom Oslofjord-verneplanen. Flere områder vil sannsynligvis bli vernet med hensyn på ferdsel i perioder med stor sårbarhet. Disse områdene er i liten grad brukt som utfartssteder av båtfolket, likevel oppleves ytterligere ferdselsbegrensninger som negative. I første rekke fordi de som er brukere av området ønsker å ha muligheten til å gå i land når de måtte ønske.

Konsekvenser av vern

Få av forslagene til bestemmelser vurderes å gi særlige konsekvenser for ferdsel med fritidsbåter vurdert i forhold til 0-alternativet. Dette fordi vern mot inngrep og regulering av ferdsel er, eller vil bli, i stor grad implementert uavhengig av nasjonalparken (gjennom LNF-områder, eksisterende fuglereservater, utvidelse av Hvaler Havnedistrikt og arbeidet med Oslofjord-verneplanen). Kun mindre øyer og holmer kommer som tillegg i nasjonalparkens foreslått vernebestemmelser. Disse er i liten grad i bruk som utfartssteder for fritidsbåter, men fører likevel til en ytterligere marginal økning i områder med ferdselsbegrensninger, noe som kan oppleves som negativt av de som ferdes i området.

De bestemmelsene som vurderes å gi de største konsekvensene for fritidsbåttrafikken er forslag til fartsbegrensninger. Det foreligger to alternative forslag til fartsbegrensning (maks. 5 knop). Alternativ 1 er en generell 100 m sone fra land innenfor nasjonalparken. Alternativ 2 (se fig. 2) er utvalgte områder der det er antatt

stor båttrafikk og påvirkningen på naturressurser og kulturminner er vurdert som størst.

Fartsbegrensningalternativ 2 vurderes å gi en større positiv konsekvens enn alternativ 1. De viktigste årsakene til dette er at alternativ 2 vurderes som lettere å håndheve, det inkluderer i mindre grad værutsatte strekninger der det kan være behov for, både av komfort- og sikkerhetsmessige årsaker, å passere i større fart enn 5 knop.

Skip og fiskebåter

Forslag til vernebestemmelser begrenser ikke ferdselen til fiskerifartøy eller større skip (over 24 meter). Tiltaket vurderes derfor til å ikke gi noen konsekvenser for ferdsel med denne typen båter. Det er heller ikke identifisert avbøtende tiltak i form av ytterligere/endrede bestemmelser som vil virke positivt for ferdselen.

Samlet sett vurderes verneforslaget å gi *stor positiv konsekvens* for motorferdsel til sjøs.

5.4 Konsekvenser for annen stat

Verneforslaget vil grense inntil Sverige. På svensk side av grensen planlegges det også med tanke på etablering av en nasjonalpark, «Kosterhavets nationalpark». Verneformålet her vil også ha fokus på verdifull natur på berørte landarealer og viktige marine områder med bl.a noe av de rikeste marine biotopene i Sverige. Også dette området er viktig for friluftslivet. Forslaget skal etter planen vedtas i 2009.

Det har vært et nært samarbeid med svenske myndigheter. Det er länsstyrelsen i Västra Götalands län som er ansvarlig for gjennomføring av planene. Det har vært flere møter mellom fylkesmannen i Østfold og länsstyrelsen i Västra Götalands län samt felles møter mellom rådgivende utvalg for Ytre Hvaler nasjonalpark og referensgruppen for det svenske prosjektet.

Fylkesmannen anser at forslaget om Ytre Hvaler nasjonalpark vil få *positive konsekvenser* for annen stat.

Les mer om «Kosterhavets nationalpark» på: www.kosterhavet.se

Motorferdsel på sjøen			
Konsekvenser	0-alternativ	Verneforslaget	Merknader
Bruk (fritidsbåter)	Liten negativ	-	
Sikkerhet (fritidsbåter)	Middels negativ	-	
Komfort (fritidsbåter)	Liten negativ	-	
Nyttetraffikk	Ingen	Ingen	
Samlet konsekvens	Liten negativ	Stor positiv	

Bitterbergknapp.
Foto: Gunnar Bjar.

6. SAMMENSTILLING AV KONSEKVENSER

Det endelige verneforslaget er beskrevet i kapitell 8 med kommentarer til både avgrensning og forslaget til gjeldende forskrifter. Vurderingene i dette kapitlet gjelder dersom hele utredningsområdet ble foreslått vernet etter bestemmelsene som var en del av konsekvensutredningsprogrammet.

Nedenfor er det en sammenstilling av konsekvensene av 0-alternativet og verneforslaget for de ulike deltemaene. Tabellene er basert på vurderingene gjort i delrapportene. Noen steder er ordbruken justert slik at det er sammenlign-

bare begrep for hvert tema. For enkelte deltema er det beskrevet undertema der det har vært vanskelig å samle konsekvensvurderingene fra delrapportene.

Fastsetting av konsekvensene består i å kombinere verdien av utredningsområdet med virkningen av vernet på de ulike utredningstemaene for å få den samlede konsekvensen av verneforslaget. Denne sammenstillingen gir et resultat langs en skala fra svært stor negativ konsekvens til svært stor positiv konsekvens (se kap. 3.6).

Tema	0-alternativet	Verneforslaget
Landskap	Små/middels positive	Middels positive*
Naturmiljø på land	Ingen/Liten positiv	Middels positiv
Kulturhistorie	Svakt negativ	Svakt positive*
Naturmiljø i sjøen	Stor negativ	Stor positiv
Landbruk		
Husdyrbruk	Middels negative	Liten/ingen negativ
Skogbruk	Ubetydelige	Ingen/liten negativ
Fiskeri- og havbruksnæringen		
Havbruk	Ubetydelig/ingen	Middels/liten negativ
Fiskerinæringen samlet	Liten positiv	
Fiske med flytegarn, line, krok og teine		Ubetydelig/liten positiv
Reketråling		Middels negativ
Krepsetråling		Liten negativ
Bunngarn		Ubetydelig/ingen
Løsmasser og steinmaterialer	Ingen	Liten negativ
Friluftsliv	Liten negativ	Liten positiv*
Reiseliv	Ingen	Middels positiv
Fritidshytter	Ingen	Liten positiv
Motorferdsel på land	Ingen/Liten negativ	Middels negativ
Motorferdsel på sjøen	Liten negativ	Stor positiv

Tabellen gir en samlet vurdering av temaene. Den viser at 0-alternativet gir en negativ konsekvens mens verneforslaget gir en tydeligere positiv konsekvens. For flere tema (merket*) vil den positive konsekvensen øke ved en forvaltningsplan som legger til rette for skjøtsel av de verneverdiene som er beskrevet.

Streif-arrangement, Huser på Asmaløy.

Foto: Aase Richter.

6.1 Oppfylging av utredningsplikten

Fylkesmannen har gått gjennom utredningene og mener at konsekvensutredningene oppfyller forventningene i utredningsprogrammet. Relevant eksisterende kunnskap informasjon fra ressurspersoner og organisasjoner er innhentet og vurdert. Fylkesmannen mener derfor at utredningsplikten er oppfylt.

Det er ansvarlig myndighet ved Direktoratet for naturforvaltning som avgjør om utredningsplikten er oppfylt.

Utredningen av det enkelte tema i kap. 6 kan inneholde konsekvenser som ikke er sett i sammenheng med et annet tema. Tilsvarende kan det i kap. 7 forelås avbøtende tiltak for ett tema som står i motsetning til et foreslått tiltak for et annet tema. Kapittel 8 inneholder det endelige verneforslaget slik fylkesmannen anbefaler forslaget. Der er det gjort en helhetsvurdering.

7. FORSLAG TIL AVBØTENDE TILTAK OG RESTRIKSJONSNIVÅ

7.1 Forslagene til avbøtende tiltak i dette kapitlet er hentet fra sammendragene i den enkelte delutredningen. Forslagene til avbøtende tiltak er kun sett i forhold til den interessen som er utredet og slik det er beskrevet i delrapporten. Det endelige verneforslaget som fylkesmannen anbefaler finner du i kapittel 8

Under følger en oversikt over de ulike avbøtende tiltakene, herunder avgrensings- og forskriftsjusteringer som er foreslått i delutredningene. Dette er forslag som kun er sett i forhold til den interessen/tema som er utredet. Det er ikke gjort noen form for helhetsvurdering i denne delen.

Kapittel 8 inneholder det endelige verneforslaget slik fylkesmannen anbefaler forslaget. Der er en helhetsvurdering gjort.

7.1 Miljø

Landskap

Følgende foreslåtte tiltak har som formål å minimere prosjektets negative konsekvenser, eller fremme de positive konsekvensene:

- Det kan på noen områder være en motsetning mellom å bevare urørt natur og et opplevelsesrikt landskap for brukere og friluftsliv. Det må gjøres noen kompromisser mellom interessene. Forvaltningsplanen må stake opp veien for dette, og vernebestemmelsene må eventuelt modifieres dersom de er i motstrid med dette.
- En god del landskap må bevare sin nåstatus som åpent landskap gjennom skjøtsel og pleie. Det gjelder både utmarksbeite og strandarealer med takrørbelter inne i kilene.
- Rydding i skog og annen lett tilrettelegging må som ledd i bruk og opplevelse av landskapet, kunne aksepteres der det er viktige ferdselsårer innenfor nasjonalparken.

- Siden hovedformålet med nasjonalparken er å sikre større sammenhengende områder med urørt natur og vakkert landskap, vil hytter som er innlemmet i utgangspunktet kunne være et fremmedelement i nasjonalparklandskapet. Der det ikke er spesielt gode grunner til det, bør man la være å innlemme fritidseiendommer i nasjonalparken. Det gjelder særlig i grenseområdene. Gode grunner kan for eksempel være at man går glipp av spesielt viktige og helhetlige landskapsmiljøer (som f.eks. rundt Herfølrøssset), eller at man mister kontroll med områder som er viktige for å bevare landskapsilnetten. Det er pekt på noen områder der man bør vurdere å justere grensene (Kuvauen, Botn, Spjærholmen, Lille Rødshue og Rødshue).
- Der hytter likevel ligger til slik at de «punkterer» store arealer som man mener er viktige for sammenhengen i nasjonalparken, eller der svært viktige landskapsinteresser bør sikres, bør eiendommene likevel innlemmes, og i noen tilfelle kanskje innløses med tanke på riving.
- Rundt nasjonalparken er det på de store øyene inklusive Herføl, viktig hva som skjer i de tilgrensende områdene. De tilhører nasjonalparkens visuelle og funksjonelle influenssone. Hvis den bakre landskapsilnetten brytes opp av omfattende hogst eller byggeri, svekkes også nasjonalparkens visuelle verdier.
- Økt status som nasjonalpark kan bidra til at flere velger området som utfluktsmål, med økt trafikk både til lands og til vanns som

konsekvens. Det må derfor i forvaltningsplanen utarbeides planer for å imøtekomme parkeringsbehov, skiltede turstier, forøyninger og ankringsplasser mv. som kan lede folk inn i de områdene der den økte ferdselen skaper minst konflikt, og der landskapet er robust nok til å tåle økt naturslitasje. Om tilretteleggingen skal skje innenfor eller utenfor nasjonalparkgrensene bør være et praktisk og pragmatisk spørsmål, ikke et prinsippspørsmål. Målet må være å sørge for minst mulig uønsket landskapsslitasje.

- Forvaltningsplanen bør påvise opplagsplasser på land for joller i aktuelle områder som ligger tett inntil nasjonalparken. Det samme gjelder planer for fellesbrygger/private brygger i kiler og vikler som ligger innenfor eller i tilgrensning til nasjonalparken. Det bør tas inn bestemmelser om bøyefester for småbåter.
- Det bør utarbeides en langtidsstrategi for sanering av luftledninger til fordel for kabling i sjø og langs vei innenfor nasjonalparken. Vern av sjøbunn og undersjøiske kulturminner må ikke bli til hinder for at man kan iverksette slike løsninger, men vitale undersjøiske interesser må selvfølgelig ivaretas.
- Kystverkets installasjoner og sjømerker er en del av den levende landskapshistorien. Nasjonalparken bør ikke være til hinder for fremtidig merking til sjøs, herunder også fornyelser.
- Det må følge tilstrekkelige midler til å sikre de formulerte brukermålene i nasjonalparken. Ytre Hvaler nasjonalpark kan bli en «lakmustest» på hvor vellykket det er å etablere slikt vern langs kystsonen i Norge. Suksess er derfor ikke bare viktig for lokal aksept, men også for nasjonal interesse. Formål slike midler kan brukes til, er f.eks.:
 - Tilskudd til beiting, skjøtsel og vegetasjonskontroll
 - Erverv av hytteeiendommer innenfor nasjonalparken
 - Opparbeiding, tilrettelegging og skilting
 - Fortsetting og utvikling av Skjærgårds-tjenestens virksomhet
 - Samråd og veiledning for grunneiere og hytteeiere både innenfor nasjonalparken og i de nære tilgrensende områdene, med tanke på motivering for adferd som tjener både nasjonalparkens og eiernes langsiktige mål

Forvaltningsplanen blir et særs viktig redskap for å realisere verneformål og å presisere de endelige vernebestemmelsene.

Naturmiljø på land

Følgende foreslåtte tiltak har som formål å

minimere prosjektets negative konsekvenser, eller fremme de positive konsekvensene for de enkelte temaene:

Grensejusteringer:

1. For å inkludere viktige naturtypelokaliteter som er delt i to av grensa for utredningsområdet for Ytre Hvaler nasjonalpark, og der vesentlige verdier ligger utenfor. Dette gjelder særlig følgende 3 lokaliteter:

- Barmtjernbekken på Vesterøy. Justere grensa slik at bekken fra Barmtjern ned til Boten/Vauerkilen inkluderes. Naturmiljøverdi: Middels. Med alternativ bestemmelse: Liten – middels positiv virkning
- Høyholmen på Vesterøy. Justere grensa slik at hele lokaliteten med forekomst av rødlistearten sumpdylle (Østfolds eneste kjente forekomst av arten) inkluderes. Naturmiljøverdi: Stor.
- Seiløy på Vesterøy. Justere grensa slik at Seiløytangen med mange funn av sjeldne og trua karplanter inkluderes. Naturmiljøverdi: Stor. Dette er det klareste eksempelet på at vesentlige verdier med en forholdsvis liten grensejustering kan inkluderes.

2. For å inkludere naturtypelokaliteter som i sin helhet ligger utenfor grensene til utredningsområdet, men nær utredningsgrensa. Dette gjelder særlig følgende lokaliteter:

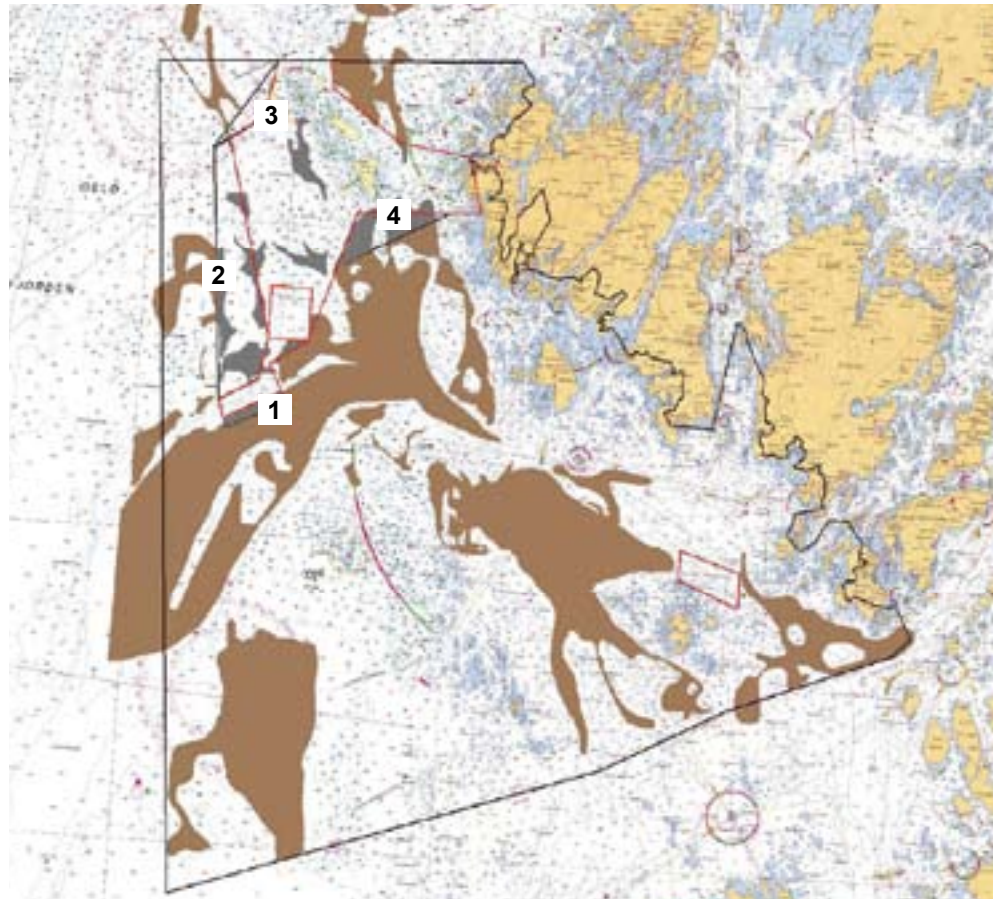
- Fugletangen på Asmaløy. Justere grensa slik at denne lokaliteten med kalkeng og forekomst av rødlistearten kalkkarse og trefingersildre inkluderes. Naturmiljøverdi: Stor.
- Hauertjernet på Vesterøy. Justere grensa slik at denne lokaliteten med store verdier knyttet til ferskvann/sumpvegetasjon inkluderes. Naturmiljøverdi: Stor. Haugetjernet er inkludert i Oslofjordverneplanen, med verneforslag i 2005, se Fylkesmannen i Østfold (2005).
- Papperhavn N, Vesterøy. Justere grensa slik at lokalitet med bl.a. forekomst av bendelløk inkluderes. Naturmiljøverdi: Middels.

Grensejustering vil kunne bidra til å styrke nasjonalparken ved at enkelte viktige forekomster av rødlistearter inkluderes, og at arronderingen av nasjonalparken bedres på strekninger der det finnes lokaliteter som er delt av utredningsgrensa.

Endring av forskrift:

- Bestemmelsenes pkt. 2.1: «Planting og såing av trær og annen vegetasjon er forbudt». Eventuelt kan det presiseres at innføring av fremmede plantearter er forbudt.

Figur 3. Figuren viser de eksisterende trålsone utenfor (brunt) og innenfor (grått) område med restriksjoner på sjøbunnen. Rød linje viser Fylkesmannen i Østfolds restriksjonsforslag, som også inkluderer områdene for beskyttelse av korallrev. De fire nummererte områdene viser Fylkesmannens forslag til utvidelser.

- Bestemmelsenes pkt. 2. 3, alternativ bestemmelse om «hogst av ved til eget bruk». Hvis denne alternative formuleringen gjøres operativ bør det samtidig presiseres at vedhogst ikke er tillatt i naturtypelokaliteter med skoglige verdier.
- Bestemmelsenes pkt. 2.3: «Hogst av trær og busker jf. forvaltningsplanen». Det bør uttrykkes at dette gjelder fremmede treslag i hele utredningsområdet. Dersom grensejusteringer og endringer tas til følge vil det ha en svakt positiv effekt på vurdering av virkning og konsekvens av vernebestemmelsene, men neppe så mye at total vurderingen vil måtte oppgraderes i styrke.

Innspill til forvaltningsplan

I vurderingen av virkning og konsekvens forutsettes det at forvaltningsplanen konkret vil legge til rette for skjøtsel av kystkulturlandskapet på Ytre Hvaler. Det er et stort behov for å informere hytteeierne om nødvendigheten av å ha beitedyr for å bevare kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet. Videre bør forvaltningsplanen legge klare føringer for den organiserte ferdselen i området.

Økt oppsynsvirksomhet er nødvendig for å bremse de økende negative virkningene knyttet til motorferdselen i området.

Naturmiljø i sjøen

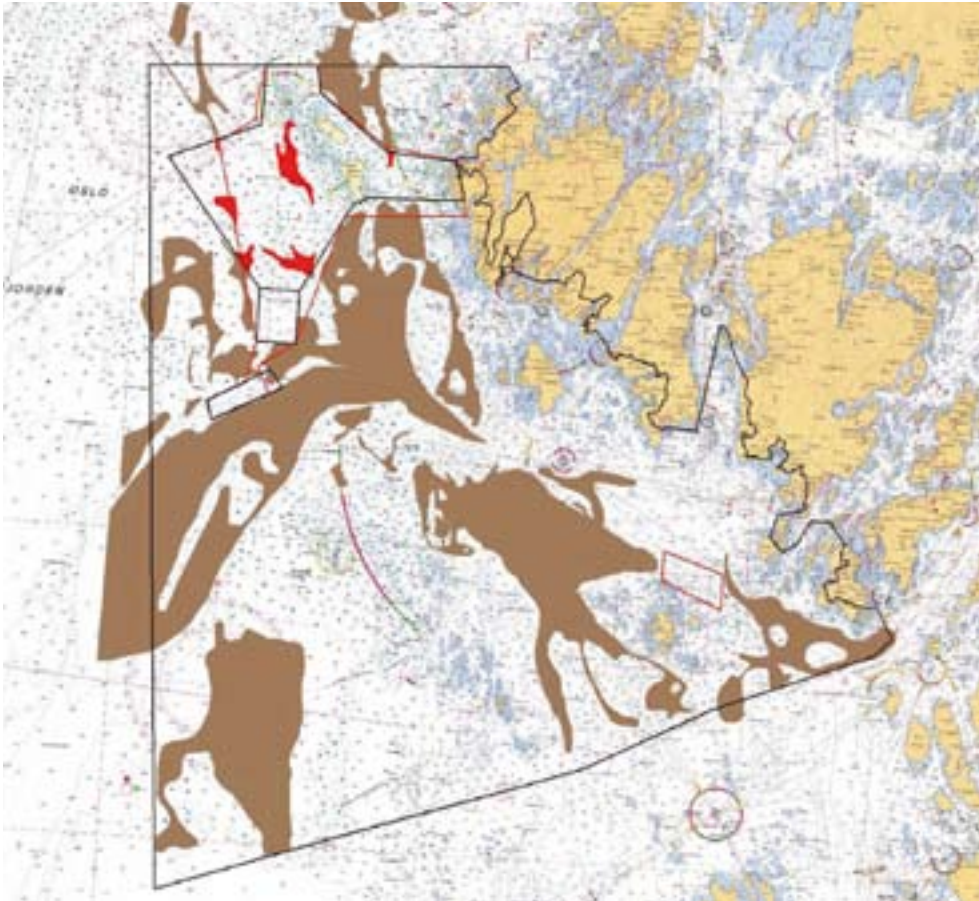
Vernebestemmelsene slik de er foreslått vil utgjøre et godt vern av de eksisterende verdier i sjøen. For å beskytte hele mangfoldet av habitater innen nasjonalparkområdet mot eventuelle negative konsekvenser av tråling, og for å inkludere samtlige habitater i de ulike dypregimene i sonen med fredning av sjøbunnen, foreslås det imidlertid utvidelser av sone A ved Fjellknausene/Søster.

Det er gitt prioriterte forslag til 4 justeringer av grensene til sone A (fredet sjøbunn) ved Fjellknausene/ Søsterområdet. Forslaget innebærer utvidelser av sone A og vil delvis komme i konflikt med fortsatt bruk av eksisterende trålfelt.

De foreslåtte utvidelser (1–4) er vist i figur 3. Område 1, 3 og 4 inneholder habitater som ikke omfattes av sone A forslaget. Dette gjelder:

1. prioritet: dyp bløtbunn, ca 450 m, i Hvalerdypet (merket med nr 1 i figuren)
2. prioritet: dyp bløtbunn, ca 200 m, i området sør for korallforekomstene ved Søndre Søster (nr 4 i figuren)
3. prioritet: dyp fjellbunn, ca 300 m, i området nordvest for sone A (nr 3 i figuren)

Område 2 inneholder to korallforekomster og en variert bunn tilsvarende den i det forelig-

Figur 4. Figuren viser de digitaliserte trålsonene utenfor (brunt) og innenfor (rødt) det justerte forslaget til område med restriksjoner på sjøbunn. Rød linje viser fylkesmannens forslag til sone A, delområde ved Søster i konsekvensutredningen, som også inkluderer området Fjellknausene med beskyttelse av korallrev. Den indre sorte linjen viser det justerte forslaget i delutredningen for fiskeri- og havbruksnæringen, den ytre sorte linjen viser planområdet.

gende forslaget til avgrensning av sone A. Område 2 gis 4. prioritet.

Kulturhistorie

Det er foreslått tre tiltak for å redusere de negative virkningene eller å fremme de positive konsekvensene av forslaget:

1) Forvaltningsplan

En forvaltningsplan vil være viktigste avbøtende tiltak for å styrke bevaringen av de kulturhistoriske lokalitetene. Felles for alle kategorier kulturminner gjelder at formidling i form av skilting, brosjyrer og informasjon til grunneiere/brukere bør spesifiseres i forvaltningsplanen. Under utarbeidelsen av en slik plan er det avgjørende at regionale kulturmyndigheter og Norsk Sjøfartsmuseum deltar med konkrete innspill. I en forvaltningsplan må dessuten tiltak rettet mot jordbruk, ferdsel, landskap osv. også sees i sammenheng med kulturminner.

2) Ytterligere registreringer

En forvaltningsplan bør også inkludere systematiske registreringer av nyere tids kulturminner som enda ikke er faglig forsvarlig undersøkt. Videre bør det også legges opp til systematiske registreringer av automatisk fredete kulturminner. Disse registreringene bør inkludere både nyregistreringer og registreringer av alt kjente

lokaliteter. Registreringene vil bidra til at alle kulturminner i planområdet blir tilfredsstillende beskrevet, vurdert og kartfestet.

3) Forslag til endring av planområdets grenser

I fem delområder er det registrert kulturhistoriske lokaliteter like utenfor planområdet. Om nasjonalparken bør utvides til også å omfatte disse lokalitetene er først og fremst en prinsipiell diskusjon om kulturhistoriske verdier skal være bestemmende for nasjonalparkens grenser – hvordan influensområdet skal avgrenses. I delrapporten følger influenssonen stort sett nasjonalparkens grenser. Endringer foreslås kun dersom plangrensen går tvers igjennom et kulturminne eller kulturmiljø eller dersom en kulturhistorisk lokalitet like utenfor grensen har særlig stor verdi eller er særlig truet av ødeleggende tiltak eller dersom det har en naturlig tilknytning til kulturhistoriske lokaliteter innen planområdet.

Ut fra dette foreslås at plangrensene endres slik at følgende lokaliteter blir liggende innenfor nasjonalparken:

- Hyttegrenda på Seilø
- Papperhavn/den verneverdige sjøbua i Papperhavn
- De to Hvalertuftlokalitetene på Børholmen som ligger utenfor planområdet
- Langrøsset på Herføl

7.2 Naturressurser

Landbruk

Avbøtende tiltak

De negative konsekvensene kan reduseres ved å justere grensene for vern ved Barmaskauen på Vesterøya og ved Storefjell på Kirkøya. For å redusere de negative konsekvensene for husdyrbeitingen, kan vernebestemmelsene justeres slik at det tillates aktiv, kunnskapsbasert skjøtsel av beitemark og at skogen kan skjøttes på en måte som ivaretar dagens verneverdi samtidig som noe ved kan tas ut. Dette bør gjøres ved at forvaltningsplanen utformes slik at kunnskaps- og brukerbasert skjøtsel kan gjennomføres både i skogen og på beitemark.

Fiskeri- og havbruksnæringen

Forslag til justering av grenser for sone A

Det anbefales at sone A justeres i henhold til forslag slik at 3 aktive trålfelt inkluderes, men at de resterende felt i hovedsak i liten grad påvirkes. Feltene innenfor sone A bør følges videre opp av Tjärnö Marinbiologiske Laboratorium slik at en kan dokumentere effekten av tiltakene over tid. Ved justering av grensene for sone A, reduseres konsekvens for reketråling fra «*Middels negativ konsekvens*» til «*Liten negativ konsekvens*». Ingen endring for krepsefisket.

Forslag til justering av vernebestemmelser

Det anbefales at det absolutte forbudet mot utsett av levende dyr og planter (§3, pkt 3.1.a) oppheves for dyrking av skjell og tang og søknader om slik virksomhet håndteres i henhold til gjeldene særlover. I tillegg bør en se på mulighetene for å etablere den nødvendige infrastruktur og logistikk i regionen. Unntak fra ferdsselsforbudet må ikke bare omfatte yrkesfiskere, men også gjelde for ansatte innen havbruksnæringen. Det anbefales videre at forbudet mot utsett av levende dyr (§3, pkt 3.1.a) blir gjort gjeldene for havbeite kun etter metode II i kommersiell regi (eksklusiv høsterrett på definert område). Søknader om havbeite i offentlig regi, behandles i henhold til gjeldene særlover. Dette innebærer at en kun kan anvende lokale stammer dersom det gies tillatelse. Justering av vernebestemmelsene vil redusere den samfunnsmessige konsekvens fra «*Middels-liten konsekvens*» til «*Ubetydelig/ingen konsekvens*» for skjellnæringen og havbeite i offentlig regi.

Et forbud mot bunngarn i.h.t. §3.1. har ingen hensikt, da denne redskapstypen i svært liten grad brukes lenger samt kun anvendes på grunn

ne områder. Det foreslås derfor å ta bunngarn ut av verneforskriften.

Alternativ virksomhet fiskeri

Det foreslås å vurdere fiske etter LUR (Lite Utnyttete Ressurser) -organismer i regionen. Videre foreslås å vurdere et tettere samarbeid mellom reiseliv og fiskerinæring spesielt rettet mot en positiv bruk av nasjonalparken.

Alternativ virksomhet havbruk

Det foreslås å tilrettelegge for en bedret infrastruktur for skjellnæringen i regionen.

Løsmasser og steinmaterialer

Det er ingen direkte avbøtende tiltak i forhold til tapte grunneierrettigheter. Om verneplanen gjennomføres vil stein og grus til Hvaler måtte hentes fra fastlandet, slik man for en stor del også gjør i dag

7.3 Samfunn

Deltemaene Friluftsliv, Reiseliv og Fritidshytter er utredet som en rapport da mye av bakgrunns materialet er sammenfallende. Det er vanskelig å splitte forslag til avbøtende tiltak på de enkelte deltemaene. Dette er derfor presentert samlet slik det står i delrapporten «Ytre Hvaler nasjonalpark- konsekvenser for friluftsliv, reiseliv og fritidshytter».

Friluftsliv, Reiseliv og Fritidshytter

I utredningen om friluftsliv, reiseliv og fritidshytter har det flere ganger blitt pekt på at konsekvensene av verneforslaget for de tre temaene er sammensatte og kompliserte, og at de påvirkes i betydelig grad av utforming av vernebestemmelsene (verneforskriftene) og forvaltningen av området. Det sentrale er at en i det videre arbeidet fokuserer på å begrense de negative effektene av verneforslaget, samtidig som en legger til rette for å optimalisere de positive virkningene. Godt gjennomarbeidede forvaltningsplaner som rulleres med jevne mellomrom og en god ressurstilgang til forvaltningen av et evt. Verneområde er de viktigste virkemidlene for å oppnå en god løsning for alle berørte.

Vernebestemmelser

Utformingen av vernebestemmelsene er det som i praksis vil legge de sentrale føringene for hvordan verneområdet skal kunne brukes og forvaltes etter at vernet er vedtatt. Utredningen peker på at utformingen av vernebestemmelsene for en Ytre Hvaler Nasjonal-

7.2 Forslagene til avbøtende tiltak i dette kapitlet er hentet fra sammendragene i den enkelte delutredningen. Forslagene til avbøtende tiltak er kun sett i forhold til den interessen som er utredet og slik det er beskrevet i delrapporten. Det endelige verneforslaget som fylkesmannen anbefaler finner du i kapittel 8.

park er en meget utfordrende og krevende oppgave. Dersom det blir vedtatt vern som nasjonalpark i området, så har en innført nasjonalparkvern i et område som har langt mer omfattende menneskelig bruk og installasjoner enn i noen annen norsk nasjonalpark. Det er per dags dato lite erfaring med nasjonalparker som domineres av marine arealer.

Dette stiller etter vår vurdering spesielt store krav til vel gjennomarbeidede verneforskrifter. Både for utforming av verneforskrifter og gjennomføring av forvaltningen av området representerer verneforslaget på Ytre Hvaler et betydelig nybrottsarbeid, der nytten av å se på eksisterende verneforskrifter og forvaltningserfaringer fra i hovedsak fjellområder, er begrenset.

En hovedutfordring for friluftslivsinteressene i området og for å sikre verneområdets kvaliteter og attraksjonsevne i reiselivssammenheng (og for å bevare både marine og terrestre naturverdier), er å finne en god balanse mellom fritidsbåttrafikken og andre rekreasjonsinteresser. Fritidsbåtbruken i vesentlige deler av verneområdet er meget omfattende. Dette gir betydelige støyvirkninger og også et stort og økende potensial for konflikter med andre fritidsbrukere, herunder også ulykker. Ut fra de utredningsinteressene som er vurdert i rapporten om deltemaene friluftsliv, reiseliv og fritidshytter, vil de foreslåtte reguleringene for fritidsbåttrafikken ikke i stor nok grad legger premisser som kan sikre og avklare de ulike rekreasjonsinteressene fremover på lang sikt, herunder båtlivet selv.

Forholdet mellom fritidsbåttrafikken og andre fritids- og rekreasjonsaktiviteter og -interesser er komplisert og preget av paradokser. Fritidsbåtene er et viktig fremkomstmiddel og en sentral forutsetning for å kunne utøve en rekke friluftslivsaktiviteter i området. Flere og flere av båtene kan også fylle funksjoner som overnattings- og bosted i fritidssammenheng. Selv om flere brukerinteresser uttrykker bekymring for sterke begrensninger i båttrafikken og ankrings- og ilandstigningsregler, er det klart at heller ikke fritidsbåtinteressene er tjent med en «allmenningens tragedie – situasjon», som for så vidt allerede eksisterer i området. Råkjøring, beslaglegging av ankringsplasser og leirplasser over lang tid, slitasje og forsøpling i vann og på land – dette er atferd og miljøtilstander som ingen er tjent med, og som verneforskriftene i større grad enn i dag bør bidra til å kunne avklare, for eksempel gjennom klarere tidsbegrensninger, ressurser til oppsyn mv.

Som nevnt i kap. 5 i delutredningen, er det prinsipielt sett nødvendig med en klarere og

noe mer omfattende grunnleggende sonering mellom motorbåtbruk og andre rekreasjonsaktiviteter og opplevelsesmuligheter, basert på de føringene som allerede er lagt i sonene A, C og E2 (jf. konsekvensutredningsprogram, se vedlegg). Dette kan for eksempel gjøres ved at sonene med fartsbegrensning utvides i enkeltområder der andre interesser bør prioriteres, eks seiling/brettseiling, bading og ikkemotoriserte båter, særlig kajakk. Å etablere soner med fartsbegrensning i noen av de naturlige leiene som leder fra hovedøyene og ut i skjærgården vil være et annet aktuelt tiltak. En bør etter vår vurdering også foreta en nøyere utredning av om visse, avgrensede områder også vil kunne være egnet for fullstendig ferdselsforbud med motorbåter. En slik soneringsplan kan også nyanseres gjennom sesongmessige tilpasninger, for eksempel mindre restriksjoner vinter, vår og høst da bruken er mindre og motorisert ferdsel ofte er en forutsetning for aktiviteter som jakt, fiske og dykking.

Det er også viktig at verneforskriftene for reiselivsnæringen legger klare føringene som ikke diskriminerer kommersielle aktiviteter overfor andre rekreasjonsaktiviteter. Det vil være uheldig om alle spørsmål vedrørende reiseliv skal avklares i en forvaltningsplan. For hytteinteressene bør forskriftene også klarere adressere hvilke eventuelle rammer en tenker seg i forhold til V/A anlegg på hytter inne i verneforslaget.

Avbøtende tiltak

Utforming av avbøtende tiltak må baseres på de generelle synspunktene over. Det foreslåtte verneområdet har usedvanlig store bruksinteresser, og behovet for, og forventningene til en god forvaltningsplan vil være store både fra lokale myndigheter, næringsinteresser, rekreasjonsinteresser og interesseorganisasjoner.

Det er pekt på en rekke innsatsområder som vil være viktige å følge opp og som vil kunne virke avbøtende på lokale negative effekter av vernet. Like viktig er å videreføre og utvide eksisterende forvaltning av friluftsområdene (stort sett i regi av Skjærgårdstjenesten/SNO, OF og kommunene). Dette bør i hovedsak forankres i forvaltningsplanen. En stor utfordring i denne forbindelsen er hvordan en skal sikre tilstrekkelig finansiering av denne forvaltningen.

I forbindelse med utforming og utarbeiding av en forvaltningsplan er følgende punkter sentrale:

- prosess og deltagelse fra berørte interesse
- de konkrete forslagene og innholdet i planen
- finansiering og drift av forvaltningen av området

7.3 Forslagene til avbøtende tiltak i dette kapitlet er hentet fra sammendragene i den enkelte delutredningen. Forslagene til avbøtende tiltak er kun sett i forhold til den interessen som er utredet og slik det er beskrevet i delrapporten. Det endelige verneforslaget som fylkesmannen anbefaler finner du i kapittel 8.

Hovedtyngden av båter som ferdes i Hvalerområdet har overnattingsmuligheter og man ser allerede en utvikling i retning av at enkelte av båtene ligger på samme sted over lengre tid av gangen. Dette blir trolig et økende problem, og siden disse legger beslag på flotte naturhavner bør dette reguleres slik at tilgangen fordeles bedre på de tilreisende.

Reiseliv

Reiseliv bør inn som tema i regionale og lokale planer. I tillegg bør det i forvaltningsplanen legges en samlet strategi for bruken av Ytre Hvaler NP i reiselivssammenheng. Det er viktig med en grundig vurdering av i hvilken grad det er forskrifter, forvaltningsplan eller løpende dispensasjonsvurdering som skal legge premissene for reiselivsmessig bruk av verneområdet. Vår vurdering er at disse avklaringene med fordel i størst mulig grad bør skje i en forvaltningsplan.

Fritidshytter

En rekke praktiske spørsmål omkring de hyttene som evt blir liggende inne i verneområdet bør finne sin avklaring på en hensiktsmessig måte i forvaltningsplanen.

Parkeringsbehov ved hyttene: Kommunene må ha en klar strategi på hvordan de ønsker at kapasiteten ved p-plasser og båt plasser i tilknytning til hyttene skal være. Når slike spørsmål angår verneområdet bør spørsmålet også adresseres i forvaltningsplanen. Det vil også være viktig å se parkeringskapasiteten ved til sikrede friluftsområdene i sammenheng med kapasiteten på selve områdene, slik at en får en helhetlig og balansert kapasitet omkring

disse områdene. Det er ikke unaturlig at et nasjonalparkvern i seg selv vil gi en økt bruk som tilsier at det vil være viktig å se på tilførselsveier og stier og parkering også utenfor verneområdet.

Motorferdsel på land

For å redusere ulempene ved å innføre det foreslåtte nye verneområdet foreslås følgende avbøtende tiltak: (se fig.1 i kap. 3.3)

- Utarbeidelse av nye parkeringsplasser i utkanten av verneområdene for å erstatte de parkeringsmulighetene som forsvinner som følge av verneforslaget.
- Flytte grensen slik at vei nr 7 og 8 fortsatt kan benyttes til motorisert ferdsel fram til henholdsvis parkeringsplass og hytte.

Motorferdsel på sjøen

Forslag til tiltak som kan redusere graden av negative konsekvenser eller øke graden av positive konsekvenser er:

- Fartsbegrensningsalternativ 2 (se fig.2 i kap. 5.3) inneholder en strekning som er forholdsvis åpen og kan være meget værutsatt (mellom Bastangen og Langholmsund). Reduser fartsbegrensningsområdet på denne strekningen til kun å omfatte vikene.
- Innføre bestemmelser som hindrer langtidsoppankring i naturhavner i høysesongen.
- Basert på kommuneplanens arealdel er det avsatt et areal til småbåthavn i Ørekroken. Ut fra informasjon og nasjonalparkens grenser kan det virke som om det kan være en konflikt mellom småbåthavnen og nasjonalparkgrensene. Dette bør undersøkes nærmere og grense bør eventuelt justeres til å gå utenom småbåthavnen.

› VERNEFORSLAGET

C

Fjordsel ved Knubbeskjæra. Foto: Rolf Sørensen

Lusuer og øyekorall

Foto: Tomas Lundälv, Tjärnö marinbiologiska Laboratorium.

8. VERNEFORSLAGET

Dette kapitlet beskriver fylkesmannens forslag til vern etter naturvernloven med avgrensning av verneområdet og vernebestemmelser. Forslaget er basert på verneinteressene i området og vurderingene i konsekvensutredningsrapportene.

Rådgivende utvalg for forslag til Ytre Hvaler nasjonalpark har bidratt i diskusjoner med fylkesmannen om verneforslaget og prosessen fram til forslaget legges ut på høring. Det rådgivende utvalget består av representanter for Fredrikstad og Hvaler kommuner, Østfold fylkeskommune, Fiskeridirektoratets regionkontor, Oslofjorden friluftsråd og representanter fra fiskeriorganisasjoner, frivillige organisasjoner og grunneiere. Deres råd har vært viktige for fylkesmannens anbefaling av forslaget.

8.1 Valg av verneform

I Stortingsmelding nr. 62 (1991–92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge er nasjonalpark nevnt som aktuell verneform for vern av et større område i Hvaler-skjærgården.

Området er konsekvensutredet med 2 alternativer, et verneforslag som nasjonalpark og 0-alternativet. Sistnevnte inkluderer flere nye mindre verneområder (naturresevater) som del av Oslofjordverneplanen. 0-alternativet kunne ivarett de aller viktigste naturverdiene på land men i liten grad landskapskvalitetene, kulturminner, friluftlivsinteresser og sjøbunnen.

Nasjonalparker opprettes for å ta vare på større sammenhengende områder med urørt og/eller egenartet natur, spesielle naturforhold, vakkert landskap og som kan ha stor verdi for friluftslivet. Fylkesmannen mener planområdet for Ytre Hvaler nasjonalpark tilfredsstillende disse kriteriene. Det har vært førende for arbeidet å ta vare på et større, lite påvirket område ved kysten med gradienten fra skogområder på land, det ytre kystlandskapet til strandsonen og videre sjøbunnen med variasjoner i dyp og bunnforhold. Fylkesmannen mener verneformen nasjonalpark best ivaretar disse miljøverdiene.

Verneforslaget vil gi et bedre vern av området enn 0-alternativet som er utredet. De nega-

Arealfordeling	Totalareal (km ²)	Landareal (km ²)	Sjøareal (km ²)
Hele området	354,35	14,82	339,53
Fredrikstad	59,12	0,95	58,17
Hvaler	295,16	13,86	281,30

tive konsekvensene som verneforslaget medfører, oppveies etter fylkesmannens mening av de positive sidene et vern som nasjonalpark vil medføre. En nasjonalpark vil best sikre verneverdiene i et langsiktig perspektiv.

På bakgrunn av føringene for arbeidet, verneverdier og bruksinteresser framkommet i prosessen foreslår Fylkesmannen at det opprettes en nasjonalpark som i hovedsak tilsvarende utredningsområdet for vern. Eksisterende naturreservat og foreslåtte naturreservat i Oslofjordverneplanen foreslås innlemmet i nasjonalparken. Det foreslås videre et grep med sonering for å ivareta interesser knyttet til spesielle verneverdier eller bruksinteresser.

8.2 Forslag til avgrensning

Konsekvensutredningen kommer med flere forslag til endringer i avgrensningen av planområdet. Det har også kommet et stort antall innspill fra hjemmelshavere og brukere med forslag til endringer i avgrensningen og ønsker om fortsatt bruk av området. Innspillene har kommet fra grunneiere og andre berørte parter ved oppstart av planprosessen og etter befaringer med grunneiere og andre hjemmelshavere underveis i planprosessen. Fylkesmannen har vurdert disse forslagene ut fra målsettingen med vernet.

Ved avgrensning av planområdet har Fylkesmannen lagt følgende kriterier til grunn for avgrensning av området:

- Gjenværende intakte naturområder av ytre Hvaler er potensielle arealer
- De søndre (ytre) partiene av de store øyene med eksposisjon sørover og visuell kontakt til havet – og de utenforliggende øyene. Horisonten (sett fra sjøen) blir et viktig begrep. Hovedsaken her er det intakte kystlandskapet.
- Naturfaglige forekomster:
 - Strandenger
 - Voksesteder for sjeldne/sårbare plantearter
 - Våtmarksområder og grunne kiler

- Hekkeholmer for sjøfugl
- Raste-, myte- og overvintringsområder for andefugl mv.
- Sel
- Kystskog med skogfaglige verneverdier uten stor grad av påvirkning
- Sjøområder som dekker den varierte bunn-topografien, ulike bunnforhold, strømforhold og bunntyper i området, fra grunne til dype områder, gradienten fra bløtbunn til hardbunn med spesiell vekt på:
 - Tisler-Heia-Torbjørnskjær-Søster er nevnt i St.meld.nr.62
 - Korallforekomster og andre skjøre bunnlevende organismer
 - Stortareskoger
 - Friluftsliv:
 - Et av de viktigste i områdene i Norge for kystrelatert friluftsliv. Varierte muligheter (båt, bading, fiske, turgåing i skog/utmark, utsyn). Tunge støttepunkter inkluderer Storesand, Kuvauen/Guttormsvauen og parkeringsplasser/adkomstveier
 - Kulturminner
 - Bronsealderrøysa på Herføl
 - Strandsitterplass på Spjærøy
 - Hvalertufter på Ekholmen m.m.

Den foreslåtte grensen på land er trukket etter nøye avveininger av verneverdier, landskapsbildet og brukerinteresser. På bakgrunn av disse naturverdiene samt konsekvensutredningen og mottatte innspill fra berørte parter, grunneiere og hjemmelshavere foreslår Fylkesmannen noen endringer i avgrensningen av nasjonalparken sammenlignet med det planområdet som ble vurdert i konsekvensutredningen.

Hensikten med grensejusteringene er å få til en samlet sett mer optimal avgrensning men samtidig i tråd med verneformålet. Det er også et ønske med en avgrensning som er effektiv å forvalte bl.a ved at antall hjemmelshavere med små arealer og høyt aktivitetsnivå reduseres. Etter en nærmere gjennomgang av synspunkter og innspill etter befaringer og vurdering av

Følgende vurderinger er gjort av betydningen ulike typer inngrep har hatt for områdets avgrensning:

Tyngre naturinngrep som begrenser området	Inngrep som kan aksepteres
Boliger	Mindre kraftlinjer
Industripregede anlegg og forretninger	Mindre private vegger
Offentlige vegger	
Større havneanlegg	
Offentlige parkeringsplasser	Arealer av tidligere innmark under gjengroing
Større hyttefelt	Mindre grupper av hytter/enkelthytter
Fulldyrkede arealer	
Skog preget av hogstinggrep	

situasjoner som kan oppstå i fremtiden er følgende prinsipper lagt til grunn for endringene:

- Eksisterende lovlige tiltak og inngrep i planområdets ytterkant som berører mange forsøkes tatt ut (mange berørte parter, vanskelig å forvalte/holde oppsyn); eks. felles bryggeanlegg.
- Offentlige og private parkeringsplasser med tilhørende veier tas ut (unntak-veien til bolig på Kase inkluderes fortsatt).
- Bebygde, mindre tomter i planområdets ytterkant foreslås tatt ut (begrense antall berørte parter), foreslår å justere avgrensingen slik at eiendomsgrensen følges.
- Bebygde, mindre tomter i viktige landskapsrom beholdes.
- 3 utvidelser for å inkludere naturverdier som viktige naturtyper.

Eksempler på områder som tas ut:

Brygger:

- Ørekroken båthavn (Kirkøy).
 - Enkelte andre fellesbrygger der grensen for planområdet var i strandkanten, forslås nå tatt ut
 - Kasebukta (Vesterøy), Vadholmtangen (Kirkøy)
 - Vikertangen (Asmaløy) – mindre justeringer for å følge reguleringsplangrensen ved molo
- Hyttetomter, bebyggelse:*
- nord for Botn (Vesterøy) – grensejustering for å unngå boligeiendom
 - Guttormsvauen (Vesterøy) – grensejusteringer tilpasset eiendomsgrensen
 - Kuvauen (Vesterøy) – to hytter som er foreslått innenfor tas ut, får følger for enkelte andre også.
 - Kirkøy: ta ut en hytte nær stenkorsset på Rødshue, endre grense for å ta ut lovlig svømmebasseng og øke avstanden til annen hytte nærmere Ørekroktangen.
 - Papper (Vesterøy): grensejustering for å unngå hytte og båtplasser/oppankring i strandkanten for fiskebåter.

Veier og parkering:

- Vei og parkeringsplass til Spjærholmen (OF-parkering, veg 13 i KU-motorferdsel på land) og Spjær/Kjellvika.
- Privat vei til hytte på «Skipstadjellet» (Asmaløy) (veg 8 i KU-motorferdsel på land).
- Privat vei og parkering på «Bjørnevarden» (veg 16 i KU-motorferdsel på land), Vesterøy.
- justeringer på Vikertangen (Asmaløy) for å ta ut parkeringsplasser (frioråde+private).
- Skytebanen (mellom Utgårdskilen og Botn/Vauerkilen på Vesterøy).

Utvidelser:

Nord på Seilø – inkludere viktige naturtyper beskrevet i KU-Naturmiljø på land

Høyholmen, Papperhavn – inkludere våt havsivaks-sump med sumpdylle beskrevet i KU-Naturmiljø på land

Grønnbauen, Herføl for å inkludere hele strandsonen

Sonering

Det er foreslått en omfattende sonering i verneforslaget for å ivareta viktige naturverdier. Disse fremkommer av forslaget til vernebestemmelser. Nedenfor er sonene beskrevet kort med fokus på endringer som er foretatt ved fremlegging av verneforslaget.

Sone A Områder med restriksjoner på sjøbunnen

Sonen består av to adskilte områder, «Tisler» som tilsvarer korallfredningsområdet etter saltvannsfiskeoven og «Søster-Fjellknausenområdet» med utgangspunkt i Fjellknausene korallfredningsområde, Søsterøyene med omkringliggende varierte sjøbunn, korallrev og andre skjøre bunnlevende organismer. Konsekvensutredningene av temaene «Naturmiljø i sjøen» og «Fiskeri- og havbruksnæringen» har spesielt vurdert den soneavgrensingen for «Søster-Fjellknausenområdet» som var foreslått i utredningsprogrammets utkast til verneforskrift og kommet med forslag til justeringer for å ivareta viktige naturverdier og redusere konsekvensene for fiskerinæringen. Fylkesmannen har i verneforslaget tatt særlig hensyn til forslag om avbøtende tiltak i delrapportene i konsekvensutredningen som tar hensyn til ny kunnskap om naturmiljøet og muligheten for å sikre et bredt spekter av naturtyper og bunnforhold.

Fylkesmannen vil anbefale at forslag til sone A fra delrapport om «Naturmiljøet i sjøen» legges til grunn for høringen med enkelte justeringer. Jf. kart (fig.3) i kap. 7.1

Sone B Forbud mot jakt i nærmere avgrensede områder i Skipstadkilen og Vikerkilen

Det er ikke foreslått endringer i forhold til avgrensingen i konsekvensutredningsprogrammet. Avgrensingen er tilnærmet 100 m inn på land fra selve kilene.

Sone C

Sonen som består av 11 områder ivaretar viktige naturverdier knyttet til hekkeområder for sjøfugl der det foreslås innført tidsbegrenset ferdselsforbud. Dette inkluderer 4 tidligere naturreservater (sjøfugl) som samtidig foreslås opphevet (Heia, Møren, Akerøya, Søndre

Dypvannsreke.

Foto: Øystein Paulsen

Søster) samt 7 nye områder som er valgt ut i forbindelse med Oslofjordverneplanen (Alne, Store Ølbergholmen, Tangen NV (Tisler), Kvernskjær, Skjellholmen, Kobbernaglen, deler av Nordre Søster). Områdene omfatter mindre holmer og skjær samt deler av øyer og strekker seg ca. 50 m ut i sjøen. I forhold til konsekvensutredningen er sonen på Nordre Søster redusert slik at bare den søndre delen omfattes av tidsbegrenset ferdselsforbud.

Sone D

Sonen ivaretar viktige naturverdier knyttet til kasteplasser for sel. Det foreslås innført tidsbegrenset ferdselsforbud for samme tidsperiode som sone C. Det foreslås ikke endringer her i forhold til konsekvensutredningsprogrammet.

Sone E

Sonen skal ivareta naturverdier og gi tilfredsstillende forhold for friluftslivsbrukere.

Det foreslås innført fartsbegrensning på 5 knop i 7 avgrensede områder, jf kart (fig.2) og utdrag fra konsekvensutredningsrapporten i kap. 5.3 samt forslag til vernekart. På bakgrunn av konsekvensutredningen foreslås det endringer i enkelte av områdene. Området på Vesterøy foreslås redusert og delt i 5 mindre områder som utelukker åpne sjøområder der redusert fart har liten betydning for naturver-

diene og friluftslivet. Det foreslås også et nytt mindre område ved Fillettassen i Løperen.

8.3 Forslag til verneforskrift

Verneforskrift

*Fastsatt ved kongelig resolusjon av
.....med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63
om naturvern § 3, jfr. § 4 og §§ 21, 22 og 23.
Fremmet av Miljøverndepartementet.*

§ 1 AVGRENSNING

Nasjonalparken berører følgende gnr/bnr:

Hvaler kommune:

23/1/0; 23/1/102; 23/1/122; 23/1/60; 23/1/62;
23/1/70; 23/1/71; 23/1/73; 23/1/86; 23/1/89;
23/1/92; 23/10/0; 23/10/105; 23/10/28;
23/10/30; 23/10/42; 23/10/59; 23/10/72;
23/10/74; 23/10/75; 23/10/78; 23/10/79;
23/10/80; 23/11/0; 23/111/0; 23/130/0;
23/131/0; 23/139/0; 23/14/0; 23/142/0;
23/148/0; 23/152/0; 23/153/0; 23/16/0;
23/168/0; 23/17/0; 23/2/0; 23/22/0; 23/220/0;
23/271/0; 23/28/0; 23/39/0; 23/40/0; 23/44/0;
23/45/0; 23/59/0; 23/6/0; 23/84/0; 23/92/0;
3/1/57; 3/154/0; 3/165/0; 3/4/0; 30/12/0;
30/155/0; 30/158/0; 30/172/0; 30/174/0;
30/176/0; 30/177/0; 30/20/0; 30/201/0; 30/202/0;
30/203/0; 30/204/0; 30/207/0; 30/7/0; 31/1/0;

Festningsholmen, Akerøya.

Foto: Geir Hardeng.

31/2/0; 32/1/0; 32/11/0; 32/2/0; 32/4/0; 33/1/0;
 33/15/0; 34/1/0; 34/10/0; 34/11/0; 34/12/0;
 34/13/0; 34/14/0; 34/15/0; 34/16/0; 34/17/0;
 34/18/0; 34/19/0; 34/2/0; 34/20/0; 34/21/0;
 34/22/0; 34/23/0; 34/3/0; 34/4/0; 34/5/0; 34/6/0;
 34/7/0; 34/8/0; 35/1/0; 35/13/0; 35/146/0;
 35/154/0; 35/16/0; 35/163/0; 35/17/0; 35/2/0;
 35/219/0; 35/220/0; 35/23/0; 35/290/0; 35/3/0;
 35/303/0; 35/306/0; 35/331/0; 35/44/0; 35/57/0;
 35/6/0; 35/7/0; 36/1/0; 36/107/0; 36/114/0;
 36/2/0; 36/21/0; 36/26/0; 36/4/0; 36/48/0;
 36/49/0; 36/60/0; 36/79/0; 36/8/0; 36/80/0;
 36/84/0; 36/87/0; 36/88/0; 36/89/0; 36/91/0;
 36/92/0; 36/93/0; 37/1/0; 37/100/0; 37/106/0;
 37/107/0; 37/108/0; 37/121/0; 37/2/0; 37/5/0;
 37/51/0; 37/6/0; 37/95/0; 37/96/0; 38/1/0;
 38/19/0; 38/40/0; 38/62/0; 38/71/0; 38/81/0;
 43/1/0; 43/1/202; 43/1/205; 43/1/206; 43/1/36;
 43/10/0; 43/12/0; 43/133/0; 43/15/0; 43/155/0;
 43/17/0; 43/17/32; 43/4/0; 43/61/0; 43/7/0;
 43/71/0; 43/83/0; 43/88/0; 43/89/0; 43/9/0;
 43/93/0; 43/94/0; 43/97/0; 44/39/0; 44/40/0;
 44/9/0; 45/1/0; 46/8/0; 46/8/39; 47/1/0;
 47/10/0; 47/107/0; 47/11/0; 47/11/16; 47/11/31;
 47/11/35; 47/2/0; 47/254/0; 47/255/0; 47/276/0;
 47/290/0; 47/67/0; 47/7/0; 47/8/0; 47/8/107;
 47/8/21; 47/8/22; 47/8/42; 47/81/0; 47/96/0;
 48/1/0; 48/10/0; 48/112/0; 48/118/0; 48/134/0;
 48/135/0; 48/14/0; 48/16/0; 48/19/0; 48/196/0;
 48/199/0; 48/20/0; 48/233/0; 48/253/0; 48/3/0;
 48/34/0; 48/35/0; 48/4/0; 48/5/0; 48/5/53;
 48/5/87; 48/50/0; 48/51/0; 48/64/0; 48/8/0;
 49/1/0; 49/10/0; 49/11/0; 49/239/0; 49/3/0;
 49/4/0; 49/49/0; 49/53/0; 52/1/0; 54/1/0

Fredrikstad kommune:

61/1; 61/2; 61/3

Nasjonalparken dekker et totalareal på ca. 354 km² hvorav ca. 340 km² er sjøareal.

Grensene for nasjonalparken fremgår av vedlagte kart i målestokk 1:50 000 datert Miljøverndepartementet [dd.mm.xx] De nøyaktige grensene for nasjonalparken skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Forskriften med kart skal oppbevares i Hvaler og Fredrikstad kommuner hos fylkesmannen i Østfold, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet

§ 2 FORMÅL

Formålet med Ytre Hvaler nasjonalpark er å:

- bevare et egenartet, stort og relativt urørt naturområde ved kysten i sørøst-Norge
- bevare et undersjøisk landskap med variert bunntopografi
- bevare økosystemer på land og i sjø med naturlig forekommende arter og bestander, kystlandskap med sjøoverflate og havbunn med korallrev, hard- og bløtbunn
- Sikre muligheten til opplevelse av natur og landskap gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

1. Landskapet og sjøbunnen

1.1 Vern mot inngrep i landskapet og på sjøbunnen

- a) Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, hensetting av campingvogner, bobiler og

- maskiner, brygger, utlegging av moringer og bøyer, etablering av akvakulturanlegg, opplag av båter, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, graving, utfylling og henleggelse av masse, uttak av masser, mudring og dumping av masser, sprenging og boring, bryting eller fjerning av større stein, blokker, mineraler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, sjøkabler, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende
- b) Bålbrenning på bart fjell er forbudt

1.2 Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

- a) vedlikehold av bygninger og andre anlegg som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk og tilpasset landskapet. Vedlikehold omfatter ikke utvendig ombygging eller utvidelse.
- b) vedlikehold av stier, bruer, moringer og bøyer, skilt og veier i samsvar med forvaltningsplanen
- c) drift og vedlikehold av navigasjonsinstallasjoner på sjøen og etablerte sjøkabler, luft- og jordledninger og nødvendig istandsetting ved akutt utfall
- d) vedlikehold av eksisterende grøfter og drenering i samsvar med forvaltningsplanen
- e) vedlikehold av nødvendige fortøyningsbolter for fiskebåter og fiskeredskaper

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a) ombygging av bygninger samt mindre utvidelser
- b) gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade
- c) bygging av enkle brygger og bruer og legging av klopper
- d) oppsetting av skilt og merking av nye stier
- e) oppsetting av gjerder
- f) oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner for å trygge sjøverts ferdsel
- g) grøfting og drenering som er nødvendig for å holde jordbruksmark i hevd
- h) montering av nye fortøyningsbolter for fiskebåter og fiskeredskaper
- i) innlegging av vann og avløp til fritidsboliger forutsatt at naturmiljøet ikke skades

2. Plantelivet

2.1 Vern av plantelivet

Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker og trær, er vernet mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

2.2 Bestemmelsen i 2.1. er ikke til hinder for:

- a) beiting
- b) bruk av nedfalt trevirke i forbindelse med lovlig bål på stedet
- c) plukking av bær og matsopp
- d) plukking av vanlige planter til eget bruk
- e) skånsom skjøtsel og beplantning rundt hytter jf. forvaltningsplan
- f) fjerning av død tang til eget bruk

2.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a) hogst av ved for eget bruk jf. forvaltningsplan
- b) fjerning av trær og busker som skjøtselsiltak jf. forvaltningsplan

2.4 Regulering av beite

Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift regulere beiting som kan skade eller ødelegge naturmiljøet.

3. Dyrelivet

3.1 Vern av dyrelivet

- a) Dyrelivet på land og i sjø, herunder hi, reir, hekke-, yngle og gyteplasser er vernet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i sjø er forbudt.
- b) I områder med restriksjoner på sjøbunnen (se kart med sone A) må det ikke iverksettes tiltak som kan påføre organismer og strukturer på havbunnen skade, som f.eks. oppankring, bunnskraping, bruk av fiskeredskaper som slepes under fiske og som i den forbindelse kan berøre bunnen. Opplistingen er ikke fullstendig. Oppankring for å fortøye mot land er tillatt.

3.2 Bestemmelsen i pkt 3.1 er ikke til hinder for:

- a) fiske etter reker og sjøkreps på dyp større enn 60 m unntatt i sone A.
- b) fiske etter andre saltvannsarter enn nevnt i bokstav a) med aktiv redskap som ikke påfører organismer og strukturer på havbunnen skade.
- c) fiske med faststående redskap i saltvann.
- d) jakt og fangst etter viltloven unntatt i sone B
- e) fiske og fangst etter lakse- og innlandsfiskeloven
- f) seljakt etter saltvannsfiskeoven

4. Kulturminner

4.1 Vern av kulturminner

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

4.2 Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til:

Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner

5. Ferdsl

5.1 Generelt om ferdsl

All ferdsl skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

5.2 Organisert ferdsl

Organisert ferdsl som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten jf. forvaltningsplan

Bestemmelsene i denne forskriften er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.

5.3 Sykling og bruk av hest

Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier eller traseer som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.

5.4 Forbud mot telting

Det er forbud mot telting og camping på deler av Akerøya, Vesløya og Heia innenfor områder anmerket på vernekartet som sone C.

5.5 Regulering av ferdsl

Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsl som kan være til skade for naturmiljøet.

All ferdsl forbudt

I perioden 15. april–15. juli er all ferdsl forbudt, av hensyn til hekkende sjøfugl og kasteplasser for sel på følgende holmer med sjøareal avmerket på kart som sone C (sjøfugl): Skjellholmen, Kobbernaglen, Kvernskjær, Alne, Tangen (del av Tisler), Store Ølbergholmen, deler av Akerøya med Vesløya, Møren, Heia, deler av Nordre Søster, deler av Søndre Søster (Fredrikstad) og sone D (sel): Storeribba, Kuskjær, Flatekolle, Kollen, Skjærsribba, Kolleribba. (Hvaler),

Ferdsl ved utøvelse av fiske i samsvar med gjeldende lovverk for manntallsførte yrkesfiskere og registrerte laksefiskere med fast redskap er unntatt fra forbudet.

5.6 Generelle unntak for ferdsl

Reglene i punkt 5 gjelder ikke nødvendig

ferdsl ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.

6. Motorferdsl

6.1 Forbud mot motorferdsl

- Motorferdsl er forbudt på land, på is og i lufta under 300 meter.
- I avgrensede områder på sjøen avmerket på kart som sone E er høyeste tillatt hastighet 5 knop.

6.2 Bestemmelsene i pkt 6.1 er ikke til hinder for:

- Motorferdsl ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvelseskjøring.
- Motorferdsl i forbindelse med yrkesfiske
- Motorferdsl i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer og -anlegg. Det skal i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten
- Kjøring på eksisterende vei til bolig på eiendom 47/4,6

6.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- Øvingskjøring til formål nevnt i pkt 6.2 a)
- Bruk av motorkjøretøy for vedlikehold av beiter, gjerder, drenering /grøfter, vedhogst o.l.
- Bruk av luftfartøy eller bruk av kjøretøy på lovlig etablerte veier for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter og andre bygninger, klopper o.l.
- Motorferdsl i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinjer og kraftanlegg
- Bruk av beltegående «elgtrekk» til uttransport av elgslakt

7. Forurensning

7.1 Forbud mot forurensning

All bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet er forbudt. Avfall skal tas med ut av området eller legges i utsatte søppelkasser. Det er forbudt å tømme kloakkvann i sjøen.

7.2 Støy

Unødvendig støy er forbudt. Bruk av vannscooter er forbudt.

Bruk av motordrevet modellfly, motorisert isbor o.l. er forbudt

§ 4 GENERELLE DISPENSASJONS-BESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 5 FORVALTNINGSPLAN

Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon osv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 6 SKJØTSEL

Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet.

§ 7 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for verneforskriften.

§ 8 RÅDGIVENDE UTVALG

Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet.

§ 9 IKRAFTTREDELSE

Denne forskrift trer i kraft straks.
Fra samme tidspunkt oppheves følgende forskrifter: Søndre Søster naturreservat, kgl. res. 15.12.78 (189 daa, sjøfugl), Akerøya naturreservat, kgl.res. 15.12.78 (2041 daa, 200 på land, sjøfugl) Heia naturreservat, kgl.res. 15.12.78 (675 daa, sjø med enkelte holmer og skjær, sjøfugl), Møren naturreservat, kgl.res. 15.12.78 (158 daa, holme med sjøarealer, sjøfugl)

8.4 Kommentarer til verneforskriften

Nedenfor følger kommentarer til vernebestemmelsene. Disse skal i nødvendig grad forklare hensikten med bestemmelsene. Det vises noen steder til endringer som er foretatt fra forslaget til forskrift brukt i konsekvensutredningen til bestemmelsene som er en del av verneforslaget (kap.8.3.1).

§ 1 AVGRENSNING

Denne bestemmelsen klargjør hvilke eiendom-

mer som er berørt, en beskrivelse av vernekartet og hvor bestemmelser og vernekart skal være oppbevart. Det er redegjort for avgrensningen av området i kap.8.2.

§ 2 FORMÅL

Hensikten med formålsbestemmelsen er å synliggjøre verneverdiene i området. Formålsbestemmelsen vil være førende for den videre forskriftsutforming, avgrensning og senere forvaltning av området.

I formålsbestemmelsen til nasjonalparker framheves områdets egenart/ særtrekk

I Ytre Hvaler er kystlandskapet over og under vann sentralt. Nasjonalparken skal ivareta kystlandskapet på land med økosystem som inkluderer gradienten fra kystskogen til strandkanten. Dette inkluderer naturlig forekommende arter og naturtyper samt truede og sjeldne arter. Spesielt med Ytre Hvalerområdet er de store sjøarealene som inngår i verneområdet. Havbunnen er nevnt spesielt i formålet. Den er svært variert og inkluderer et mangfold av naturtyper. Her inngår både sjeldne og spesielle arter samt mer vanlige arter. Det er strukturene på havbunnen som ønskes bevart med de naturlig forekommende naturtyper og arter som er med på å forme disse strukturene, ikke frittlevende arter som for eksempel fisk. Dette er derfor fremhevet spesielt i formålet.

Området er også viktig for friluftslivet. Friluftsliv er derfor trukket inn som en del av verneformålet med fokus på et tradisjonelt og enkelt friluftsliv

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

Vernebestemmelsene definerer den framtidige bruken av området. Bestemmelsene er samlet under tema. Bestemmelsene har en oppbygging der forbudet/ hovedregelen nevnes først. Deretter kommer en oversikt over unntak fra forbudet/hovedregelen og til sist hva det kan søkes om unntak for. Det at man kan søke om unntak for ulike tiltak innebærer ikke at forvaltningsmyndigheten må gi tillatelse selv om vilkåret er oppfylt. En eventuell tillatelse skal gis etter en nøye vurdering av tiltakets konsekvenser i forhold til verneformålet. Dispensasjon kan gis på vilkår.

Vernebestemmelsene kommer i tillegg til annen lovgivning. Bruk av motorkjøretøy i nasjonalparken må altså både ha tillatelse fra grunneier, kommunen etter motorferdselloven og fra forvaltningsmyndigheten etter verneforskriften. Tiltak som forskriften ikke regulerer må fortsatt ha tillatelse etter gjeldende særlov.

Ærfugl (ekall).

Foto: Øystein Paulsen

Pkt.1 Landskapet og sjøbunnen

I nasjonalparker er det et generelt vern av landskapet. Alle inngrep som endrer landskapet er i hovedregelen forbudt. Eksemplifiseringen under dette punktet skal være typiske eksempler på ulovlige inngrep eller tiltak. Opplistingen skal være så konkret som mulig og tilpasses det enkelte verneområde. At opplistingen ikke er uttømmende innebærer et forbud mot liknende inngrep eller tiltak i budskapet. Unntak fra forbudene er vist gjennom generelle unntak i pkt. 1.2 og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i pkt. 1.3.

Bestemmelsen presiserer at inngrep som endrer landskapet og sjøbunnen ikke er tillatt. Det er listet opp en del tiltak som eksempler men også presisert at opplistingen ikke er fullstendig. Videre er det presisert at bålbrenning på bart fjell er forbudt da dette setter varig spor på fjell og svaberg.

Bestemmelsens pkt. 1.2 viser hvilke former for vedlikehold av innretninger som vil være tillatt uten innhenting av tillatelse etter denne forskriften. Generelle unntak er forsøkt beskrevet og avgrenset presist. Det finnes en rekke eksempler på at «lovlige» tiltak gjennomført over en rekke år, samlet innebærer en uheldig påvirkning på landskapet. Vedlikehold av bygninger er tillatt. Det samme gjelder vedlikehold av brygger og gjerder. Eventuelle bruksendringer av bygninger krever også tillatelse etter plan- og bygningsloven.

Bestemmelsens pkt.1.3 viser hva forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til, på tross av det generelle forbudet i pkt.1. Dette er tiltak

som man ser at det kan være behov for, men som det samtidig er viktig å ha kontroll med. Derfor ønsker man at forvaltningsmyndigheten behandler slike saker. Det er imidlertid en forutsetning at tillatelsen ikke kan gis hvis det går utover verneformålet jf. § 2. Tekniske inngrep skal reguleres svært strengt i en nasjonalpark. Det skal ikke kunne gis tillatelse til tiltak som kan redusere områdets urørthet. Det er likevel hensiktsmessig å ta inn en dispensasjonshjemmel for mindre byggetiltak på eksisterende bygninger. Likeledes at det kan gis tillatelse til oppføring av ny bygning hvis en bygning har gått tapt ved brann eller naturskade. Riving og fjerning av bygninger anses derimot å være så sjeldne tilfeller at det er mest hensiktsmessig å behandle dette som dispensasjon etter § 4. Mindre tiltak for å tilrettelegge for friluftsliv som oppsetting av skilt og informasjonstavler inngår også i dette punktet. Det pågår et omfattende arbeid med opprydding i vann- og avløpsforholdene på Hvaler. Fylkesmannen har i planprosessen signalisert at det kan påregnes å få tillatelse til innlegging av vann og avløp på fritidsboliger forutsatt at ikke naturmiljøet skades.

Pkt. 2 Plantelivet

Bestemmelsen inneholder et generelt vern av vegetasjon på land og i sjø. Dette inkluderer også døde busker og trær. Også planting og såing av trær og annen vegetasjon er forbudt, dette inkluderer også fremmede treslag og planter.

Bestemmelsen er ikke til hinder for beiting, vanlig høsting og plukking av bær, sopp og vanlige planter se pkt. 2.1, jf. også friluftsloven. I mange områder vil det være ønskelig med beiting som del av skjøtselen av landska-

pet og spesielle naturtyper, ofte for å hindre gjengroing. Dette vil bli beskrevet nærmere i forvaltningsplanen.

Det er presisert at nedfalt trevirke kan brukes til lovlig bålbrekking, dvs i perioder av året da det ikke er bålforbud og på plasser der bålbrekking er tillatt, jf. pkt.1.1 b). Det er tradisjon flere steder å hente tang fra stranda til eget bruk. Det antas at denne aktiviteten ikke er omfattende. Det vil derfor fortsatt være lov å fjerne død tang til eget bruk.

I pkt.2.3 kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til hogst av trær og busker. Slik hogst kan bl.a være ønskelig av hensyn til skjøtsel av spesielle naturtyper. Det kan også påregnes å få tillatelse til forsiktig skjøtsel av vegetasjon rundt hytter og andre bygninger likeså tillatelse til noe hogst av ved til eget bruk (ikke for salg av ved) i skog som ikke er vurdert spesielt som verneverdig. Omfanget av dette vil fremgå av forvaltningsplanen. Områdets beskaffenhet og brukerinteresser må vurderes konkret. I utredningen «Naturfaglige undersøkelser av skog» av NINA er det vist til områder med nasjonal og regional verneverdi. Det kan derfor ikke forventes å få tillatelse til hogst i følgende områder: Gjølertangen (Herfjøl), et område nord for Rødshue (Kirkøy), Storefjell (Kirkøy), Vardefjell sør (Vesterøy), Botten (Vesterøy), Barlindalen-Harestokken (Vesterøy), Grøtvika (Vesterøy), Gåsebakke/Kasa (Vesterøy). Det kan også gjelde andre spesielle naturtyper jf. kartleggingen av biologisk mangfold.

Pkt.2.4 Beitebruken i området vil normalt fortsette som før. Punktet gir Direktoratet for naturforvaltning en mulighet for å regulere beitet i nasjonalparken, dersom det skulle være nødvendig ut fra formålet med vernet. Dette vil kun være aktuelt ved mer ekstreme tilfeller av overbeiting eller i spesielle tilfeller der beitinga virker særlig negativt inn på dokumenterte verneverdier. I tilfelle det er aktuelt å bruke bestemmelsen, skal det lages et forslag til forskrift som skal på høring blant berørte parter.

Pkt. 3 Dyrelivet

Bestemmelsen gir et generelt vern for alt dyreliv på land og i sjøen, dvs også fredning av arter som ikke omfattes av viltloven § 2, jf. pkt.3.1.a) i bestemmelsene. Flere viktige funksjonsområder som reir, hekke- og gyteplasser er også nevnt. Utsetting av dyr på land og i sjø er forbudt.

I dette området pågår det et utstrakt næringsfiske. I verneformålet er det et uttrykt ønske å ta vare på de spesielle verneverdiene på sjøbun-

nen. Det er flere typer aktiviteter som kan skade strukturene på sjøbunnen, inkludert enkelte fiskemetoder. Fylkesmannen ønsker å innføre et strengere vern i noen områder (sone A). Dette medfører restriksjoner på ulike aktiviteter som kan skade sjøbunnen bl.a tråling etter reke og sjøkreps (listen er ikke fullstendig). Det foreslås derfor en egen bestemmelse for å ta vare på de spesielle naturverdiene i disse områdene jf. pkt.3.1.b). Av aktiviteter som har pågått regelmessig men i begrenset omfang kan nevnes vitenskapelige undersøkelser med f.eks bunnskrap. Fylkesmannen er av den mening at slike spesielle tilfeller bør behandles som dispensasjon etter § 4 Generelle dispensasjonsbestemmelser .

I bestemmelsens pkt. 3.2 omhandles aktiviteter som til tross for det generelle forbudet i pkt. 3.1 vil være tillatt i verneområdet. Dette gjelder bl.a. tråling etter reke og sjøkreps med unntak av sone A.

Pkt. 3.2 b) er en «føre var»-bestemmelse for å hindre at nye fiskerier etter foreløpig ukjente arter eller med ukjent type redskap kan medføre skade på sjøbunnen. Denne bestemmelsen gjelder hele verneområdet.

Videre i bestemmelsen er det vist til andre pågående aktiviteter som fortsatt vil være tillatt.

Som hovedregel skal jakt, fangst og fiske reguleres av særlovgivningen. For transport av stovvilt gjelder pkt. 6.3. I dette verneforslaget er sjøbunnen nevnt spesielt i formålsbestemmelsen. Det er derfor også foreslått flere pkt. for spesielt å ivareta disse verneverdiene (pkt. 3.2.a, b, c). Med aktiv redskap menes redskap der fiskebåten er i bevegelse under bruk (eks. trål, not og snurrevad) i motsetning til passiv redskap der fiskebåtenes bevegelse ikke har betydning for fangst med redskapen (eks. garnfiske, teiner, line). Fiske med trål etter reker og sjøkreps er likevel tillatt innenfor nasjonalparken unntatt i sone A jf. 3.2.a).

I pkt. 3.2 d) er det forbud mot jakt i 2 mindre områder (sone B) i Skipstadkilen og Vikerkilen på Asmaløy. Sonen går ca. 100 m på land. Disse våtmark- og strandeng/sumpområdene er viktige trekk- og rasteområder for fugl.

Pkt. 4 Kulturminner

Det er flere viktige kulturminner i området. Fylkesmannen finner det riktig at disse beskyttes mot skade. Det kan gis tillatelse til istandsetting og vedlikehold når dette ikke skader verneformålet.

4.1 Det er aktuelt med særskilte bestemmelser om kulturminner i de fleste nasjonalparkene. Bestemmelsene om kulturminner endrer imidlertid ikke kulturminnemyndighetens ansvar for ivaretagelse av kulturminner. Ansvaret

for kulturminner er tillagt Riksantikvaren og regional kulturminnemyndighet ved fylkeskommunen.

4.2 All skjøtsel, istandsetting og vedlikehold av kulturminner skal på forhånd være avklart med kulturminnemyndigheten. Skjøtsel, istandsetting eller vedlikehold skal ikke stride mot verneformålet.

Pkt. 5 Ferdsel

Bestemmelsen gir mulighet for å regulere ferdsele av hensyn til formålet med vernet, og ta vare på naturverdiene og legge til rette for det enkle friluftslivet. Det er en forutsetning at ferdsele skjer varsomt og tar hensyn til verneformålet jf. pkt. 5.1. Forslaget er justert i forhold til det som ble brukt som grunnlag for konsekvensutredningen ved at forslagene til reguleringene av telting og fortøyning av båter er endret og i større grad gjelder i hht bestemmelsene i friluftsløven.

Organisert turvirksomhet til fots er tillatt så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Organisert ferdsele som kan skade naturmiljøet (pkt.5.2) krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Dette vil bli vurdert nærmere i forvaltningsplanen.

Når det gjelder pkt 5.1 og 5.2 så er utgangspunktet den frie ferdsele i utmark. Restriksjoner på organisert ferdsele er tatt inn for å sikre en dialog mellom brukere og forvaltning og gi forvaltningsmyndigheten mulighet til å styre den uheldig ferdsele slik at det ikke oppstår konflikter i forhold til dyreliv, sårbar natur og kulturminner. Med ferdsele menes ikkemotorisert ferdsele på land (hovedsaklig til fots). Motorisert ferdsele vurderes i pkt.6.

I St. prp. nr. 65 (2002–2003) har Regjeringen lagt til grunn at den opplevelsesverdi urørt natur i våre nasjonalparker representerer, skal være grunnlag for økt turistmessig bruk og verdiskapning. Det vil innenfor rammene av verneforskriften være mulig å drive med ulike reiselivsrelaterte aktiviteter som guiding og annen organisert turvirksomhet. Dette uavhengig av om virksomheten er kommersiell eller ikke-kommersiell. Det avgjørende i forhold til verneforskriften er virksomhetens virkning på naturmiljøet.

Utviklingen viser at turoperatører kan utvikle reiselivstilbud som over tid kan bli en trussel mot verneverdiene. Kontroll med større arrangementer og noen former for organiserte turer kan derfor virke forebyggende mot slitasje/skade på vegetasjon eller forstyrrelse av dyreliv. Unødvendig regulering/kontroll skal unngås og faste arrangementer bør kunne få flerårige dispensasjoner hvis det ikke opp-

står konflikter i forhold til naturmiljøet. Forvaltningsplanen skal avklare hvilke typer organisert ferdsele som krever særskilt tillatelse, slik at en sikrer dialog for å unngå konflikt med verneverdiene. Større arrangementer, konkurranser og jaktprøver er normalt aktiviteter som må omsøkes.

Gjennom arbeidet med forvaltningsplan må områdets sårbarhet, mulighetene for kanalisering av ferdsele, behov for tilrettelegging osv. vurderes.

Sykling og organisert bruk av hest er kun tillatt på veier eller traseer som er godkjent for dette av hensyn til den slitasjen dette kan medføre jf. pkt. 5.3.

I pkt. 5.4 opprettholdes forbudet mot telting og camping på Heia, deler av Akerøya og Vesleøy i samme soner som har ferdselesforbud i hekketida for sjøfugl jf. pkt. 5.5. Dette er en videreføring av bestemmelsene for naturreservatene. Naturreservatene foreslås opphevet jf. § 9. På Heia, Vesleøy og de delene av Akerøya som er reservat er det flere områder med havstrand og tørrenger som kan være attraktive som teltplasser. Dette er sårbare vegetasjonstyper som er utsatt for slitasje. Det har vært forbud mot telting i disse områdene i siden 1979 slik at brukerne av nasjonalparken er kjent med forbudet og ikke vil oppleve dette som nye restriksjoner.

Det foregår regelmessig telting i enkelte områder. Denne er delvis organisert slik som på Storesand mens det foregår uorganisert telting regelmessig på Akerøya. Felles er at teltene ofte står opp en stor del av sesongen uten at eier er tilstede og slik sett utestenger andre brukere. Dette medfører også stor slitasje på vegetasjonen. Telting og annet opphold i utmark reguleres av friluftsløven. Etter friluftsløven må «Telt ikke settes opp så nær bebodd hus (hytte) at det forstyrrer beboernes fred og i hvert fall ikke nærmere enn 150 meter. ... *Reglene om avstand fra bebyggelse gjelder likevel ikke på område som særskilt er innredet for telting.* ... Telting eller annet opphold er ikke tillatt i mer enn 2 døgn om gangen uten eierens eller brukerens samtykke.» Storesand og Akerøya er begge sikret som friluftsområde. Behov for regulering av teltingen kan ev. gjøres gjennom forvaltningsplaner for friluftsområdene

Konsekvensutredningen om motorferdsel til sjøs og om friluftsliv viser til en økende tendens til at fritidsbåter ligger fortøyd i lang tid på samme sted, også uten at eier er til stede. Disse utredningene påpeker den økende bruken av området fra fritidsbåter med muligheter for konflikter mellom brukergrupper. Også fortøyning av båter må ses i sammenheng med

Kokekar av kleberstein fra vikingtiden, funnet sør for Vesterøy.

Foto: Dag Nævestad.

friluftslovens bestemmelser og for de sikrede friluftsområder kan dette reguleres gjennom forvaltningsplaner.

I pkt. 5.5 gis Direktoratet for naturforvaltning anledning til å forby ferdsl i deler av nasjonalparken når dette anses nødvendig av hensyn til bl.a. plante- og dyrelivet. Regulering av den allmenne ferdsl må gjøres i minst mulig grad. I tilfelle det er aktuelt å bruke bestemmelsen, skal det lages et forslag til forskrift som skal på høring blant berørte parter.

I områder som er viktige for sjøfugl i hekketida (sone C) eller områder som er kaste-plasser for sel (sone D) foreslår fylkesmannen ferdslforbud jf. pkt. 5.6. Det anbefales én felles tidsperiode da dette er enklere å forholde seg til for brukerne av området jf. alternativene i forslaget til forskrift utarbeidet for konsekvensutredningen. De foreslåtte områdene er samtidig lite tilgjengelig for brukere i området slik at konflikten med friluftslivet er liten. Avgrensning av perioden foreslås å være lik andre sjøfuglreservater i Oslofjordregionen. Denne har vært til vurdering med 2 alternativer, der perioden 15. april–15. juli nå er foreslått. Nasjonalparkforslaget vil følge prosessen med å endre fredningsperioden for alle sjøfuglreservatene i Oslofjorden. Sone C og D er avgrenset i sjøen til ca. 50 m fra land.

Eksisterende sjøfuglreservat oppheves jf. §

8 men innlemmes altså som sone C i nasjonalparken med tidsbegrenset ferdslforbud. Det foreslås mindre justeringer av grensene for denne sonen på Akerøy med enkelte reduksjoner av sjøområder slik at grensen i større grad er ca. 50 m fra land. På Vesleø utvides grensen på land ca. 20 m for å unngå panikkopplygning av hekkende fugler når folk går opp på en høyde.

Ferdslforbudssonen på Nordre Søster foreslås redusert til søndre delene av øya og ikke hele øya slik som foreslått i konsekvensutredningen.

Pkt. 6 Motorferdsl

Bestemmelsen inneholder normalt et generelt forbud mot motorisert ferdsl innenfor verneområder. I nasjonalparker er det av hensyn til naturmiljøet og friluftslivet behov for å regulere bruken av motorkjøretøy strengere enn det som følger av motorferdslsloven. I verneforslaget for Ytre Hvaler foreslås det et generelt forbud på land jf. pkt. 6.1.a). På sjøen vil det ikke være riktig å innføre tilsvarende forbud med tanke på omfanget av nyttetraffikk og fritidsbåter som benytter området. I konsekvensutredningen er det vurdert områder med fartsbegrensninger.

Økende omfang av fritidsbåter medfører økende konfliktnivå mellom ulike grupper som

Gullav på Søster.
Foto: Ottar Krohn.

bruker området i fritiden og redusert sikkerhet jf. konsekvensutredningen for motorferdsel til sjøs. Fylkesmannen anbefaler at det innføres avgrensede områder i sjøen der høyeste tillatte hastighet er 5 knop. Motorferdsel til sjøs i forbindelse med yrkesfiske er unntatt denne fartsbegrensningen.

Pkt. 6.2. Generelt i nasjonalparker gis det i punkt 6.2 direkte unntak for viktige kontroll-, forvaltnings- og redningsoppdrag.

Lov om motorferdsel gjelder i tillegg til disse bestemmelsene. Det kan derfor være tilfeller hvor det også må innhentes tillatelse etter lov om motorferdsel.

Verneforskriftene endrer ikke grunneiers rett til å nekte/regulere motorferdsel på egen grunn.

En bolig har sin adkomstvei gjennom nasjonalparken. Det er rimelig at denne boligen (g/ bnr 47/4,6) gis anledning til å kjøre fritt på den eksisterende veien. Fylkesmannen har ikke ønsket å ta denne veien ut av nasjonalparken da det ville dele området i 2 deler. Kjøring til en bolig anses å ha liten betydning for nasjonalparken som helhet.

Pkt 6.3 gir fylkesmannen anledning til å gi tillatelse til bruk av motorkjøretøy i spesielle tilfeller. Dette gjelder bl.a der det er nødvendig for å vedlikeholde gjerder, grøfter og drenering. Også transport av materiale og utstyr for nødvendig vedlikehold av bygninger kan det gis tillatelse til. Det kan ikke forventes å få tillatelse til vanlig kjøring til og fra fritidsboliger med vanlige forbruksvarer. Fylkesmannen kan sette krav om type kjøretøy som kan benyttes og tidspunkt for å redusere faren for skader

eller slitasje på vegetasjon og bart fjell.

Pkt.7 Forurensing

Det er viktig at en ev. fremtidig nasjonalpark ikke utsettes for unødvendig forurensing som følge av bruken av området. Det er derfor foreslått et generelt forbud mot forurensing, bruk av kjemikalier og håndtering av avfall. Forurensningsloven gjelder på lik linje i nasjonalparken som ellers. Det er presisert et forbud mot å tømme kloakk i sjøen.

Det foreslås forbud mot en del støyende innretninger av hensyn til naturverdier og det enkle friluftslivet jf. pkt.7.2.

§§ 4–8 er standard bestemmelser i forskriften for nasjonalparkene. Disse omhandler forvaltningen av området. Punktene er i all hovedsak i tråd med standard forskrift og lå til grunn for konsekvensutredningen.

§ 4 GENERELLE DISPENSASJONS-BESTEMMELSER

Begrepet «arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning» er avgrenset til større tiltak som har nasjonal betydning. Bestemmelsen åpner ikke for tiltak som kun har regional eller lokal betydning. Unntaket for «andre særlige tilfeller» gjelder bagatellmessige tiltak eller forbigående forstyrrelser som ikke kommer i konflikt med verneformålet.

§ 5 FORVALTNINGSPLAN

En forvaltningsplan er et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Den skal sikre en enhetlig forvaltning ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel evt tilrettelegging mv. Gjennom

en forvaltningsplanprosess skal en avklare og ta stilling til hvordan ulike verne- og brukerinteresser skal håndteres innenfor rammen av forskriften.

§ 6 SKJØTSEL

Skjøtsel er skilt ut som egen paragraf for å tydeliggjøre hjemmelen for skjøtsel.

Skjøtsel vil være begrenset til tiltak som er nødvendige eller ønskelige for å oppnå formålet med vernet.

Omfattende tiltak som ikke er å anse som skjøtsel etter § 6 krever tillatelse fra grunneier og rettighetshaver.

§ 7 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Forvaltningsmyndighet for et verneområde innebærer ansvar for å sikre en utvikling i tråd med verneformålet. Forvaltningsmyndigheten har som oppgaver å behandle søknader om dispensasjoner, utarbeide forvaltningsplaner, organisere oppsyn i samråd med SNO, vurdere skjøtselstiltak, samarbeide med andre myndigheter, grunneiere, rettighetshavere, lag og organisasjoner og holde kontakt med ev. rådgivende utvalg.

Direktoratet for naturforvaltning er delegert myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for et verneområde. For nasjonalparker er dette normalt fylkesmannen.

§ 8 RÅDGIVENDE UTVALG

Et rådgivende utvalg skal bistå forvaltningsmyndigheten med råd og uttalelser i aktuelle forvaltningsspørsmål. Sammensetningen av slike råd må vurderes bl.a. ut fra brukerinteressene og forvaltningsmessige utfordringer.

Rådgivende utvalg bør som hovedregel oppnevnes for hele verneområdet.

§ 9 IKRAFTTREDELSE

Ikrafttredelse av forskriften vil normalt være dato for vernevedtaket, dvs når vedtaket blir truffet av regjeringen ved kgl. res.

Fra samme tidsrom foreslås det å oppheve de 4 eksisterende naturreservatene.

8.5 Navnsetting

Ytre Hvaler nasjonalpark har vært et arbeidsnavn for prosjektet, fastsatt av det rådgivende utvalget. Det har vært forsøk på å finne et navn som kan vise sammenhengen mellom det svenske og norske forslaget eller som i større grad er sammenfallende med regionen og ikke

knytter navnet til kun den ene kommunen som planområdet dekker.

Fylkesmannen foreslår å opprettholde dette navnet men anbefaler også at dette spørsmålet tas opp under høringen.

8.6 Forvaltning

Forvaltningsmyndighet

Fylkesmannen har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsmyndigheten for verneområder i Norge. En myndighetsoverføring forutsetter normalt at det i tillegg blir etablert egnede samarbeidsutvalg som kan sikre lokal forankring og bistå med råd og uttalelser omkring forvaltningen. For nasjonalparker er det satt i gang forsøk med lokal forvaltning i noen utvalgte nasjonalparker. Disse er ikke avsluttet. Inntil forsøkene er evaluert, er det sagt at forvaltningsmyndigheten for de øvrige nasjonalparkene blir lagt til Fylkesmannen.

Samarbeid om forvaltningen

Gjennom prosessen med utforming av forslag til Ytre Hvaler nasjonalpark er det etablert et tett samarbeid mellom de mange av aktørene i området. Dette har sikret en tett og god dialog mellom de som har interesser i området. Fylkesmannen ønsker at dette skal videreføres i forvaltningen etter et vedtak om vern jf. også § 8 i forslag til verneforskrift.

Fylkesmannen foreslår derfor at det etableres et rådgivende utvalg for forvaltning av området. Fylkesmannen vil komme tilbake med forslag til sammensetning av et slikt utvalg men de viktigste berørte parter, offentlige og private, bør inngå.

Viktige aktører i forvaltningen av dette området i dag er nasjonalparken er SNO, Fylkesmannens miljøvernavdeling, Hvaler og Fredrikstad kommuner, Oslofjordens Friluftsråd og Østfold fylkeskommune. Disse aktørene samarbeider bl.a om Skjærgårdstjenesten som vil være et viktig verktøy mht løsningen av driftsoppgavene også i en fremtidig nasjonalpark. Skjærgårdstjenesten vil også ha en nøkkelrolle forbindelse med veiledningen av publikum som bruker nasjonalparken til friluftsjakt. I forvaltningsplanen skal de nevnte aktørenes ansvar og oppgaver gjennomgås. Skjærgårdstjenestens rolle, forventet kompetanse og ressursbehov hos denne skal beskrives.

Forvaltningsplan

Ytre Hvaler-området har stor bruks- og aktivitetsfrekvens knyttet til landbrukseiendommer, fritidsboliger og dagsbesøkende. Naturverdi-

ene er til dels også preget av bruk som f.eks beite. Dette området er i likhet med store deler av landet for øvrig preget av gjengroing. I flere av delrapportene i konsekvensutredningen er det vist til behov for forvaltningsplan. En forvaltningsplan som tilrettelegger for beiting og skjøtsel av landskapet for å ivareta naturverdier vil gi større positive konsekvenser for naturmiljøet. En forvaltningsplan som tilrettelegger for ulike grupper friluftslivsutøvere vil også kunne gi større positive konsekvenser for verneforslaget.

En forvaltningsplan kan ikke gå ut over det vernebestemmelsene tillater. Den kan imidlertid forklare og tydeliggjøre en del forhold, definere innholdet i noen begreper og på denne måten gjøre den daglige forvaltningen av området enklere. På enkelte punkter bør verneforskriften detaljeres nærmere, noe som vil skje i forvaltningsplanen.

I forslaget til vernebestemmelser er det vist til forvaltningsplanen i flere av bestemmelsene:

§3 pkt. 1 Vern mot inngrep i landskapet og på sjøbunnen

1.2 b) vedlikehold av stier, bruer, moringer og bøyer, skilt og veier i samsvar med forvaltningsplan

1.2 d) vedlikehold av eksisterende grøfter og drenering, i samsvar med forvaltningsplan

§3 pkt. 2 Plantelivet

2.2 e) skånsom skjøtsel og beplantning rundt hytter jf. forvaltningsplan

2.3 a) og b) hogst av ved og fjerning av trær og busker som skjøtselstiltak, jf. forvaltningsplan

§3 pkt. 5 Ferdsel

5.2 Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten

5.3 Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier og traseer som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen

En forvaltningsplan vil bl.a vise hvilke veier og traseer som kan benyttes for sykling og organiserte hesteturer. Det vil også bli klart hvor og hvordan hogst av ved kan foregå og hva slags skjøtsel av vegetasjon som er ønskelig av hensyn til naturmiljøet. Forvaltningsplanen kan derfor gjøre bruken av området mer forutsigbar. Fylkesmannen mener arbeidet med forvaltningsplanen bør se verneområdene og innfallsporene i sammenheng.

Både den landfaste delen av de store Hvalerøyene som inngår i nasjonalparken og øyer og holmer utenfor disse, brukes intensivt til friluftsliv i dag. Bruken av disse områdene vil trolig øke, et vern som nasjonalpark i seg selv

vil kunne føre til enda større interesse. Dette krever retningslinjer og planer for tilrettelegging, informasjon, drift og oppsyn. I forvaltningsplanen må det gjennomgås hvilke tiltak som bør gjøres for å bedre tilretteleggingen for miljøvennlig ferdsel fra nasjonalparkens innfallsporter og inn i verneområdet. Til denne tilretteleggingen hører parkeringsplasser, stier, informasjonstavler, merking, skilting mv. Det må også tas stilling til om deler av verneområdet skal tilrettelegges for personer med ulike funksjonsnedsettelse.

Forvaltningsplanen skal også beskrive tiltak for å styre ferdsel slik at verneverdiene opprettholdes. Slike tiltak kan være kanalisering, fysisk tilrettelegging, informasjon, badebøyer osv. Tilgjengeligheten for særskilte interessante objekter som publikum ønsker å besøke skal drøftes. Blant disse hører Akerøya, Festningsholmen, fyrstasjonene, Herfølørset og andre. Tilgjengeligheten til severdigheter som ligger like utenfor verneområdet, men som vil bli brukt av publikum som en del av verneområdet, skal beskrives. Eksempler på slike Arekilen og Brottet.

Driftsoppgavene som i dag enten utføres av Skjærgårdstjenesten, Oslofjordens Friluftsråd, kommunene eller frivillige organisasjoner skal omtales i forvaltningsplanen. Det tas stilling til hvordan ansvaret for disse driftsoppgavene skal videreføres.

8.7 Ressursbehov i en forvaltningsfase

Forvaltningsplan og forvaltningsoppgaver

I konsekvensutredningen pekes det på den store betydningen en forvaltningsplan vil ha for forvaltningen av verneområdet. Utarbeidelse av forvaltningsplanen vil derfor være høyt prioritert. Det vil være behov for flere arbeidsgrupper på ulike deltemaer og involvering av ulike grupper – fra kommunene og andre forvaltningsmyndigheter til interessegrupper knyttet til bruken av området og representanter for grunneierne.

Det antas at samlet innsats til utarbeidelse av forvaltningsplanen fra disse og fylkesmannens egen innsats vil tilsvare minst 1 årsverk.

Forvaltningsmyndigheten vil bl.a bruke tid til saksbehandling av dispensasjonssøknader. I et område med så mange berørte parter og ulike aktører kan det forventes flere saker enn områdets størrelse skulle tilsi. Det må derfor legges opp til en aktiv nasjonalparkforvaltning. Denne

delen av arbeidsinnsatsen til forvaltningsmyndigheten antas å være ca. 0,5-0,7 årsverk basert på erfaringer fra andre områder. I tillegg vil det være behov for arbeidsinnsats til skjøtsel av naturverdier og drift og skjøtsel rettet mot friluftaktiviteter. Ressursbehov og framtidig finansiering vil bli nærmere beskrevet i forvaltningsplanen.

Oppsynsbehov

Det foreslåtte området ligger i landets tettest befolkede region med mye boliger og hytter tett innpå verneområdet. Det er stor aktivitet i området knyttet til mange aktører og ulike former for friluftsliv på land og på sjøen. Det foregår også utøvelse av næringsliv (fiske og landbruk) i området. Samtidig er det store naturverdier på land og i sjøen som skal vernes.

Det er Statens naturoppsyn som har ansvar for det statlige naturoppsynet (jf. lov om statlig naturoppsyn av 21.juni 1996) og er tillagt myndighet til oppsyn etter naturvernloven, friluftslvsloven, viltloven, lakse- og innlandsfiske- loven, motorferdselsloven, kulturminneloven og deler av forurensingsloven.

Hovedoppgavene for et fremtidig oppsyn i området kan være:

- veiledning og informasjon til brukere og besøkende

- kontrollere, rapportere og reagere på brudd på verneforskriften og annet regelverk
- holde oversikt over utviklingstendenser i bruken av området
- holde oppsyn og oversikt over status til natur- og kulturverdiene i området, med spesiell vekt på truede og sårbare arter
- føre tilsyn og utføre eventuelt vedlikehold på statlig eiendom, herunder informasjons- og oppmerkingsmateriell. Merking av det nye verneområdet vil også inngå her

Oppsynet kan skje i kombinasjon med andre oppgaver, f.eks oppsyn av nærliggende verneområder eller fiskeoppsyn. Dette anslaget forutsetter altså en regelmessig tilstedeværelse i felt med bakgrunn også i andre oppgaver. Skal intensjonene om veiledning, informasjon og overvåkning følges opp, mener Fylkesmannen det er behov for 2 årsverk til oppsyn.

Samlet ressursbehov i forvaltningsfasen

Det samlede ressursbehovet i forvaltningsfasen vil derfor bestå i ca. 1 årsverk knyttet til utarbeidelse av forvaltningsplanen og til sammen inntil 2,7 årsverk til oppsyn og forvaltningsoppgaver. Sistnevnte vil være et årlig behov.

Homlungen fyr, Kirkøy.

Foto: Oslofjorden friluftsråd

8.8 Nasjonalparksenter og informasjonsbehov

En fremtidig nasjonalpark i Fredrikstad og Hvaler kommune kan føre til økt antall besøkende til et område som allerede i dag har stor tilstrømming spesielt om sommeren. Flere av delrapportene i konsekvensutredningen har pekt på dette. I Nedre Glomma-regionen bor det ca 125 000 mennesker og disse har mindre enn en times reise til en av nasjonalparkens inngangspartier. Innen 2 timers reisetid vil nasjonalparken kunne nås av over 1,5 millioner innbyggere. Kystområdene er også tilholdssted for et stort antall hytter, båtfolk og feriegjester som bruker nasjonalparkområdet til friluftsliv og opplevelser. Dette medfører et stort behov for informasjon om nasjonalparken, verneverdiene i området, adferdsregler og mulighetene for friluftsliv.

Nasjonalparken for Ytre Hvaler omfatter store sjøområder og sjøbunnen er vesentlig for de samlede verneverdiene. Dette gir særlige utfordringer knyttet til informasjon og formidling. Det spesielle med de marine verneverdiene er at de er vanskelig tilgjengelig for folk flest og dermed ukjent kunnskap for mange.

Det rådgivende utvalg har tidlig i prosessen sett behov for å utrede et nasjonalparksenter for å dekke informasjonsbehovet og se på mulighetene for å formidle naturverdiene i området. Hvaler kommune har med støtte fra Østfold fylkeskommune, Fylkesmannen i Østfold, Fredrikstad kommune og Oslofjordens Friluftsråd igangsatt et forprosjekt for å utrede mulig innhold, form og lokalisering av et slikt senter.

På svensk side planlegges det etablering av «Kosterhavets nationalpark» med åpning av «Naturum» (informasjonssenter) samtidig med etablering av nasjonalparken i 2009. Naturverdiene vil være svært sammenfallende både på norsk og svensk side. I løpet av planprosessen har det vært flere felles møter med det rådgivende utvalget på norsk side og den tilsvarende svenske Referensgruppen for Kosterhavets nationalpark der gevinsten ved et nært samarbeid mellom informasjonssentrene har vært tema. Det vil derfor være naturlig med samarbeid om utvikling av bl.a informasjonsmateriell. I Sverige er Naturvårdsverket ansvarlig for utbygging og drift av «Naturum» knyttet til nasjonalparkene.

Fylkesmannen anbefaler at et nasjonalparksenter utredes videre med tanke på etablering snarest mulig etter vernevedtaket.

8.9 Forholdet til andre stater

Verneforslaget grenser inntil riksgrensen mot Sverige i sør-øst. Det er sjøarealer på begge sider. På svensk side jobbes det med å etablere «Kosterhavets nationalpark». Denne vil grense inntil forslaget om Ytre Hvaler nasjonalpark langs store deler av riksgrensen.

Fylkesmannen mener at forslaget om Ytre Hvaler nasjonalpark ikke får negative konsekvenser for annen stat men vil bidra positivt til å sikre et stort sammenhengende, grenseoverskridende naturområde i sjøen.

8.10 Nærmere undersøkelser

Fylkesmannen anser at forslaget ligger innenfor det spennet som er konsekvensutredet. Fylkesmannen mener saken er godt nok utredet og tilstrekkelig undersøkelser er gjennomført til at det eventuelt kan fattes vedtak om vern av området.

8.11 Forslag til overvåkning og klargjøring av virkninger

Fylkesmannen ser behov for overvåkning og oppfølgende undersøkelser innenfor noen områder.

På land vil det være viktig å følge med på utviklingen av enkelte sårbare naturtyper og forekomster av rødlistearter spesielt i forhold til slitasje knyttet til friluftslivet men også i forhold til behov for skjøtsel. Det foregår regelmessig registrering av fugl spesielt på Akerøya i regi av Ornitologisk forening. Disse registreringene er et viktig bidrag til den kunnskapen fylkesmannen har om området. Det er ønskelig at denne aktiviteten kan fortsette. Utviklingen av hekkebestanden av sjøfugl i området bør følges opp. Likeledes bør utviklingen av selbestanden følges opp.

Det vil være behov for regelmessige undersøkelser av sjøbunnen for å se på utviklingen i områder der sjøbunnen er fredet og å sammenligne disse med områder der slik freding ikke gjennomføres. Det er ønskelig å følge opp forekomstene av stortare, ålegras og ev. andre ømfintlige marine naturtyper og forekomster.

Fylkesmannen mener det bør utarbeides et eget overvåkingsprogram for nasjonalparken.

› KILDER, VEDLEGG
OG KART

D

9.1 Kilder

Varden på Spjær.
Foto: Vidar Asheim

Fylkesplanen for Østfold 2004–2007 – «Grenseløse Østfold»
Fylkesdelplan for Østfold: «Kystsonenplan for Østfold»
NOU 1986:13 «Ny landsplan for nasjonalparker»
NOU 1986:21 «Ytre Oslofjord».
NOU 2004:28 «Ny Naturmangfoldlov»
Rådgivende utvalg for marin verneplan: «Marin verneplan for marine beskyttede områder»
Stortingsmelding nr. 62 (1991–92) «Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge»
Stortingsmelding nr. 43 (1998–99) «Vern og bruk av kystsona»
Stortingsmelding nr. 12 (2001–02) «Rent og rikt hav»
Verneplanutvalget for Oslofjorden, 1999. *Vern av viktige naturområder rundt Oslofjorden og Telemarkskysten. Utredning for DN (Direktoratet for naturforvaltning) 1999 nr. 8. 274 s.*

Fagrapporter i rapportserien til Fylkesmannen, område miljøvern

Rapport 1/2004 *Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Verneverdier*
Rapport 2/2004 *Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Naturfaglige undersøkelser*
Rapport 3/2004 *Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Fagvurdering av kulturminner i ytre Hvaler*
Rapport 4/2005 *Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Marin flora og fauna*
Rapport 4/2005 *Ytre Hvaler nasjonalpark. Kulturminner under vann*
Rapport 5/2005 *Marint miljø og ressurser i Hvaler-området.*

Naturfaglige undersøkelser av skog i Hvaler kommune. *NINA Oppdragsmelding nr. 801*
Stiregistrering. *Registrering av stier og mindre veier i planområdet. Fylkesmannen i Østfold (upubl.)*

Delrapporter i konsekvensutredningen (i rapportserien til Fylkesmannen, område miljøvern)

Rapport 3/2006 *Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for landskapet*
Rapport 4/2006 *Forslag om Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for naturmiljø på land*
Rapport 5/2006 *Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for kulturhistorie*
Rapport 6/2006 *Forslag om Ytre Hvaler nasjonalpark.*
– *Konsekvenser for landbruk*
– *Konsekvenser for løsmasser og steinmaterialer*
Rapport 7/2006 *Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for friluftsliv, reiseliv og fritidshytter*
Rapport 8/2006 *Ytre Hvaler nasjonalpark.*
– *Konsekvenser for motorferdsel på land*
– *Konsekvenser for motorferdsel på sjøen*
Rapport 9/2006 *Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for naturmiljø i sjøen*
Rapport 10/2006 *Ytre Hvaler nasjonalpark. Konsekvenser for fiskeri- og havbruksnæringen*

UTREDNINGSPROGRAM

Fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning
14.4. 2005 og 20.1. 2006

Konsekvensutredningen skal omfatte følgende:

Presentasjon av verneplanen

- bakgrunn og mål med verneplanen
- omtale av verneplanen og de ulike alternativene
- forslag til forskrifter
- kart som viser den aktuelle avgrensingen
- beskrivelse av verneplanprosessen
- tidsplan for gjennomføring av arbeidet
- vurdering av behov for arbeidskraft i planleggingsfasen og i forvaltningsfasen

Presentasjon av samfunnsforhold

- framstilling av administrative og demografiske forhold
- eventuelle offentlige eller private tiltak som er nødvendig for gjennomføringen
- kommunale, fylkeskommunale og statlige planer og retningslinjer som berører saken.

Beskrivelse av området og en vurdering av de direkte og indirekte konsekvensene av et vern og av 0-alternativet for miljø, naturressurser og samfunn

Utredningsarbeidet skal forholde seg til utredningsområdet for vern slik det er vist på vedlagt kart (vedlegg), og til 0-alternativet. I utredningsområdet er det foreslått 1 vernealternativ med forslag til vernebestemmelser. Vernebestemmelsene inneholder alternativer på enkelte punkter som skal utredes. Det omtales imidlertid videre som ett alternativ. Tidsperspektivet for utredningen skal minst være fram til et eventuelt vern skal vedtas.

Utredningsalternativene er følgende:

- Alternativ for vern med forslag til vernebestemmelser. Det er utarbeidet ett sett med vernebestemmelser som inneholder alternativer på enkelte bestemmelser

- 0-alternativet er en beskrivelse av forventet utvikling dersom det ikke blir vern etter naturvernloven. For dette alternativet legges dagens situasjon til grunn, det vil si dagens aktivitets-, plan- og vernestatus. Dersom en vet om endringer i for eksempel økonomiske støtteordninger, så skal dette tas hensyn til. I vurderingene av 0-alternativet skal det tas hensyn til de innspillene som kommer på arealbruk i høringen av meldingen og i utredningsarbeidet. Vurderingene bør baseres på kommunale planer, fylkesplaner, konkrete utbyggingsplaner og andre planer eller utredninger som måtte foreligge samt forvaltningspraksis inkl. dispensasjonspraksis. For dagens plan- og vernestatus i området, se vedlegg (viser til gjeldene kommuneplan, fylkesplan, eksisterende verneområder). Redegjøre for dagens forvaltningspraksis. Viktig å få fram hvordan politiske skifter kan føre til endringer. Mulighet for forvaltning gjennom annen sektorlovgivning skal gjennomgås. Tilsvarende arbeid gjøres i forbindelse med Plan for marine beskyttede områder, og dette arbeidet vil være et viktig innspill i vurderingen av hvilke lovverk som bør benyttes. Muligheter for styring gjennom annen sektorlovgivning skal gjennomgås. Dagens system med til dels mangelfull overvåking og oppfølging av ulovlige tiltak, folk som tar seg til rette m.m. skal beskrives.

Temaer for utredning:

Miljø

Landskap

Landskapet skal verdsettes ut fra kriterier som mangfold, helhet, sjeldenhet, sårbarhet og sær-

preg og inngrepsstatus. Viktige utsiktspunkt eller områder skal beskrives. Behov for skjøtsel og vegetasjonskontroll for å opprettholde landskapskvalitetene må beskrives. Denne skildringa sammen med en beskrivelse av den historiske utviklingen og den lokale landskapsforståelsen anses å være tilstrekkelig for å sikre en god beskrivelse av landskapet i utredningsområdet. Temaet skal illustreres med kart og bilder. Med landskapet menes arealer på land og de nære sjøområdene, ikke det undersjøiske landskapet.

- Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet på landskapet i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Gjennomføring: Ekstern utreder eller fylkesmannen

Naturmiljø på land

Utredningen skal gi dokumentasjon av naturverdiene i utredningsområdet, på land. Verdier som er spesielle for dette området skal framkomme. Naturverdiene omfatter viktige lokaliteter for biologisk mangfold (planter og dyr), herunder verdifulle skoglokaliteter og geologi (berggrunnsgeologi og kvartærgeologi). Beskrivelsen skal basere seg på eksisterende rapporter og utredninger (det utarbeides egen liste over aktuelle rapporter vedlegg). På dette grunnlaget skal naturmiljøet verdisettes ut fra kriterier som mangfold, helhet, sjeldenhet, sårbarhet og særpreg.

Eksisterende registreringer og rapporter skal benyttes, enkelte intervjuer med lokale ressurspersoner kan være aktuelt. Behovet for feltarbeid anses som lite.

- Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet på naturmiljøet i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Gjennomføring: Ekstern utreder

Naturmiljø i sjøen

Utredningen skal gi dokumentasjon av naturverdiene i sjøen innenfor utredningsområdet. Verdier som er spesielle for dette området skal framkomme. Naturverdiene omfatter viktige lokaliteter for biologisk mangfold under vann (planter og dyr), herunder også undersjøisk landskap og verdifull geologi (bl.a. løsmasser). Beskrivelsen skal basere seg på eksisterende rapporter og utredninger (det utarbeides egen liste over aktuelle rapporter). På dette grunnlaget skal naturmiljøet i sjøen verdisettes ut fra kriterier som mangfold, helhet, sjeldenhet, sårbarhet og særpreg.

Utredningen skal vurdere konsekvensene av mudring og dumping i dagens omfang for det marinbiologiske naturmiljøet. Dette gjelder mudring aktuelle steder i området og dumping av masser innenfor planområdet.

Eksisterende registreringer og rapporter skal benyttes, enkelte intervjuer med lokale ressurspersoner kan være aktuelt. Behovet for feltarbeid anses som lite.

- Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet på det marine naturmiljøet i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Gjennomføring: Ekstern utreder

Kulturhistorie

Utredningen skal beskrive kulturminner og kulturmiljø i utredningsområdet, i sjøen og på land på en helhetlig måte og få fram det historiske spennet i disse. Den skal klargjøre statusen for kulturminnene og få fram den historiske bruken, herunder tidligere bosetting, dyrking, hogst, fiske og sjøfart. Utredningen skal peke på hvilke kulturminner og kulturmiljøer som trenger aktiv forvaltning for at verdien skal ivaretas og skissere muligheten for slike forvaltningstiltak (herunder restaurering, evt. rekonstruksjon i spesielle tilfeller). Med kulturminner menes automatisk fredete kulturminner og nyere tids kulturminner. Registreringer av kulturminner fra før år 1900 (SEFRAK) samt kommunenes kulturminneregistreringer, fylkeskommunens kulturminneregistreringer, utredning av Kystmuseet Hvaler og av Norsk Sjøfartsmuseum på oppdrag av fylkesmannen m.m gir et godt grunnlag. I tillegg vet flere lo-

kale ressurspersoner mye om områdets historie. Utredningen skal også beskrive dagens kulturutøvelse knyttet til utmarksbruk, fiske, andre næringer og opplevelse av fortid, kunnskaper og levemåte.

- Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet på kulturhistorien og kulturutøvelsen i utredningsområdet på land og i sjøen. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder eller kulturspor som er i ferd med å forsvinne innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser

Gjennomføring: Ekstern utreder

Naturressurser

Landbruk

Utredningen skal beskrive jord- og skogressursene i utredningsområdet, herunder dyrket mark, dyrkbar mark og utmarksbeite, dagens bruk av disse og planer framover. Utredningen skal også beskrive skogressursene i utredningsområdet, herunder produktiv skog, økonomisk utnyttbar skog og vedskog. Virkninger av tiltaket på gårdsturisme eller andre tilleggsnæringer (jf. Landbruk pluss) bør vurderes.

Utredningen foreslås gjort uten nyregistreringer i felt. Befaringer er aktuelt. Landbruksplaner og innspill fra grunneierne vil stå sentralt.

- Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet for jordbruken og beitebruken i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak, herunder endringer i avgrensning og vernebestemmelser, i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over.

Gjennomføring: Ekstern utreder

Fiskeri- og havbruksnæringen

Utredningen skal beskrive fiskeri- og havbruksnæringen i utredningsområdet samt tilknyttet virksomhet på land. Den skal beskrive hva slags næringsfiske som bedrives i området og omfanget av dette, herunder den økonomiske betydningen. De forskjellige fiskemetodenes påvirkning av havbunnen skal beskrives (aktive og passive redskap). Dette skal legges

til grunn for vurderingen av utviklingen i næringen framover og konsekvensene av et vern på fiskerinæringen i området.

Utredningen skal beskrive havbruksnæringen (oppdrett av fisk, skjell dyrking og havbeite) i området samt et realistisk potensiale for denne næringen i nærmeste framtid, herunder påvirkning av havbunnen og næringens økonomiske betydning.

Virkningen av verneforslaget for fiskeri- og havbruksrelaterte næringer på land skal inkluderes i utredningen, inkludert den økonomiske betydningen. For landsiden skal konsekvenser for både mottak og tilvirking, samt distribusjon, vurderes.

Intervju med aktuelle næringsaktører og bruk av eksisterende bakgrunnsdata i næringen er aktuelt.

- Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet for fiskeri- og havbruksnæringen i området. Konsekvensene skal vurderes ut fra dagens fiskeri- og havbruksnæring og mulig fremtidig fiskeri- og havbruksnæring. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet eller til spesielle bestemmelser skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Gjennomføring: Ekstern utreder

Løsmasser og steinmaterialer

Temaet er ikke tatt med i meldingen men foreslås nå på bakgrunn av andre tilsvarende meldinger. Det foregår ikke uttak av løsmasser og steinmaterialer i området i dag men det har vært steinbrudd i området i «gamle dager».

Utredningen skal ut fra tilgjengelig kunnskap beskrive løsmasser og steinmaterialer, herunder malm, industrimineraler, naturstein og pukk i utredningsområdet. Utredningen skal beskrive geografiske områder med interessante forekomster og områder hvor kunnskapen omkring løsmasser og steinmaterialer er mangelfull. Beskrivelsen skal basere seg på eksisterende kunnskap, blant annet fra nasjonale mineralressursdatabaser. Innspill fra prospektører og andre rettighetshavere skal vurderes opp mot kunnskap omkring drift på løsmasser og steinmaterialer generelt og kunnskapen om utredningsområdet spesielt. Det bør tas utgangspunkt i eksisterende virksomhet eller konkrete planer for slik virksomhet. Utredningen skal ikke gå inn på en vurdering av økonomiske

eller tekniske løsninger for utbygging ut over det som framkommer fra aktuelle utbyggere og tidligere utredninger. Det skal ikke foretas nykartlegginger.

- Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og konsekvensene av vernealternativet mot utnyttelse av kjente og økonomisk interessante løsmasser og steinmaterialer som krever anlegg/inngrep i dagen, innenfor utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Gjennomføring: Ekstern utreder

Samfunn

Reiseliv

Det må utredes hvilke konsekvenser alternativene vil ha for reiseliv-virksomheter med aktivitet i området. Vurderingsområdet kan her utvides til virksomhet i hele Hvaler kommune og virksomhet i Fredrikstad som retter seg mot sjøen og den aktuelle skjærgården/kyststrekningen. Utredningen skal ta utgangspunkt i dagens aktivitet og konkrete planer for miljøbasert turisme i området, herunder økonomisk utnyttelse av jakt og fritidsfiske. Videre skal utredningen vurdere mulighetene for miljøbasert næringsutvikling i området.

Utredningen skal også gi oversikt over de tiltak (herunder infrastruktur) reiselivsnæringen anser som viktige i forhold til videre utvikling. Det skal gis en vurdering om planlagt aktivitet i området vil føre til endret aktivitet i regionen. Utredningen skal videre vurdere utviklingsmulighetene for miljøbasert reiseliv for gårdsbruk i området.

Intervjuer med næringsaktører er aktuelt.

- Utredningen skal kort vurdere konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet på reiselivet, miljøbasert næring, hytter og økonomisk utnyttelse av jakt og fiske. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Gjennomføring: Ekstern utreder

Fritidshytter

Konsekvenser for hytteeiere skal utredes. Hytteeiere kan bli berørt som grunneier, eier av bygninger og anlegg og som brukere av området men med hytte utenfor planområdet. Ønsker og planer om aktiviteter i området, herunder antatt utvikling av hyttene bør kartlegges, og hvilke effekter dette kan få for natur, kultur og landskap. Flere steder har det vist seg at opprettelse av nasjonalpark har ført til økt tilstrømming av brukere, og virkningene av dette for områdets verneverdier og kvaliteter samt for lokalbefolkningen bør vurderes.

Utredningen skal gi oversikt over tiltak (herunder infrastruktur) som kan være aktuelt for hyttebebyggelsen i området (veier, vann, kloakk, luftledninger, båtplasser m.v.). Det skal gis en vurdering av planlagt aktivitet og den naturlige utviklingen av fritidsboliger i forhold til tiltaket.

- Utredningen skal kort vurdere konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet på fritidshytter innenfor området. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Gjennomføring: Ekstern utreder

Friluftsliv

Utredningen skal beskrive friluftsb Bruken i utredningsområdet – i sjøen og på land, herunder både dagens betydning og framtidig potensiale. Det skal lages en framstilling av hvordan området benyttes for friluftslivet, deriblant bruken av stier og tilrettelagte områder. Det er viktig å få vurdert hvilken virkning et eventuelt vern vil ha for friluftslivet både på land og på sjøen, og hvilken virkning friluftslivet har på verneverdiene. I tillegg bør det vurderes om det er aktuelt med tilrettelegging for friluftsliv eller aktiviteter enkelte steder. Både det nasjonale, regionale og lokale perspektivet må sikres i utredningen.

Jakt og fritidsfiske betraktes som en friluftslivs-aktivitet, inkludert seljakt som forvaltes i henhold til saltvannsfiskeoven

- Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet på friluftslivet i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak

i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Gjennomføring: Ekstern utreder eller fylkesmannen

Motorferdsel på land og i sjøen

Det skal gis en oversikt over dagens veier i vurderingsområdet og bruken av motorisert transport på land og hvilket behov som antas å komme i framtida. Utgangspunktet er her transport innenfor rammen av motorferdselsloven (0-alternativet) og forslagene til vernebestemmelser. I tillegg vil vi se på hvilke konsekvenser motorferdselen kan få for verneverdiene i området. Det må utredes behovet for bruk og vedlikehold av eksisterende veier innenfor vurderingsområdet og hvilke konsekvenser et vern vil få for disse.

All motorferdsel til sjøs skal beskrives (fiskeflåten, skipsfart, småbåter og fritidsbåter). Det bør skilles mellom nyttetraffikk og fritidsbåter. Dagens bruk må beskrives med omfanget av bruken og hvilke områder som er i bruk for de ulike gruppene. I forbindelse med vernearbeidet kan det være aktuelt med restriksjoner i enkelte områder i form av fartsbegrensninger eller totalforbud for motorisert ferdsele. Slike områder eksisterer allerede for sjøfuglreservater. Dette fremkommer av alternativene. Faren for skipsulykker og konsekvensene av disse for alternativene skal beskrives. Likeledes strandsettingsplasser for skip i forbindelse med ulykker.

- Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og vernealternativet på motorferdselen i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
- Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punktet over. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Gjennomføring: Ekstern utreder

Nærmere undersøkelser

Utredningen skal vurdere behovet for, og eventuelt foreslå, nærmere undersøkelser før et eventuelt vern blir vedtatt. Utredningen skal også vurdere behovet for, og eventuelt foreslå, undersøkelser med sikte på å overvåke og klargjøre de faktiske virkningene av tiltaket.

Sammenstilling

Utredningen skal gjøre en sammenstilling av konsekvensene, og sammenligning og vurdering av alternativene i forhold til konsekvensene og i forhold til relevante planer, målsettinger og retningslinjer.

Tiltakshavers anbefaling

Fylkesmannen skal gi sin anbefaling av valg av alternativ.

Oppfølgende undersøkelser

Tiltakshaver skal vurdere om det er behov for oppfølgende undersøkelser etter at et eventuelt vern er gjennomført.

Vedlegg

Kart med utredningsområdet

Forslag til verneforskrift for vernealternativet med tilhørende kart

Rapporter og utredninger som grunnlag for konsekvensutredningen:

- **Oversikt over gjeldene planer for utredningsområdet**
 - Fredrikstad kommune (vedtatt 19.06.2002)
 - Hvaler kommune (vedtatt 21.04.2004)
 - Østfold fylkeskommune. Grenseløse Østfold. Fylkesplan 2004–2007 (ikke vedtatt ennå)
 - Østfold fylkeskommune. Østfold 2000+. Fylkesplan 2000–2003
 - Østfold fylkeskommune 1992: Kystsoneplan for Østfold. Fylkesdelplan. Juni 1992. 76 s. + karter.
 - Østfold fylkeskommune 1999: Planlegging. Sjøarealene i Østfold. 41 s. Delplan i forbindelse med fylkesplanlegging.
 - Østfold fylkeskommune 2000: NAM-Øst. Sluttrapport. Skjelldyrkingsområder. 38 s. + kart.
- **Naturmiljøet på land**
 - NINA-rapport om skog,
 - FMVA-rapportserie:
 - Rap. nr. 1–2004 «Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad. Verneverdier»
 - Rap. nr. 2–2004 «Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad. Naturfaglige undersøkelser»
 - Rap. nr. 1–1993 «Østfoldlandskap av regional betydning»

- Rap. nr. 9a-1996 «Verdifulle kulturlandskap i Østfold»
- Naturbasen
- **Naturmiljøet i sjøen**
 - Rap. nr. 4–2004 «Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad. Marin flora og fauna»
- **Kulturminner: Registreringer av kulturminner fra før år 1900 (SEFRAK) samt kommunenes kulturminneregistreringer, fylkeskommunens kulturminneregistreringer, utredning av Norsk Sjøfartsmuseum på oppdrag av fylkesmannen**
 - Rap. nr. 3–2004 «Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad. Fagvurdering av kulturminner i ytre Hvaler»

Listen er ikke uttømmende

YTRE HVALER NASJONALPARK

Sammenstilling av innspill Vedlegg til utredningsprogrammet

Innspill til verneplan for Ytre Hvaler nasjonalpark – melding om oppstart

Dette er en sammenstilling av innspill og uttalelser fylkesmannen har mottatt i forbindelse med kunngjøring av oppstart av verneplanarbeidet for Ytre Hvaler nasjonalpark og melding med utredningsprogram for konsekvensutredningen som skal utarbeides i denne forbindelse. Fylkesmannen har mottatt 57 uttalelser. I tillegg er 7 uttalelser til forslag om naturreservat i forbindelse med Oslofjordverneplanen trukket inn i arbeidet med Ytre Hvaler nasjonalpark. Dette arbeidet ble varslet igangsatt i 2002.

I arbeidet med nasjonalparkplanene er det 2 separate prosesser som pågår.

1. Det skal utarbeides konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven. Det skal først fastsettes et utredningsprogram før selve konsekvensutredningen utarbeides. Relevante innspill vil innarbeides i utredningsprogrammet. Forslag til utvidelser av planområdet vurderes i denne sammenheng.
2. Det skal utarbeides forslag til verneforskrift med beskrivelse av verneforslaget og verneverdiene samt et kart med forslag til grense. Det vil i den forbindelse bli tatt kontakt med alle grunneierne og andre berørte med invitasjon til å drøfte grensen på en befaring. Innspill om grensejusteringer og spesielt forslag til områder som foreslås tatt ut av planen vil bli vurdert i denne prosessen.

Nedenfor følger et kort sammendrag av alle uttalelsene der hovedpunktene fremgår. Uttalelsene er systematisert i grupper. Det er kommentert hvordan innspillene vil bli ivaretatt jf. prosessene ovenfor.

Sammendrag

Eiere av fritidsboliger: mange er positive til forslaget men de aller fleste vil at deres eiendom skal være utenfor et verneområde. Mange stiller spørsmål til konsekvensene for fritidsboligene med tanke på fremtidig råderett over bygninger og tomt, mulighet for vedlikehold, utvidelse, standardheving, anlegging av vei, innlegging av vann og kloakk. Usikkerhet om eksisterende rettigheter blir beholdt – parkering, vei, båt plass, bore etter vann, frisiktsoner, hogst m.m.

Grunneiere-landbrukseiendommer: Ønsker at dagens fulldyrka mark holdes utenfor et fremtidig verneområde, tilsvarende med skogområder som skjøttes aktivt eller har drivverdig skog. Forventer at de fortsatt kan ta ut ved, vedlikeholde drenering og grøfter for bakenforliggende arealer, ser problemer med økt ferdsel og parkering/bilkjøring på gårds-skogsveier. Enkelte ønsker mulighet for å legge ut tomter.

Velforeninger, andre lokale grupper: Er positive til forslaget, enkelte ønsker utvidelse av området. Samtidig må eksisterende rettigheter opprettholdes (adkomst til hytter, parkering). Kompensasjon til grunneiere for tap av råderett (utbyggingsmuligheter).

Organisasjoner: Hvaler hytteforening ønsker å delta i rådgivende kontaktutvalg. De fleste organisasjoner er positive men ønsker å sikre rettighetene til sine medlemmer (allmenne retter, jakt&fiske, båtferdsel).

Offentlige etater: Positive til tiltaket (Østfold fylkeskommune, Fredrikstad kommune). Enkelte merknader til utredningsprogrammet. Kystverket foreslår at konsekvensene for all båttrafikk utredes, også nyttetraffikken. Fiskeridirektoratet mener at vern av sjøområdene må gjøres i marin verneplan, nasjonalpark og naturvernloven er uegnet til å verne sjøbunn/store sjøarealer.

Navn	G/Bnr	Innspill	Kommentarer
Offentlige etater			
Østfold fylkeskommune, fylkeskonservator		Ser positivt på arbeidet i relasjon til kulturminneverdier, landskapsmessige verdier og senere års trusselbilde. Presiserer at kartlegging av kulturminner må gjelde både automatisk fredete kulturminner og nyere tids kulturminner. Viser til registreringsarbeid gjort av Kystmuseet Hvaler (Morten Kielland) som et viktig bidrag.	Presisereringen ang. automatisk fredete kulturminner og nyere tids kulturminner innarbeidet i utredningsprogrammet til KU
Østfold fylkeskommune		Savner punkt i utredningsprogram for KU om forholdet til kommunale og fylkeskommunale planer. Viser til at nasjonalparken er nevnt i nye fylkesplanen.	Tas med i utredningsprogrammet til KU
NVE		Ingen merknader til vernearbeidet eller konsekvensutredningen	
Oslofjordens friluftsråd		Ber om at gjengroing/beitebruk vurderes i KU. Sammenlikne områder som blir beitet med andre. Hvilke dyrearter gir best virkning. Nødvendig skjøtsel før beiting. Konflikt mellom beiting/friluftsliv. Forvaltning, drift og skjøtsel av nasjonalpark og friluftsområder må vurderes. Bruken av områdene øker, lengre sesong, bl.a mer avfall allerede fra påske. Hvem har ansvar for skjøtsel og drift. Vurdere tilrettelegging for friluftsliv på land for å styre/ redusere slitasje og konflikter. Behov for kanalisering av ferdselen og merking av stier m.m. Se på interegprosjektene "Nave Nortrail" og "Kystnære vandringsleder". Skulpturparken på Rødshue må vurderes i forhold til nasjonalparken. Infosenter, sanitæranlegg m.m på Storesand bør gjennomgås spesielt. Mest besøkte og mest tilgjengelige badestranda i Hvaler. Vurdere friluftslivets betydning mot reiselivet. Avbøtende tiltak mht å unngå konflikter mellom hytteiere og allmenhetens ferdsel. Motorferdsel på land-parkeringsplassene og adkomstveier til disse har lav standard og betydelig behov for vedlikehold. Vurdere strukturen på P-plasser og tilførselsveier, kapasitet og standard, antall parkeringer, brukerfinansiering. Ønsker ikke at nasjonalparken endrer vilkårene for friluftsliv med fritidsbåter, restriksjoner/ begrensninger må ha et dokumentert behov før endringer gjøres.	Forholdet til gjengroing og beitebruk er omtalt i utredningsprogrammet. Skjøtsel, valg av beitedyr vil bli vurdert i forvaltningsplanen. Konflikt mellom beiting og friluftsliv vil bli vurdert i KU i den grad et vern endrer dette forholdet. Ansvar for forvaltning av nasjonalparker ligger i utgangspunktet hos staten. Det skal utarbeides en forvaltningsplan som nærmere vurderer og gir føringer for skjøtsel, drift, tilrettelegging og oppsyn m.v. I dette arbeidet skal lokale parter trekkes med og delta.
Fredrikstad kommune		Ser positivt på planene. Mener meldingen med KU-program kunne vært mer omfattende og spesifikk.	Utredningsprogrammet gjennomgår endringer som følge av alle innspillene.
Kystverket sørøst		Verneforskriften må ikke være til hinder for vedlikehold og drift av eksisterende og ev. nye sjømerker etc. av hensyn til sikkerheten til sjøs. Må ikke være til hinder for ferdsel og tiltak i statlige fiskerihavner og moloer som krever tillatelse etter havne- og farvannsloven. NP må ikke være til hinder for utbedring av leden fra Vidgrunnen til Øra (Kystverkets handlingsprogram 2006-2015). Mener konsekvensutredningen må inkludere nyttetraffikken. Dagens situasjon må beskrives (type, frekvens, antall), ev. konsekvenser. Nyttetraffikken kan medføre risiko for verneverdiene. Det må redegjøres for oppankringsplasser, nødhavner og strandsettingplasser i området. Kystverket har også ansvaret for annen sjøverts ferdsel f. eks fritidsbåter. Denne gruppen må også inkluderes.	Utredningsprogrammet utvides slik at forholdet knyttet til nyttetraffikken og bruken av farleden også utredes.
Fiskekeri-direktoratet, region sør		Arbeidet med Ytre Hvaler nasjonalpark må sees i sammenheng med marin verneplan for marine beskyttede områder. Mener nasjonalpark er lite egnet til vern av marine forhold. Eventuelle restriksjoner på utøvelse av fiske må utarbeides i forbindelse med marin verneplan.	Fylkesmannen mener naturvernloven med verneform nasjonalpark er egnet til å ivareta også marine verneinteresser. Marin verneplan bør ivareta verneinteresser utenfor nasjonalparkområdet.

Navn	G/Bnr	Innspill	Kommentarer
Statskog		Representerer Opplysningsvesenets fond. Vil avsette tilstrekkelig areal for fremtidig utbygging ved eksisterende bebyggelse for å utnytte VA-anlegg. Foreslår å trekke vernegrensen lengre vekk fra eksisterende bebyggelse ved Prestegårdskogen og Hvileberget. Foreslår at området SØ for naturreservatet på Vadholmen langs vegen mot Storesand holdes utenfor slik at tilretteleggingstiltak kan legges her (WC, dusj, garderobes, utsalgsted) Viktig at opprettelse av nasjonalpark ikke blir til hinder for naturlig bruk av hytteeiendommer innenfor NP. Nødvendig behov for adkomst, vedlikehold og ettersyn må ivaretas.	Forslag om endring av planområdet vil bli drøftet i forbindelse med befaringer/møter med grunneierne.
Organisasjoner			
Hvaler Beitelag		Mener at deres aktivitet bidrar til redusert gjengroing, bevaring av fauna og holder kulturlandskapet åpent. Må kunne ferdes aktivt på beitene (også noe motorisert) for å forsyne dyra med for og vann, vedlikeholde diker og gjerder, finne vann, hente/bringe dyr. Nødvendig med rydding og begrenset hogst, grunneierne må beholde råderetten, utforme gjerder/grinder tilpasset ulike beitedyr, må kunne bearbeide og drifte dyrkbar mark. Oppfordrer til dialog og fleksibilitet.	Disse temaene er inkludert i utredningsprogrammet. Dette vil bli et viktig tema i det videre i arbeidet med verneplanen og utarbeidelse av verneforskrift samt i forvaltningssplanen.
Hvaler nasjonalparks venneforening		Mener det er feil at så mye av planområdet ligger i sjø, en park ligger på land. Større landområder bør inkluderes bl.a Tareholmen, Homlungfjellet og resen av Prestegårdsskogen inkl. planlagte byggefelt II. Arealer innaskjærs hører også naturlig med i en nasjonalpark.	I utgangspunktet er det de ytre deler av skjærgården som er aktuelle jf. St.meld nr.62 (1991-92). Avgrensningen rundt Skjærhalden tettsted vil bli nærmere avklart bl.a med Hvaler kommune. En nasjonalpark kan omfatte både sjø- og landområder.
Hvaler hytteforening		Representerer ca.1800 hytteeiere. Er av den oppfatning at foreningen burde få delta med en representant i utvalget.	Fylkesmannen finner det ikke riktig å utvide rådgivende utvalget men vil kontakte bl.a Hvaler hytteforening for diskusjon av relevante temaer.
Østfold jeger og Fiskerforbund		Nasjonalparken må ikke bli av en slik karakter at den legger restriksjoner som hindrer allmenn bruk.	
Oslofjorden Båteierunion		Ønsker å bli samarbeidspartner i den videre planleggingen. Kan godta plan om fartsbegrensninger i trange farvann men ikke restriksjoner på bruken av området for båtfolk. Ønsker ikke restriksjoner av fiske med fast og vanlig redskap.	Fylkesmannen finner det ikke riktig å utvide rådgivende utvalget men vil kontakte bl.a båtforeningene for diskusjon av relevante temaer.
Norges fritids- og småfiskerforbund		Kan vanskelig se at planen er gjennomførbar. Trenger holdningsendring hos voksne og barn.	
Fortum		Har ikke strømforsyningsanlegg i Hvaler kommune	
Andre			
Steinar Taubøll		Uttalelse ang. motorbåtferdsel i forbindelse med artikkel i Aftenposten	Har fått tilsendt informasjon om motorferdsel på sjøen jf. www.fylkesmannen.no/ytrehvaler
Kristian Flodin		Uttalelse ang. motorbåtferdsel i forbindelse med artikkel i Aftenposten	Se over
Per Mordal		Uttalelse ang. motorbåtferdsel i forbindelse med artikkel i Aftenposten	Se over
Liv Aker		Bruker Viken som havn på seilturer, lurer på om det vil være mulig også i en nasjonalpark, jf. oppslag om motorbåtferdsel i Aftenposten.	
Sigurd Jacobsen	Mottatt melding.	Meldingen er en god start for målsettingen om nasjonalpark. Kunne vært mer ambisiøs ved å inkludere ferskvanns/brakkvannsområdene nord for Kirkøy mot Øra/Gansrød. Løperen vil være en naturlig korridor til en slik utvidelse. Mener hele området vest for hovedvei fra tunnel til rådhuset burde vært inkludert. I dag er det for mye skade på verneskog og forsøk på privatisering av statlig grunn.	Viser til vurdering ovenfor ang. utvidelser av området (Hvaler nasjonalparks venneforening).
Store deler av de foreslåtte sjøområdene vil bli vurdert i forbindelse med marin verneplan.			

Navn	G/BNr	Innspill	Kommentarer
Vesterøy			
Unni Dons/Anna Holwech	49/4 fritidsbolig	Positive til arbeidet med vern for fremtidige generasjoner. Myren nærmest Barmtjern (sydøst) er med. Naturlig at tilgrensende delen av Botten også er med. Stiller seg tvilende til behovet for å verne lavere fjellpartiet under friområdet Risvardefjell. Bør følge grensen til friområdet. Avmerket på eget kart.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Lars N. Mikkelsen	47/275	Antar at hans tomt ikke er med, har ikke fått tilsendt meldingen. (Fått tilsendt kart i ettertid). Er opptatt av tiltak for å hindre gjengroing av kulturlandskap. Dette bør utredes.	Gjengroing av kulturlandskapet er tema i KU
Svein Jahr Glomnes	47/96 tomt Tokollen	Eier også bebygd hyttetomt rett utenfor plangrensen. Anser at eiendomsretten går tapt. Mener tomta ligger i et hytteområde m hytter på tre kanter og 6 (17) hytter innenfor en radius av 100 m (200). Ingen spesielle forhold på denne tomte som tilsier vern, fjell og vanlig furuvegetasjon, ingen spesielle forekomster av jettegryter etc. Vist som snaufjell på kartet, samme forhold som naboene (skog-grønt på kartet). Store tilsvarende arealer er ikke tatt med i planområdet. Korridor satt av mellom egen eiendom og naboens (47/5) for å sikre ferdsel. Grensen går svært nær hytteveggen til egen og nær families hytter. Eier 11 mål, 8 foreslås innlemmet i NP. Ber FM revurdere grensene – ta hele 47/96 ut av forslaget, subsidiært bare mindre del som inngår.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Magne Glomnes	47/255, 254, 233 fritidsbolig/tomt	Er enige i at staten verner arealer som er viktige for almenheten men ikke på bekostning av den enkelte og må erstatte verditap. Har 2 ubebygde tomter i planområdet. Bør tillate begrenset hyttebygging med høyverdig arkitektur som sikrer terrengtilpasning og andre vernehensyn på disse tomtene og lignende arealer.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Etter endelig vernevedtak vil det følge et eerstatningsrettslig oppgjør.
Thomas Knudsen/Kristina Renolen	47/11/31 Fritidsbolig, Bastangen	Ber om at deres hytte holdes utenfor nasjonalparken. Har nylig kjøpt hytta (nov.03) uten at de ble informert om planene	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Denne eiendommen ligger sentralt i området og kan derfor ikke påregnes å bli tatt ut av verneforslaget.
Ann-Mari og Olav Kristiansen	47/8 Barm gård	Har flere utleietomter. Har også to oppmålte ubebygde tomter som de ønsker bebygd for utleie med rett til brygge i Guttormsvauen. Servituttavtaler med OF må opprettholdes. Ønsker fortsatt å kunne ta ut ved (15-20 favner) v. bruk av traktor, renske bekk mot Barmtjern og ta ut vann. Rett til å kjøre til hyttetomter som ligger innenfor planområdet. Mulighet for å gjenoppføre hytter v. brann. Kjøre til sjøbod v Kasebukta ved behov. Ønsker ikke mer trafikk på Barm. Mener skogen blir uegnet for friluftsliv hvis det ikke tas ut ved (gjengroing).	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Forslag om vedhogst, rett til å kjøre til hytter etc. vil bli vurdert i det videre arbeidet med utarbeidelse av verneforslaget og forvaltningssplanen.
Randi Utgård		Nasjonalpark er et bra tiltak. Bør tilrettelegge for tradisjonell bruk av arealene når dette ikke bryter med NP intensjoner. Må utvides til de indre områdene av øyene, konkret Botten-Kalvvauen-Kjerringa-Vauerstranda. Sikre områder for fremtidig opparbeiding av parkering/adkomst.	Kravet om å unngå vesentlige inngrep i en fremtidig nasjonalpark i form av vegger, hytter, boliger m.m gjør vesentlige utvidelser i dette området vanskelig. Betydelig deler av arealet innover på Vesterøy er allerede inkludert i planområdet. Sprøsmålet om adkomst/parkering-sarealer vil bli vurdert i forvaltningssplanen.
Hans Herman Utgård	46/8 landbruk	Påpeker betydningen av skjøtsel, beite og høsting for å holde landskapskvalitetene vedlike. Tidligere tiders intensive bruk preger det landskapet som i dag er verdifullt. Må nedfelles i formålet at skjøtsel og beiting er ønskelig. Vedlagt kart med forslag til grenseendringer- utvidelser for å ta med østre del av Seilø samt vestre del av Papper inkl. Stensdalen, hele Kuvauen, Spjørholmen, Børholmen. Justere plangrensen på Nedre Utgård i samsvar med servituttgrenser innenfor Stangholmen.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. De foreslåtte områdene til utvidelser vil være vanskelig å innarbeide bl.a på grunn av inngrep i form av hytter, vegger m.m. Beiting og skjøtsel av landskapet vil bli sentrale tema i det videre arbeidet med planforslaget og i forvaltningssplanen.

Navn	G/Bnr	Innspill	Kommentarer
Adv.Harald Bjelke Wibye pva Hans Hartvig Seilø	47/7 m.fl land- bruk	Over 80 % av eiendommen blir berørt. Eiendommen blir verdiløs. Har drivverdig skog der skogsdrift vil bli utelukket, ønsker å regulere deler av eiendommen til selveier/festetomter. Foreslår at østre grensen langs Fv 108 Utgårdsveien flyttes vestover samt at vestre grense flyttes østover for å legge ut tomter. Ønsker mulighet til å ta ut skog i Vaugerdalen, eiendommens nordøstre side.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Spjærøy			
Adv. Helge Skaaraas pva Therese Andersen	41/71 Fritidsbolig Spjærøyholmen	Hele tomta ligger innenfor planområdet, ønsker ikke ytterligere restriksjoner innenfor tomtgrensen, ønsker at PBL skal gjelde. Mener at Spjær-kilen ikke har kvaliteter som tilsier bruk av naturvernloven (uten særlig vegetasjon, grunn og leirete), ingen verdi for friluftslivet. Ønsker i samarbeid med grunneier å utvide tomta til ca. 2,5 daa. Ønsker avgrensning av NP rundt tomta	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Anne Margrete Eliassen	43/9,137 Grønnet Bolig utenfor NP	Tar som en selvfølge at de kan utbedre og vedlikeholde privat vei langs Spjærekilen. Veiene er åpne for almenheten for gåing og sykling, har kjetting om sommeren for å begrense bilkjøring. Regner med at dette kan fortsette.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Solveig Brembach p.v.a.fl	43/15 Spjærholmen fritidsbolig	Foreslår endret grense i fig. kart (gårdstunet/ strandsitterplassen tas ut av planen) Arealet er bruksarealer tilknyttet gård og hytter, grunneierne holder grøntområder og vei vedlike, dette benyttes som adkomst for mange flere hytter. Betrakter arealet som innmark. Tilstøtende hytter og gården eies av samme familie.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Strandsitterplassen er et interessant kulturminne.
Spjærholmen vel v/Lars-Fred Børja		Peker på adkomsten til området fra leid parkering, gangsti, kommunal bro, og gangsti videre gjennom gårdstunet. Regner med at vern ikke vil endre dette, ønsker ikke motorisert ferdsel i framtida.	Gangsti/gangbro kan benyttes som tidligere. Vil bli underrettet om de videre planene.
Bjørn Stenseth p.v.a.fl	7 fritidsboliger Kjelvika-Makrelltangen/ Herregårdsdammen	Ønsker de 7 eiendommene utenfor NP. Innskrenking i råderetten for eierne. Ønsker at eiendommene holdes utenfor ev. nasjonalpark. Vil søke kompensasjon hvis de opprettholdes innenfor NP. Området rundt er lite benyttet av andre, lite brukelige strender og båtplasser for ilandstigning.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Etter endelig vernevedtak vil det følge erstatningsrettslig oppgjør.
Asmaløy			
Knut Western	37/106 tomt	Forutsetter videreføring av tinglysninger om veirett, rett til å kjøre bil helt fram, båtferste. Mulighet for å bore etter vann, tilkobling til offentlig VA-nett. Mulighet for inngjerding av bebyggelsen i tilfelle beiting. 3 av 6 tomter i nær familie bebygd, ønsker mulighet til å fullføre familietunet. Har vært orientert om naturreservatplaner tidligere. Reagerer på at eiendommene går fra øyer i NR til del av NP.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Tor Western	37/95 fritidsbolig	Har veirett til hytta og ønsker å kunne kjøre frem etter hvert. Hvis dette ikke blir mulig må parkering sikres andre steder. Håper vannrett og båtferstrett opprettholdes. Har spørsmål om muligheter til utvidelser, tilknytning til off. vann og kloakk, gjenoppbygging v. brann og begrensninger i bruken av egen tomt	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Jan Olav Aarflot	Viker Vel	Er glad for arbeidet som er igangsatt. Ønsker utvidelser der arealer mellom planområdgrensene og tettbebyggelsen inkluderes bl.a rullesteinsområder. Dette gjelder alle områder utenfor byggeområdene i reguleringsplanen for Viker. Må gis nødvendig kompensasjon til grunneierne.	De foreslåtte utvidelsene vil bli vurdert i det videre arbeidet med verneforslaget. Etter endelig verneforslag til det følge et erstatningsrettslig oppgjør.
Einar Helgesen	35/6 gård	Delar av innmark-beite og dyrkingsområder er innenfor, likeså noe skog som er næringsgrunnlag for vedhogst. Foreslår avgrensning (vedlagt kart) slik at skogområder og dyrka mark holdes utenfor slik at konsekvensene for fremtidig jordbruk blir minimal. Veier med adkomst til hjemmelshavere og andre deler av eiendommen må beholdes. Nødvendig rydding må opprettholdes, ikke bånd på bruk av redskap eller motorisert ferdsel til dette.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.

Navn	G/Bnr	Innspill	Kommentarer
Jan Aa. Baumann	36/68,71,87,88 fritidsbolig, tomter	Ber om at det vurderes å fremskaffe erstatningstomter for ubebygde parseller. Hytta ligger like utenfor men er berørt pga rettigheter til tomta (båtfeste, veg m.m)	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Det er neppe aktuelt å fremskaffe erstatningstomter for ubebygde parseller. Innspillet for øvrig vil bli vurdert i det videre arbeidet med verneforslaget.
Ingrid Rusten	36/84 fritidsbolig Landfasten	Mener nasjonalpark er forenlig med eksisterende bruk av fritidseiendommer i området. Har vært orientert om naturreservatplaner tidligere. Opplyser om tinglyste rettigheter, disse må beholdes v.vern.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Barbro Torbjørnsen/ Ragnar Bjørck		Ønsker utvidelser av området – Fugletangen sørøst på Asmaløy. Vedlagt kart med inntegning. Svaberg, klover, saltvannseng med mange arter, hoggorm og buorm er observert, mange fuglearter.Gammel hvalertuften komplett m. båtopptrekk. Stenhoggervirksomhet, rullestensmorene.	De foreslåtte utvidelsene vil bli vurdert i det videre arbeidet med verneforslaget.
Unni Nilsen v/adv. Jon Erik Holm	35/2 fritidsbolig	Har vært orientert om naturreservatplaner tidligere. Viser til tidligere anmodninger om befaring for å drøfte avgrensning. Ber om befaring for så å komme med bemerkninger.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Bjørn Reinertsen m.fl	35/7 landbruk	Har forstått at det ikke er fastlagt endelig grense. Ønsker å påvirke dette. Mener det er områder på eiendommen som bør benyttes til næring/boliger/fritidsboliger uten at det er til hinder for å sikre friluftsområder for almenheten. Ber om befaring.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Sigvald Hagen	Landfasten, fritidsbolig	Har tinglyste rettigheter som i hovedsak ønskes videreført; parkeringsplasser, 2 båtplasser med lagerplasser, brønnrett, rett til å gjere inn tomte ved ev. beite (spesielt nærområdet til hytta), veirett som nå (transport ved vedlikehold etc.), mulighet for utvidelse jf. kommuneplanens str.begrensning. Ber om avklaring ang. gjenoppbygging ved brann og ev. endret lokalisering.	Innspillet vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Synnøve Sandvik pva Aase Sandvik	Hytte 3254 Huser fritidsbolig	Er positiv til at området vernes, bekymret for egen situasjon dersom det blir nasjonalpark. Ønsker å beholde bilvei, rett til båtplass. Stiller spørsmål til mulighet for utvidelser, bore etter vann, gjenoppbygging etter brann. Kan hyttetomta holdes utenfor forslaget? Ber om at deres rettigheter ikke blir forringet ved opprettelse av nasjonalpark.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Harald Norløff p.v.fl	35/187, 254, 164, 253, 166	En tomt 35/166 ligger trolig innenfor forslaget. Foreslår at denne holdes utenfor verneområdet. Har veirett i skjøtene og parkering på arealer henvisst av grunneier. Ønsker å beholde dette som i dag. Veie benyttes ved bygging/vedlikehold (traktor). Ber om å bli underrettet når endelig grenser skal gås opp.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Kirkøy			
Fredrik og Ulla Ystehede	f.86 fritidsbolig Grønne bakke	Foretrekker at dette feltet blir liggende utenfor nasjonalparken- Lurer på hvorfor disse er innenfor når grensen er trukket utenfor andre fritidsboliger i nærheten. Viser også til rettigheter til å felle trær, utbedring av båtplasser, mulighet for utvidelser etc. Foreslår at grensen endres til toppen av skråningen og ikke bakenfor i skogen.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Randi og Leif Ervik	23/131, 135, 137, 141, 151 fritidsbolig	Ønsker at grensen trekkes nærmere stranda og i hvertfall lengre vekk fra oppførte bygninger etc. på eiendommen	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Henning Østby	23/45	Bakerste delen av eiendommen er sandslette uten vegetasjon – MÅ denne innlemmes i nasjonalparken?. Økt trafikk som følge av nasjonalpark kan gi grunnlag for kioskvirksomhet. Foreslår at slik virksomhet ikke er i strid med vernehensikten. Mener at i den grad kommersiell aktivitet er tillatt så er dette grunneiers rettighet.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Ole Chr. Og Anne Berit Storrød	23/10 landbruk	Er skeptisk til foreslåtte grensene. Dette vil legge betydelig restriksjoner på bruk og ressursutnyttelse av eiendommen. Ber om befaring og ny vurdering av grensene.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.

Navn	G/BNr	Innspill	Kommentarer
Herføl			
Rognhavnfelles-skapet v/Erling Kofstad	sameie	Er positive til opprettelse av nasjonalpark. Er opptatt av det ulovlige sauebeitet som foregår på Herføl, trussel mot unik flora på Svanetangen. Stiller spørsmål om man vil tillate beiting i en nasjonalpark. Mener beitedyr tilgriser friluftsområde og ødelegger øyas spesielle natur. Ønsker at beiteretter og andre antikverte servitutter avskipes.	Innspillet vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Peder Lassen-Urdahl	30/158, 165 fritidsbolig tomt	Ønsker forklaring på hvorfor eiendommen er innenfor NP som 1 av tot.4 fritidsboliger på Herføl. Kan ikke se at det er verdier av interesse for almenheten eller verneverdier på eiendommen	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Petter Kristoffersen p.v.a.fl	0/158,165,174, 176,177,155 fritidsbolig	Vil ikke akseptere innskrenking i råderetten over eiendommene. Foreslår at grensen trekkes utenom eiendommene (vedlagt kart). Felles brygge med opplagsplass er ikke inntegnet på kartet. Ønsker befaring.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget.
Heid Stranden Alstad	30/190 fritidsbolig	Registrerer at felles flytebrygge for 9 hytteiere ikke er inntegnet på kartet til tross for at den er oppført etter tillatelse fra kommunen	
Kåre Myklebust	Herføl gård	Ber om forståelse for at uttalelse blir forsinket pga strømstans	
Lauer			
Odd H. Eriksen	Søndre Lauer fritidsbolig	Feil å benevne øya som ubebygd. Fritidsbebyggelse for 3 familier. Vernerarbeidet må ikke redusere eiendommens verdi som feriested. Lurer på hvorfor ikke alle Lauerøyene er inkludert. Ønsker informasjon om muligheter for vedlikehold/fornyelse av bygninger og hvilke rettigheter grunneiere vil ha før/under/etter iverksettelse av verneplan.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert i det videre arbeidet med verneforslaget.
Tidligere innspill til reservat-planer			
Kari og Henning Sørum	47/11 Bastangen fritidsbolig	Har kommet med innspill 23/8-02 til reservatforslag. Viser også til servituttavtale med OF, mener erstatningen den gang ikke gjenspeiler samfunnsendringene og verdistigningen på denne typen arealer. Har hogd ved/tømmer i skogen på Bastangen jevnlig, tatt ut skjellsand på B-tangen, sand på Sandholmen. Grunneiere har fra gammelt av retten til drivved. Benyttet tang og tare til for og gjødsel før. Husdyrbeiting på Sandholmen. Birøkt med flytting av bikuber til røsslyngtrekket på B-tangen. Ikke vært notfiske fra land etter 1930. Det er målt opp og festet bort 14 hyttetomter, 10 er bebygd hvorav 1 tilbakeført til grunneier. Tomtebesittere har rett til vei over grunneiendommen hvis nødvendig og rett til å grave brønn. De har også adgang til stranda og mulighet til molo i Vestre kilen. Totalt 17-18 båtplasser i området. Ønsker fortsatt å gjennomføre aktiviteter som nevnt ovenfor, bl.a vedlikeholde vei for transport til hytter, bikuber og hogst i skogen bl.a ved til hyttene og eget bruk. Ønsker å sikre seg muligheten for å sette opp driftsbygning for lagring av ved og utstyr. Et vern må ikke hindre et fremtidig beite på Sandholmen. Tapt mulighet for å tat ut stein og grus må erstattes. Vil ha mulighet for å kunne benytte båt til transport av utstyr og redskap til drift av eiendommen. Også hytteierne bruker båt til transport, deres muligheter til brygger/molo må ivaretas. Ønsker mulighet for utbygging av 2 ubebygde tomter utenfor 100-m-beltet eller at disse erstattes.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.

Navn	G/Bnr	Innspill	Kommentarer
Knut Ramberg pva flere	Gnr. 37 og 38 m.fl brn, Asmaløy	Har kommet med innspill 2/9-02 til reservatforslag. Arealene er eller har vært klausulert av OF. Ytterligere vern anses unødvendig. Stordiket spesielt nevnt i Utskiftningsprotokollen mht ansvar og plikter. Dette ansvaret må overføres til miljøvermyndigheten ved et vern. Vil kreve erstatninger og krever å få delta på befaringer. Ang. 38/1,3,7 Evigvarende klausul med OF. Arealet har vært brukt til beiting, jakt, tangrett og vraking. Ang. 37/5 Selvstendig småbruk med bo- og driveplikt. Deler av arealet er beitemark og innmark. Har også vært husmannsplass her som er tenkt gjenoppført. Reguleringsplan for parkeringsplass som ikke er gjennomført. Grunneier har ønske om å etablere bolig-tomter langs fylkesvei 493. Ber om at innmark, plass til husmannsbolig og arealer til boligbygging holdes utenfor forslaget. Forventer erstatning for tap av beiterett, jakt, tangrett, vraking og uttak av sand og grus.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Adv. Jon Erik Holm pva Unni Nilsen	35/2 Vadholmen, Asmaløy fritidsbolig	Har kommet med innspill 28/10-02 m.m til reservatforslag. Synes omfanget av inngrep fortsatt er uavklart. Ønsker befarung for å avklare omfanget av inngrep og redegjøre for klientens ønsker.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Siri Thoresen Heed	36/26 Landfasten fritidsbolig	Har kommet med innspill 25/9-02 til reservatforslag. Ønsker mulighet til å kunne frakte ut materialer og andre tunge saker på eksisterende kjerrevei. Ønsker å kunne fjerne gamle trær og busker på tomte. Regner med fortsatt å kunne bruke båtplass i Flaskebukta. Ønsker å kunne brenne bål av og til (ca. hvert 3. år, før 15 april) i følge generelle bålregler. Håper ev. fremtidig utbygging kan skje i tråd med kommunens praksis. Er for øvrig positiv til planene.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Olav Rusten	36/84 Landfasten fritidsbolig	Har kommet med innspill 17/9-2004 til reservatforslag. Vil gjerne beholde et område rundt hytta utenom verneforslag. Tinglyste rettigheter som adkomst, parkering, rett til båtfeste og brønn er uunnværlige.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Halvor J. Norløff pva flere	35/166 m.fl fritidsbolig	Har kommet med innspill 20/9-02 til reservatforslag. Veiforbindelsen ligger innefor forslaget men ikke tomtene. Ønsker å kunne fortsette å bruke veien til transport av maetiale for vedlikehold etc., tomteskjøtet gir veirett. Har tillatelse til parkering på grunneiers eiendom ved siden av offentlig parkeringsplass.	Grunneiere og berørte hytteiere vil bli kontaktet bl.a for å drøfte avgrensning av nasjonalparkforslaget. Innspillet for øvrig vil bli vurdert ved utarbeidelse av verneforslaget.
Marit Sørli	35/225 ubebygd	Tomten ikke på kartet, ikke oppmålt?, dårlig beskrevet beliggenhet, trolig utenfor	
Tillegg. Uttalelser som har kommet etter 6.10.2004			
Fredrikstad EnergiNett AS		Har behov for å drifte, vedlikeholde og om nødvendig utvide fordelingsnettet. Har kabler, nettstasjoner og luftlinjer i området. Har leveringsplikt, kan bli behov for forsterkninger/nyanlegg og nødvendig med motoreferd- sel. Bør se spesielt på strømforsyningen i KU.	Utredningsprogrammet utvides slik at forhold knyttet til strømforsyning blir vurdert
Ulf Hjardar		Foreslår utvidelser av området i øst til å omfatte Sekken opp til Kattholmen. Dette begrunnes med mange kulturminner, maritime landemerker og historiske steder i grenseområdet.	I utgangspunktet er det de ytre deler av skjærgården som er aktuelle jf. St.meld nr.62 (1991-92). De foreslåtte områdene og beskrevne verdiene gjelder kulturminner i større grad enn naturverdier som verneområder etter naturvernloven skal ivareta.
Hvaler Jeger- og fiskerforening		Uttalelsen mottatt 14.02.2005. Ønsker ikke restriksjoner på jakt, fiske og friluftsliv for sine medlemmer og allmenheten. Mener at jakt og fiske ikke er trussel mot biologisk mangfold i naturen men benyttes som positive verktøy i norsk naturforvaltning. Regner med at friluftsliv generelt, båttrafikk og fartsgrenser regulere uavhengig av nasjonalpark.	I utgangspunktet foreslås det at jakt og fiske fortsatt skal være tillatt etter respektive særlover. Det kan være aktuelt å foreslå mindre områder med jaktforbud i konsekvensutredningen.

FORSLAG TIL VERNEBESTEMMELSER FOR KONSEKVENsutREDNINGEN

Ytre Hvaler nasjonalpark

Godkjent av Direktoratet for naturforvaltning 14.04.2005 til bruk i konsekvensutredning

Fylkesmannen foreslår ett sett med bestemmelser. På noen få områder har vi alternative bestemmelser eller tillegg (kolonnen til høyre). *Fylkesmannen har noen kommentarer til vurdering av enkelte bestemmelser. Dette står i kursiv.*

Konsekvensene av et vern skal i konsekvensutredningene vurderes på grunnlag av et sett med mulige bestemmelser for et eventuelt verneområde. Dette skal få frem virkninger og konsekvenser et vern kan få på de forskjellige deltemaene.

Forslag til alternative bestemmelser

Fastsatt ved kongelig resolusjon avmed hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 3, jfr. § 4 og §§ 21, 22 og 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

Forslag	Alternative bestemmelser <i>Generelle kommentarer i kursiv</i>
§ 1 AVGRENSNING Verneområdet berører følgende gnr/bnr: Hvaler kommune: Fredrikstad kommune: Nasjonalparken dekker et totalareal på ca. 354 km ² . Grensene for nasjonalparken fremgår av vedlagte kart i målestokk 1:100.000 (eller større), datert Miljøverndepartementet.....20..... De nøyaktige grensene for nasjonalparken skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes. Forskriften med kart skal oppbevares i Hvaler og Fredrikstad kommuner hos fylkesmannen i Østfold, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet	<i>Oversikt over berørte eiendommer følger ikke saken ved oversendelse av KU-program.. Kart i forbindelse med KU-program er ikke i målestokk 1:100 000</i>
§ 2 FORMAL Formålet med Ytre Hvaler nasjonalpark er å: bevare et stort og relativt urørt naturområde ved kysten i sørøst-Norge bevare et undersjøisk landskap med variert bunntopografi bevare økosystemer på land og i sjø med naturlig forekommende arter og bestander, kystlandskap med sjøoverflate og havbunn med korallrev, hard- og bløtbunn Sikre muligheten til opplevelse av natur og landskap gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv	
§ 3 VERNEBESTEMMELSER	
1. Landskapet og sjøbunnen	
1.1 Vern mot inngrep i landskapet og på sjøbunnen	
a) Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, brygger, andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, graving, utfylling og henleggelse av masse, uttak av masser, mudring og dumping av masser, sprengning og boring, bryting eller fjerning av stein, blokker, mineraler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, sjøkabler, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende b) Bålbrenning på bart fjell er forbudt	

Forslag	Alternative bestemmelser <i>Generelle kommentarer i kursiv</i>
<p>1.2 Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:</p> <p>a) vedlikehold av bygninger, brygger og gjerder i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasset landskapet</p> <p>b) vedlikehold av stier, bruer, skilt og veier i samsvar med forvaltningsplanen</p> <p>c) vedlikehold av navigasjonsinstallasjoner på sjøen og etablerte sjøkabler, luft- og jordledninger</p> <p>d) vedlikehold av eksisterende grøfter og drenering, herunder grøfter og drenerer som drenerer arealer utenfor nasjonalparken, i samsvar med forvaltningsplanen</p> <p>e) vedlikehold av nødvendige fortøyningsbolter for fiskebåter og fiskeredskaper</p>	
<p>1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:</p> <p>a) ombygging, riving og flytting av bygninger samt mindre tilbygg</p> <p>b) gjenoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann eller naturskade</p> <p>c) bygging av enkle brygger og bruer og legging av klopper</p> <p>d) oppsetting av skilt og merking av nye stier</p> <p>e) oppsetting av gjerder</p> <p>f) oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner for å trygge sjøverts ferdsel</p> <p>g) grøfting og drenering som er nødvendig for å holde jordbruksmark i hevd</p> <p>h) montering av nye fortøyningsbolter for fiskebåter og fiskeredskaper</p>	
2. Plantelivet	
<p>2.1 Vern av plantelivet.</p> <p>Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker og trær, skal vernes mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.</p>	
<p>2.2 Bestemmelsen i 2.1. er ikke til hinder for:</p> <p>a) beiting på arealer i henhold til forvaltningsplanen</p> <p>b) bruk av nedfalt trevirke i forbindelse med lovlig bål på stedet</p> <p>c) plukking av bær og matsopp</p> <p>d) plukking av vanlige planter til privat bruk</p> <p>e) skånsom skjøtsel og beplantning rundt hytter jf. forvaltningsplan</p> <p>f) fjerning av død tang til eget bruk</p>	
<p>2.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:</p> <p>Hogst av trær og busker jf. forvaltningsplanen</p>	Hogst av ved til eget bruk
<p>2.4 Regulering av beite.</p> <p>Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift regulere beiting som kan skade eller ødelegge naturmiljøet.</p>	
3. Dyrelivet	
<p>3.1 Vern av dyrelivet.</p> <p>a) Dyrelivet på land og i sjø, herunder hi, reir, hekke-, yngle og gyteplasser er fredet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i sjø er forbudt.</p> <p>b) I områder med restriksjoner på sjøbunnen (se kart med sone A) må det ikke iverksettes tiltak som kan påføre organismer og strukturer på havbunnen skade, som f.eks. oppankring, bunnskraping, bunn garn, bruk av fiskeredskaper som slepes under fiske og som i den forbindelse kan berøre bunnen. Opplistingen er ikke fullstendig. Oppankring for å fortøye mot land er tillatt.</p>	
<p>3.2 Bestemmelsen i pkt 3.1 er ikke til hinder for:</p> <p>a) fiske med lett trålutstyr etter reker og sjøkreps på dyp større enn 60 m unntatt i sone A.</p> <p>b) fiske etter andre arter med aktiv redskap som ikke kan påføre organismer og strukturer på havbunnen skade.</p> <p>c) fiske med fast redskap.</p> <p>d) jakt etter lov om viltet unntatt i sone B</p> <p>e) fiske etter lov om laksefisk og innlandsfisk</p> <p>f) seljakt etter lov om saltvannsfiske</p>	
4. Kulturminner	
<p>4.1 Vern av kulturminner</p> <p>Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.</p>	
<p>4.2 Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til:</p> <p>Restaurering og skjøtsel av kulturminner</p>	
5. Ferdsel	
<p>5.1 Generelt om ferdsel</p> <p>All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.</p>	
<p>5.2 Organisert ferdsel</p> <p>a) Bestemmelsene i denne forskriften er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.</p> <p>b) Annen organisert ferdsel kan skje etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsplanen skal vise når organisert virksomhet krever særskilt tillatelse.</p> <p>c) Teltning i inntil en uke sammenhengende på samme plass er tillatt på Akerøya og Storesand på nærmere angitte områder jf. forvaltningsplanen. For øvrig tillates teltning inntil 2 døgn.</p>	
<p>5.3 Sykling og bruk av hest</p> <p>Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier eller traseer som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.</p>	

Forslag	Alternative bestemmelser
	<i>Generelle kommentarer i kursiv</i>
<p>5.4 Regulering av ferdsel All ferdsel forbudt i perioden 15. april –31. juli av hensyn til hekkende sjøfugl på følgende holmer med sjøareal avmerket på kart som sone C: Skjellholmen, Kobbarnaglen, Kvernskjær, Alne, Tangen (del av Tisler), Store Ølbergholmen, deler av Akerøya, Møren, Heia (Hvaler), Nordre Søster, deler av Søndre Søster (Fredrikstad) i perioden 15. mai–15. juli av hensyn til sel (kasteplasser) i følgende områder med sjøareal avmerket på kart som sone D: Storeribba, Kuskjær, Flatekollen, Kollen, Skjærsribba, Kolleribba Ferdsl ved utøvelse av fiske i samsvar med gjeldende lovverk for mantallsførte yrkesfiskere og registrerte laksefiskere med fast redskap er unntatt fra forbudet.</p>	<p>All ferdsel forbudt i perioden 15.april –31.juli av hensyn til hekkende sjøfugl og kasteplasser for sel på følgende holmer med sjøareal avmerket på kart som sone C og D: Skjellholmen, Kobbarnaglen, Kvernskjær, Alne, Tangen (del av Tisler), Store Ølbergholmen, deler av Akerøya, Møren, Heia, Store-ribba, Kuskjær, Flatekollen, Kollen, Skjærsribba, Kolleribba. (Hvaler), Nordre Søster, deler av Søndre Søster (Fredrikstad). Ferdsl ved utøvelse av fiske i samsvar med gjeldende lovverk for mantallsførte yrkesfiskere og registrerte laksefiskere med fast redskap er unntatt fra forbudet. <i>Fylkesmannen foreslår at det vurderes om hele bestemmelsen skal ha samme formulering som sjøfuglreservatene. Avgrensning av perioden til 31.juli (alternativt 15.juli) vil følge prosessen med å endre fredningsperioden for alle sjøfuglreservatene i Oslofjorden og skal ikke vurderes i nasjonalparkfor-slaget. Eksisterende sjøfuglreservat oppheves.</i></p>
<p>Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.</p>	
<p>5.5 Generelle unntak for ferdsel Bestemmelsene i punkt 5.4 gjelder ikke nødvendig ferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyn og forvaltningsoppgaver.</p>	
6. Motorferdsel	
<p>6.1 Forbud mot motorferdsel a) Motorferdsel er forbudt på land, på is og i lufta under 300 meter. b) I en sone på 100 m fra land er høyeste tillatt hastighet 5 knop (sone E- alt.1).</p>	
<p>6.2 Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for: a) Motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver b) Motorferdsel i forbindelse med yrkesfiske</p>	
<p>6.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Øvingskjøring til formål nevnt i pkt 6.2 Bruk av motorkjøretøy for vedlikehold av beiter, gjerder, drenering/grøfter, vedhogst o.l. Bruk av luftfartøy eller bruk av kjøretøy på lovlig etablerte veier for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter og andre bygninger, klopper o.l.</p>	<p>Bruk av beltegående «elgtrekk» til uttransport av elgslakt</p>
7. Forurensning	
<p>7.1 Forbud mot forurensning All bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet er forbudt. Avfall skal tas med ut av området eller legges i godkjente søppelkasser. Det er forbudt å tømme septik/kloakkvann i sjøen.</p>	
<p>7.3 Støy Bruk av vannskuter er forbudt Bruk av motordrevet modellfly, modellbåt, motorisert isbor o.l. er forbudt</p>	
§ 4 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER	
<p>Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.</p>	
§ 5 FORVALTNINGSPLAN MV	
<p>Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon osv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning. Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet.</p>	
§ 6 FORVALTNINGSMYNDIGHET	
<p>Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for verneforskriften.</p>	
§ 7 RÅDGIVENDE UTVALG	
<p>Forvaltningsmyndigheten kan opprette et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet.</p>	
§ 8 IKRAFTTREDELSE	
<p>Denne forskrift trer i kraft straks.</p>	

9.3 Kart

Følgende kart følger som vedlegg til verneforslaget:

- **Temakart:**

Temakartene er tre kart som viser utsnitt av verneområdet med eiendomsgrenser.

Ortofoto (flyfoto) som bakgrunn. Målestokk 1:20 000.

– Vesterøy

– Spjærøy, Asmaløy og Akerøya

– Kirkøy, Herføl, Lauer og Tisler

- **Vernekartet:**

Kartet ligger i egen lomme i omslaget, og viser verneforslaget i målestokk 1:50 000.

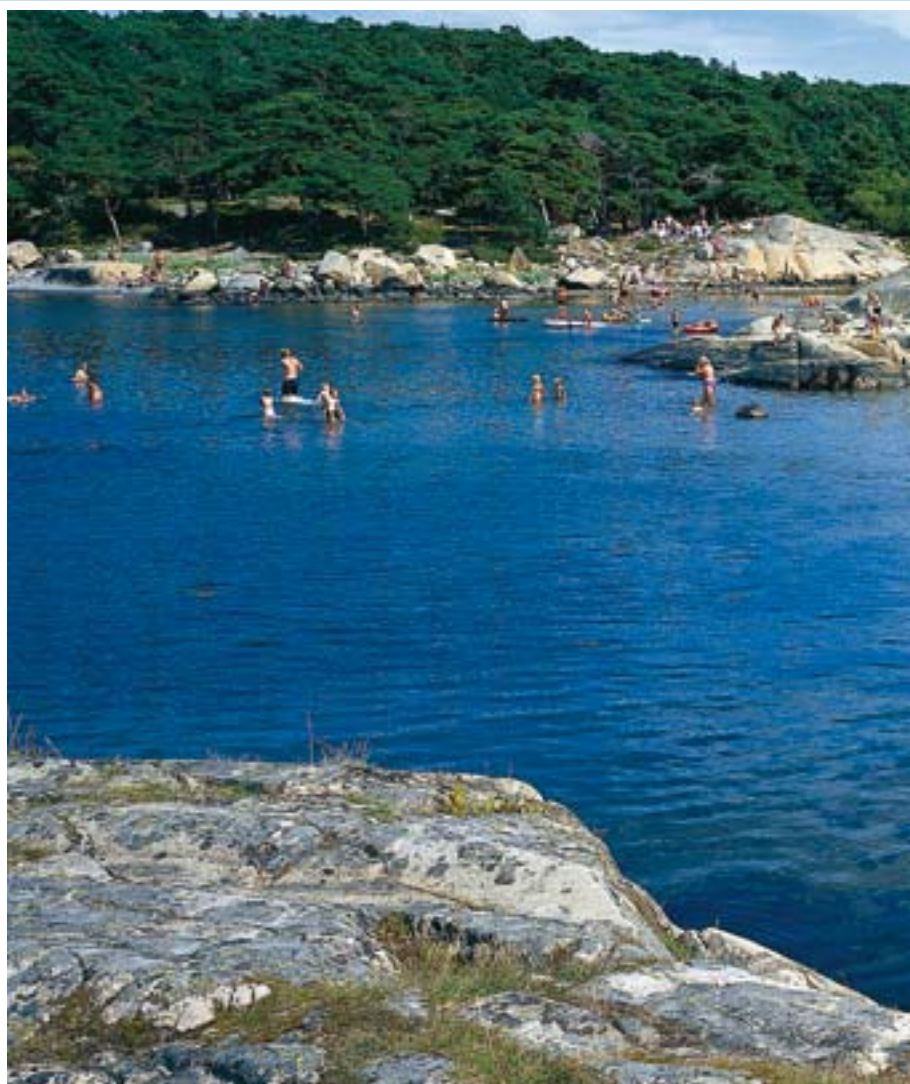
Fylkesmannen i Østfold

Postadresse:
Statens hus
Postboks 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Vogtsgate 17

Telefon: 6924 7000
Telefaks: 6924 7101

E-postadresse: postmottak@fmos.no
Internett: www.fylkesmannen.no/ostfold

Verneforslag - Vesterøy Ytre Hvaler Nasjonalpark

UTM-rutenett i Euref89, sone 32
Kartgrunnlag: Ortofoto Østfold 2003, FKB-Norge Digitalt
Tillatelsesnummer: GV-L-01
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Østfold, mars 2007
Fylkesmannen i Østfold, mars 2007

Tegforklaring

- Verneforslag
- Sone-A område med restriksjoner på sjøbunnen
- Sone-C sjøfugl (ferdselsforbud 15.april-15.juli)
- Sone-E fartsbegrensning 5 knop
- Bygg
- Eiendomsgrenser

1:20 000

0 250 500 1 000 Meters

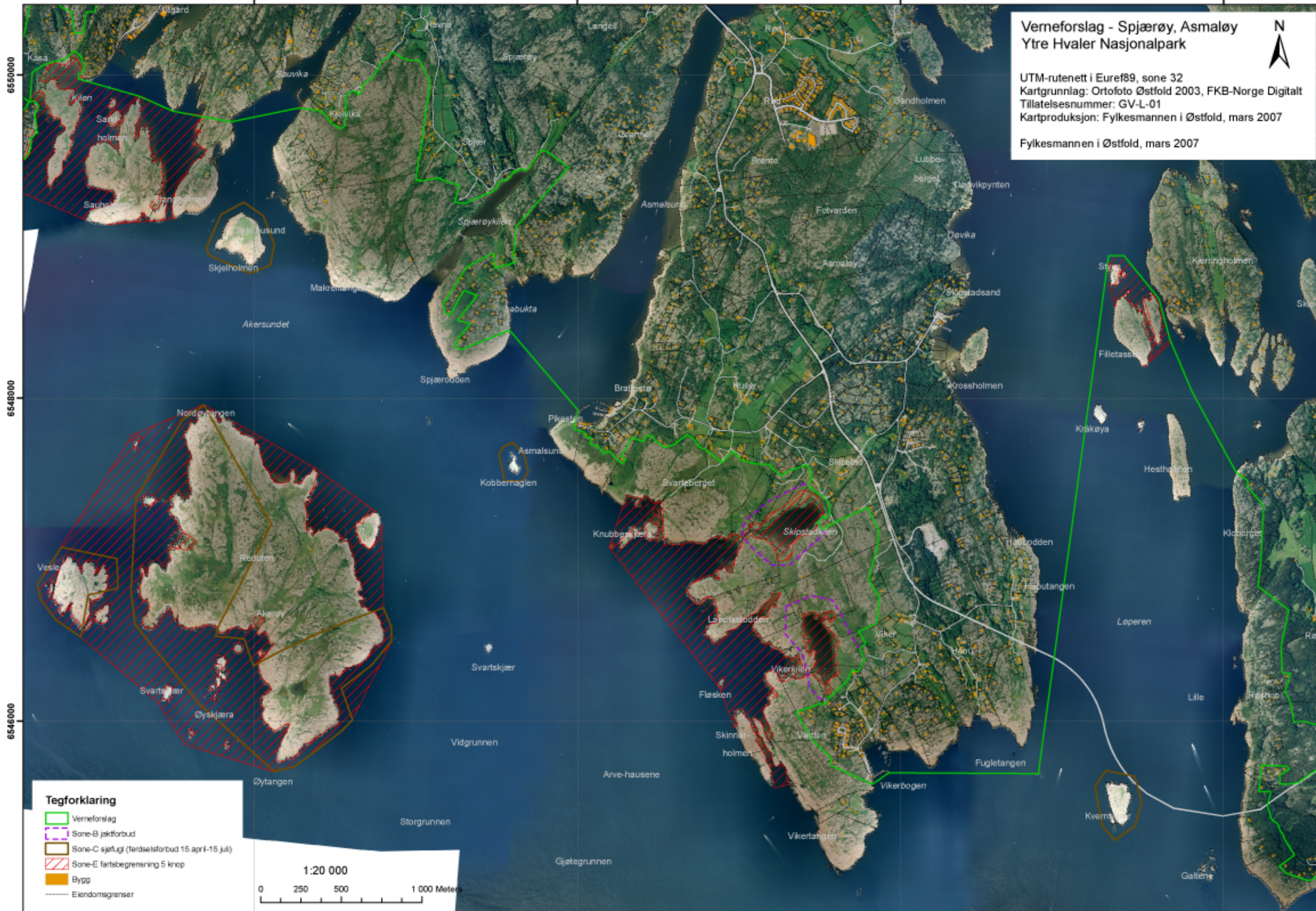
Basgrunnene

608000

610000

612000

614000

614000

616000

618000

Verneforslag - Kirkøy, Herføl, Tisler Ytre Hvaler Nasjonalpark

UTM-rutenett i Euref89, sone 32
Kartgrunnlag: Ortofoto Østfold 2003, FKB-Norge Digitalt
Tillatelsesnummer: GV-L-01
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Østfold, mars 2007

Fylkesmannen i Østfold, mars 2007

Tegforklaring

- Verneforslag
- Sone-A område med restriksjoner på sjøbunnen
- Sone-C sjøfugl (ferdselsforbud 15.april-15.juli)
- Sone-E fartsbegrensning 5 knop
- Bygg
- Eiendomsgrenser

6546000

6544000

6542000

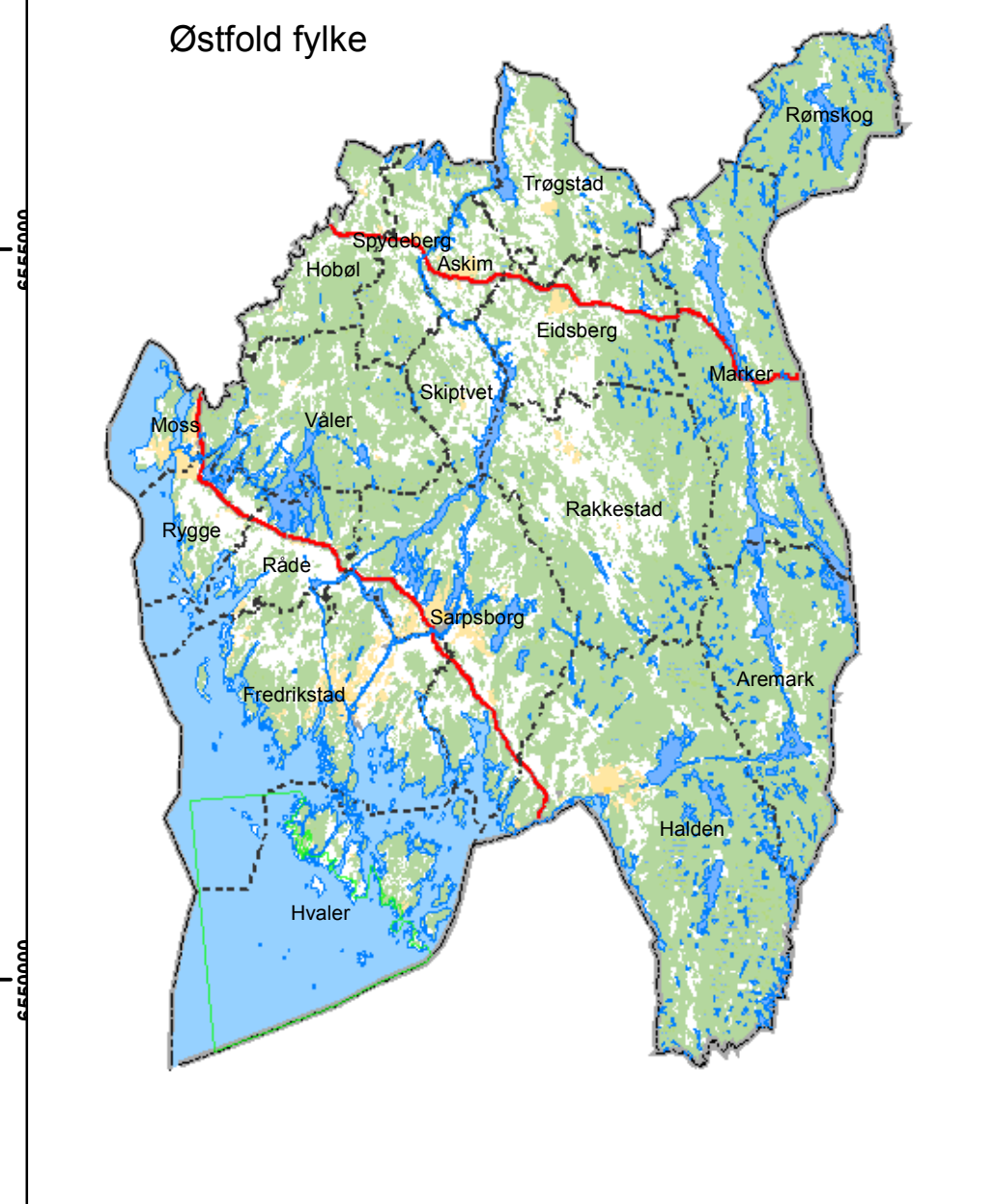
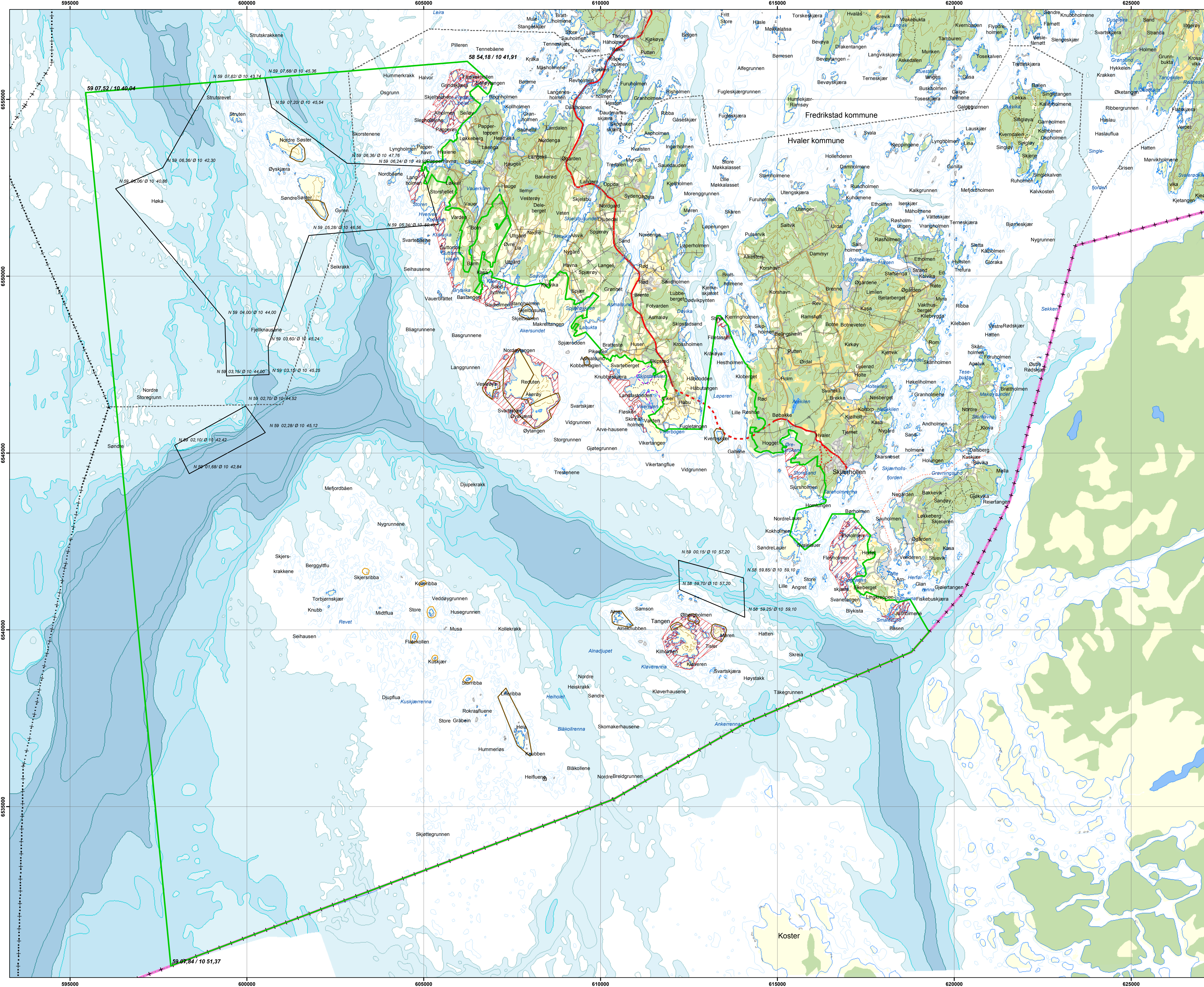
6540000

612000

1:20 000

0 250 500 1 000 Meters

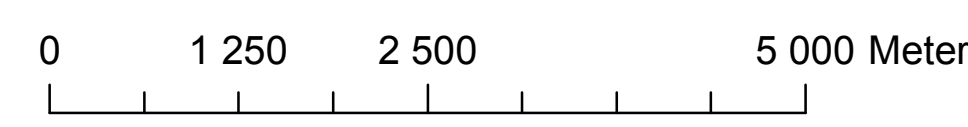

Verneforslag Ytre Hvaler Nasjonalpark

Hvaler og Fredrikstad kommune, Østfold

- Tegnforklaring**
- Verneforslag
 - Sone-B jaktfritt
 - Sone-C sjøfugl (ferdselsforbud 15.april-15.juli)
 - Sone-D sel (ferdselsforbud 15. april-15.juli)
 - Sone-E fartsbegrensning
 - Sone-A sjøbunn

1:50 000

UTM-rutenett i Euref89, sone 32
Kartgrunnlag: N50
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Østfold, mars 2007

Miljøverndepartementet "mm, år"

